

GENTLEMANI I PODFUKÁŘI

O. Henry

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Gentleman i podfukáři

Amerika v humoru

O. Henry

Přeložil Josef Mach

Znění tohoto textu vychází z díla [Gentlemanů i podfukáři](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Alois Srdce v Praze v roce 1936. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (O. Henry: Gentlemanů i podfukáři), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 18. 11. 2022.

OBSAH

Jeff Peters jako osobní magnet	6
Prasečí morálka	14
Nabídnutí k sňatku	25
Vykoupení plukovníka	
J. T. Rockinghama	32
1.	32
2.	34
3.	36
4.	39
Prezidentské volby v Espiritu	44
Věštba z ruky	56
Callowayova šifra	64
Reklamní povídka	73
Roucho duševního míru	85
Povídka o novinách	90
Měsíc lásky	95
Přátelství v Texasu	101
Elixír lásky	113
Dvojitá tvář herce Hargravesa	119
Dva gentlemani	130
Malý Rheinschloss	139
Žlutý knoflík	147
Cesta, kterou se člověk dá	157
Loutky	163

Jeff Peters jako osobní magnet

Kolik je receptů na vaření rýže v Charlestonu (Jižní Karolína), tolik plánů vymyslel můj přítel Jefferson Peters na vydělávání peněz.

Nejraději ho poslouchám, když začne vypravovat o svých začátcích, když prodával po ulicích různé krvečistitele a medicíny proti kašli, žil mezi lidem a s lidem z ruky do huby, od srdce k srdci, a hrál se Štěstěnou vabank, vyhazuje do výše poslední minci, zda padne „hlava“ či „orel“.

– Přišel jsem do Fisher Hillu v Arkansasu – vypravoval mi – v indiánském kroji z jelení kůže, v mokasínech, s dlouhými vlasy a třicetikarátovým diamantovým prstenem, který jsem získal od jednoho herce v Texarkaně. Bůh ví, co dělal s tím perořízkem, co jsem mu za prsten dal.

Vystupoval jsem jako dr. Waugh-hoo, proslulý indiánský kouzelník a lékař. Vedl jsem tenkrát jen nejlepší artikl, a to byly „Křísící hořké kapky“. Tento zázračný nápoj byl vyroben ze životodárných rostlin a bylinek, jež čírou náhodou objevila Ta-Qu-La, krásná manželka indiánského náčelníka Šoktů, když si vyšla do lesa nasbírat zeleninu, kterou chtěla obložit vařeného psa při výročním tanci na oslavu kukuřicových obžíněk.

V městečku, kde jsem byl předtím, jsem neudělal dobré obchody, a tak jsem měl svého jmění jen pět dolarů. Zašel jsem ve Fisher Hillu k materialistovi a ten mi dal na dluh půl veletuctu čtvrtžejdkových lahviček a zátek. Nálepky a ostatní přísady jsem měl v kufříku, zbyly mi ještě z předešlého města. Život mi zase připadal veselejší, když jsem v hotelu dostal pokojík s vodou tekoucí z kohoutku vodovodu, a láhve Křísících hořkých kapek začaly se řadit na stole, tučet za tuctem.

Že to byl švindl? Nikoli, pane. Do toho půlveletuctu lahví přidal jsem za dva dolary louhu z kůry cinchoníku a za šesták anilinu.

Vždyť jsem s tím pak jezdil po farmách a městech celé léto a všude byla po tom velická poptávka.

Ještě ten večer jsem si najal povoz a začal prodávat Křísící kapky na Hlavní třídě. Fisher Hill bylo takové malé městečko, zamořené malárií. A tak jsem udělal docela správnou diagnózu, že tam širší vrstvy lidové potřebují posilující hypotetický pneumokardiakový antiskorbutický lektvar, jaký jsem pro ně připravil. Mé Křísící hořké kapky šly na dračku jako smažený telecí brzlík na vegetariánském banketu. Prodal jsem už dva tucty po 50 centech, když najednou cítím, že mě někdo zatáhl za šos. Věděl jsem hned, co to znamená. A slezl jsem z vozu a vstrčil papírový pětidolar do ruky muže, který stál za mnou a měl na výložku kabátu hvězdu z čínského stříbra. Byl to policajt.

„Pane strážníku,“ povídám mu, „máme to dnes krásný večer.“

„Máte povolení od města, prodávat ten svůj nelegální dryák, který vydáváte za lék?“ zeptal se on.

„To nemám,“ řekl jsem. „Nevěděl jsem, že Fisher Hill je město. Jestli se mi to však poštěstí, tak si zítra povolení opatřím, je-li to opravdu zapotřebí.“

„Dokud ho nebudete mít, nesmíte prodávat,“ povídá policajt.

Tak jsem toho nechal a vrátil se do hotelu. A vypravuju hoteliéroví, co se mi přihodilo.

„O já, ve Fisher Hillu s tímhle nepochodíte,“ povídá hoteliér. „Doktor Hoskins, to je jediný zdejší doktor, je to švagr starostův, a ti dva nepřipustí, aby nějaký šarlatán u nás provozoval praxi.“

„Neprovozují lékařskou praxi,“ na to já, „mám povolení od státu, že mohu provozovat kočovný a podomní obchod, a vyzvednu si takové povolení v každém městě, kde to ode mne budou požadovat.“

Druhý den ráno jsem šel k starostovi do jeho kanceláře, a tam mi řekli, že dnes se ještě neukázal. A že nevědí, kdy přijde. A tak jde doktor Wangh-hoo zpátky, schoulí se do hotelové lenošky a zapálí si regalía doutník z durmanového tabáčku a čeká.

A za chvíli se nějaký mladý člověk posadí do židle vedle mne a ptá se, kolik je hodin.

„Je půl desáté,“ povídám, „a vy jste Andy Tucker. Viděl jsem vás pracovat. Nebyl jste to vy, co uvedl v jižních státech na trh ty balíčky pod názvem ‚Velký soubor nepostradatelných předmětů pro zamilované lidi‘? Počkejme, byl to diamantový snubní prstýnek a svatební prstýnek, přístroj na mačkání bramborů, láhev sirupu proti všem nemocem a pohlednice s obrazem herečky Dorothy Vernon – všechno dohromady za padesát centů.“

Andy byl rád, že jsem si ho zapamatoval. Byl to znamenitý cesták; ale nejen to – on měl úctu k svému povolání a byl spokojen, když pracoval s výdělkem 300 procent. Dostal hromadu nabídek, aby šel do nezákonného obchodu s medikamenty a zahradnickými semeny, nedal se však nikdy zlákat na scestí.

Hledal jsem partnera. A tak jsme se s Andym dohodli, že půjdeme spolu do spolku. Vylíčil jsem mu situaci ve Fisher Hillu a jak jsem na tom zle s financemi pro místní zápletky politické a medicínské. Andy přijel zrovna ten den ráno vlakem. Byl taky jak náleží dutý a chystal se podniknout v městečku malé sčítání lidu tím, že chtěl provést lidovou subskripci na postavení nové bitevní lodi v Eureka Springs, z čehož doufal vytlouci několik dolarů. Tak jsme si sedli venku na verandu a rozmlouvali.

Druhého dne v 11 hodin dopoledne, když jsem tam seděl docela sám, přišoural se do hotelu nějaký Strýček Tom – to jako černochoch – a prosil, aby pan doktor přišel ihned k soudci Banksovi, který byl zároveň starostou a velmi těžce se rozstonal.

„Nejsem žádný doktor,“ řekl jsem. „Proč nejdete a nezavoláte doktora?“

„Pane šéf,“ povídá ten černochoch, „doktor Hoskins musil odejít dvacet mil daleko na venkov prohlížet nemocné osoby. To je jediný doktor v městečku, a massa Banks je silně slabý a moc nemocný.“

„Mluvím s vámi jako muž s mužem,“ na to já, „půjdu tedy a podívám se na něj.“ A strčil jsem do kapsy láhev Křísíciích kapek a jdu k vile pana starosty – to byl ten nejhezčí dům ve městě, měl mansardovou střechu a dva psy z litiny na trávníku v zahradce.

Ten starosta Banks byl krom fousů a nohou celý zahrabaný v posteli. Vycházely z něho takové vnitřní zvuky, že by při nich v San Franciscu každý utíkal na čerstvý vzduch do parku. Nějaký mladík stál u postele a držel v ruce sklenici vody.

„Doktore,“ povídá ten starosta, „jsem děsně nemocný. Mně se zdá, že umřu. Nemůžete pro mě něco udělat?“

„Pane starosto,“ pravím, „nejsem regulérní vyučenec profesora S. Q. Lapa. Nevychodil jsem žádnou doktorskou kolej,“ povídám, „přišel jsem jen jako kamarád, abych se podíval, jestli bych vám nemohl být nějak nápomocný.“

„Jsem vám hluboce povděčen,“ řekl on, „doktore Wangh-hoo, tohle je můj synovec, pan Biddle. Pokoušel se mi uleviti, ale nebylo to nic platné. Ach, Bože! Ouvé – ou – vé!“ zazpíval.

Uklonil jsem se panu Biddlovi, sedl k posteli a zkusil starostův puls. „Ukažte mi játra – chci říci jazyk,“ povídám. Pak jsem mu nazdvihl klapky u očí a podíval se mu zblízka na zorničky.

„Jak dlouho už stůněte?“ ptám se ho.

„Chytlo mě to – ou – ouvé! – včera večer,“ hekal on. „Dejte mi něco proti tomu, doktore!“

„Pane Fiddle,“ řekl jsem, „vytáhněte trochu záclonu, buďte tak laskav.“

„Mé jméno je Biddle,“ řekl mladý muž. „Nemáte chuť na kousek šunky s vajíčkem, strýčku Jakube?“

„Pane starosto,“ řekl jsem, položiv ucho k jeho pravé lopatce a naslouchaje tam chvíli, „dostal jste nebezpečný záchvat superinflamace pravé klávesnice harpsichordy!“

„Milosrdný Bože!“ zasténal starosta. „Nemůžete to něčím nama-zat, nebo to zastavit nebo něco takového?“

Popadl jsem klobouk a zamířil ke dveřím.

„Snad už nejdete, doktore?“ zavyl pan starosta. „Snad nechcete odejít a nechat mě zde s tou – superinflací pravé klapky?!“

„Prostá lidskost, doktore Whoa-ha,“ řekl pan Biddle, „vám příkazuje, abyste neopouštěl bližního, jenž se octl v neštěstí.“

„Moje jméno je dr. Waugh-hoo,“ řekl jsem já. A pak jsem šel zpátky k posteli a shrnul si dlouhé vlasy z čela.

„Pane starosto,“ povídám, „zbývá vám jediná naděje. Medicíny vám nepomohou. Ale jest ještě jedna vyšší moc, ačkoliv léky jsou taky dost vysoko v ceně,“ povídám.

„A co je to?“ ptá se on.

„Vědecké demonstrace,“ prosím. „Triumf lidského rozumu nad léčivými kořínky a bylinkami. Víra, že neexistuje žádná bolest ani žádná nemoc, leda když se člověk necítí zdrav. Přiznejte si, že se mýlíte. Demonstrujte!“

„O jakých parafernáliích to mluvíte, doktore?“ řekl starosta. „Snad nejste naposled socialista?“

„Mluvím,“ řekl jsem, „o velké nauce psychického jasnoviectví – o osvětlené škole podvědomé léčby bludného zánětu mozkových blan na delší vzdálenost – o tom podivuhodném domácím sportu, jemuž se říká osobní magnetismus.“

„A vy to dovedete, doktore?“ zeptal se starosta.

„Jsem jedním z členů Vysoké rady sanhedrimů vnitřní kazatelny,“ jela mi huba dále – „chromí mluví a slepí poskakují, když je přetřu rukou. Jsem médium, koloraturní hypnotizér a spirituózní kontrolor.“

„Chcete mě léčit?“ ptá se starosta.

„Něco vám povím,“ na to já. „Měl jsem už spoustu tahanic s lékařskými společnostmi všude, kam jsem přišel. Neprovozují lékařskou praxi. Ale abych vám zachránil život, dám vám nějakou tu porci psychického léčení, když mi jako starosta města slíbíte, že dostanu od vás povolení k podomnímu a pouličnímu obchodu.“

„To se rozumí samo sebou,“ řekl on. „A teď se dejte do díla, doktore, už na mě zase jdou ty bolesti.“

„Můj honorář bude 250 dolarů, a zaručuji vám, že po dvou porcích budete zdravý,“ zase já.

„Dobrá,“ řekl starosta, „dám vám je. Myslím, že můj život za tolik stojí.“

Usedl jsem vedle postele a začal mu koukat upřeně do očí.

„Tak,“ řekl jsem, „přestaňte myslet na svůj neduh. Nejste vůbec nemocný. Nemáte nic v srdci ani v klíční kosti, ani v brňavce, ani v hlavě. Nemáte vůbec žádné bolesti. Uvědomte si, že se mýlíte. Teď už jistě cítíte, že bolesti, které jste neměl, povolují, vidíte?“

„Už je mi kapánek lepší,“ povídá starosta, „na mou duši, je mi líp. Teď ještě něco zalžete o tom, že nejsem po levé straně oteklý, a pak snad budu zas chlapík a budu moci sníst nějakou tu klobásu a koláček.“

Ještě jsem mu párkrát přetřel čelo.

„Tak,“ povídám, „zánět už je pryč. Pravý lalok perihelia se už utišil. Chce se vám spát. Nemůžete už udržet oči otevřené. Nemoc zatím nemůže postupovat. Tak, už spíte!“

Starosta pomalu zavřel oči a začal chrápat.

„Byl jste svědkem, jaké divy dokáže moderní věda, pane Tiddle,“ řekl jsem.

„Mé jméno je Biddle,“ řekl on. „Kdy pak dáte strýčkovi druhou porci magnetismu, doktore Pooh-pooh?“

„Mé jméno je Wangh-hoo,“ odpověděl jsem. „Přijdu zase zítra ráno v jedenáct. Až se probudí, dejte mu osm kapek terpentýnu a asi tři libry hovězího z kýty. Buďte zdravý!“

Ráno druhého dne jsem tam byl v určenou hodinu. „Tak, pane Riddle,“ povídám, sotva jsem vešel do dveří, „jak se dnes vede strýčkovi?“

„Mně se zdá, že mnohem lépe,“ povídá ten mladý muž.

Starosta měl dobrou barvu a puls docela v pořádku. Dal jsem mu ještě trochu osobního magnetismu, a on prohlásil, že bolesti ho už nadobro pustily.

„Teď zůstaňte v posteli ještě den nebo dva,“ řekl jsem mu, „a budete mít vyhráno. Ještě štěstí, že jsem náhodou přišel do Fisher Hillu, pane starosto,“ povídám, „neboť žádné medicíny farmaskopické, jaké předpisují obyčejné školy lékařské, by vám nepomohly. A teď, když omyl je zahrán a bolest usvědčena ze lži, promluvme si o něčem příjemnějším – například o honoráři 250 dolarů. Jen ne, prosím, žádný šek! Protiví se mi z té duše podepisovat se na šeky, ať na přední či na zadní straně.“

„Mám tady hotové peníze,“ řekl starosta a vytáhl zpod polštáře tobolku.

Vytáhl pět papírových padesátek, přepočítal je a držel je v ruce.

„Přineste mi stvrzenku,“ řekl tomu Biddlovi.

Podepsal jsem stvrzenku a starosta mi dal peníze. Uložil jsem je pečlivě do náprsní kapsy.

„Tak teď konejte svoji povinnost, inspektore,“ řekl náhle starosta a ušklíbl se při tom tak, jak se nemocný člověk obyčejně neušklíbá.

Pan Biddle mi položil ruku na rameno.

„Prohlašuji vás za zatčeného, doktore Wangh-hoo, alias Petersi,“ prohlásil, „poněvadž jste provozoval bez státního povolení lékařskou praxi.“

„Co vy rače být zač?“ ptám se ho.

„Já vám povím, co je zač,“ řekl starosta a posadil se v posteli. „Je to detektiv ve službách Státní lékařské společnosti. Stopoval vás již v pěti okresích. Přišel ke mně včera a nastavili jsme na vás tuhle past, do které jste se chytil. Teď jistě nebudete nějaký čas vystupovat jako doktor v těchto končinách, velectěný pane Šejdří. Co jste to říkal, že mi je, doktore?“ zasmál se starosta. „No, to už je jedno – ale měknutí mozku to rozhodně nebylo!“

„Detektiv!“ zvolal jsem.

„Tak jest!“ řekl Biddle. „Musím vás odevzdati šerifovi.“

„To se teprve uvidí,“ zvolal jsem a popadl Biddla za krk a napůl jsem ho už vyhodil oknem ven, ale on vytáhl revolver a přimáčkl

mi ho pod bradu, a tak jsem zůstal stát a byl zticha. Pak mi dal na ruce řetízky a vytáhl mi z kapsy peníze.

„Jsem svědkem,“ řekl, „že to jsou tytéž bankovky, které jsme si předem poznamenali, soudče Bankse. Odevzdám je šerifovi, až přijdu do jeho úřadovny a on vám pošle stvrzenku. Bude jich zapotřebí jako korpusu deliktů.“

„Máte pravdu, pane Biddle,“ vece starosta. „A teď, doktore Wangh-hoo,“ pokračoval, „pročpak nedemonstrujete? Nemůžete si zubama vytáhnout zátku od toho svého magnetismu a odhypnotizovat si ty řetízky?“

„Pojďte, inspektore,“ řekl jsem s důstojným klidem. „Však ono to nějak dopadne.“ A pak jsem se otočil k tomu dědkovi Banksovi a zařinčel svými okovy.

„Pane starosto,“ řekl jsem, „přijde doba, kdy uvěříte, že osobní magnetismus je dobrá věc. A přesvědčíte se, že také v tomto případě se osvědčil.“

A tak se též stalo.

Když jsme vyšli ven a byli už blízko zahradních vrátek, řekl jsem: „Teď by nás mohl někdo potkat, Andy. Myslím, že bude lepší, když mi ty řetízky sundáš, a – –“ Cože? No, to se rozumí, že ten detektiv byl Andy Tucker. Ten celý štrých vymyslel on! A takovým způsobem jsme dostali potřebný kapitál, abychom se mohli pustit společně do dalšího obchodního podnikání.

Prasečí morálka

Jel jsem vlakem na východ a zašel jsem do kuřáckého vozu, kde jsem se sešel s Jeffersonem Petersem, jediným člověkem východně od řeky Wabash, jenž má rozum a dovede ho jak se patří užívatí.

Jeff pracuje v oboru legálního zlodějství. Vdovy a sirotci se ho nemusí bát. On jenom redukuje finanční přebytky. Rád vystupuje v úloze terče ve střelnici, do něhož marnotratníci a lehkomyšní investoři vystřelí několik těch přebytečných dolarů.

Když má co kouřit, je velmi sdílný; a tak s pomocí dvou tlustých cigár jsem z něho dostal historku o jeho nejnovějším dobrodružství.

– V mém oboru – začal Jeff –, je nejtěžší věc najít dobrého, spolehlivého a čestného společníka, s nímž byste provozoval své kousky. I ti nejlepší, s nimiž jsem dosud pracoval při svých švindlech, se občas uchylovali k nepřipustným štrychům.

Tak zrovna loni v létě jsem si usmyslil, že projdu tu část země, kam ještě nepronikl had pokušení, a ohlížím se po partnerovi, který by měl vrozený talent ke špatnosti, ale kterému ještě úspěch nevstoupil moc do hlavy.

Vyhlídl jsem si vesnici, která se mi zdála být dobrým východiskem pro můj záměr. Obyvatelstvo bylo ještě docela nevinné, ještě k nim nedošla zpráva, že Adam už byl sesazen, a tak chodili po lesích a polích, dávali jména živočichům a zabíjeli hady, jako kdyby byli ještě někde v rajské zahradě. To místo se jmenuje Mount Nebo, Hora Nebo, a je to nedaleko toho růžku, kde se stýkají hranice států Kentucky a Západní Virginie a Severní Karolíny. Že ty tři státy se nikde nestýkají? To je jedno, ale tam někde blízko to bylo.

Když jsem je asi za týden přesvědčil, že nejsem daňový inspektor, zašel jsem do místního krámu, kam se scházeli občané na besedu

a navzájem se obelhávali, abych se tam poohlédl po člověku, jakého jsem potřeboval.

„Pánové,“ řekl jsem, jak jsme tak seděli u sudu se sušenými jablky, „myslím, že není na světě druhá obec, kde by hřích a překrucování paragrafů bylo tak málo rozšířeno jako u vás. Tady musí být život opravdu jedna radost, kde všechny ženské jsou hodné a jak se patří a všichni mužští poctiví a příčinliví. Připomíná mi to Goldsteinovu baladu o Opuštěné vesničce, která praví:

*Ó, běda zemi, jež se v zhoubu řítí,
jež zničí její krásu čarovnou!
Soudce jsem zřela, matko, luhem jíti,
snad já mám býti Máje královnou!“*

„Copak o to, pane Peters,“ povídá majitel krámku, „sázím se, že jsme nejmravnější a nejhoupější obec, jaká tady v horách může být, v tom se všichni shodují. Ale vsadím se taky, že ještě nevíte, kdo je to Rufe Tatum.“

„Copak o to,“ řekl obecní policajt, „toho přece ten pán nemůže znát. Ten pacholek Rufe je zkrátka ten nejprohnanější lotr, který kdy utekl od šibenice. A při tom si vzpomínám, že jsem ho měl především pustit ze šatlavy. Třicet dní, co dostal za zabití Yance Goodloe, zrovna ten den vypršelo. No, jaká pomoc, den nebo dva dni více, to Rufovi neuškodí.“

„Ale jděte,“ na to já, „nebudete mi přece povídat, že v Mount Nebo by mohl být takový syčák, jak říkáte.“

„Ten je ještě horší,“ řekl kramář, „ten krade i prasata.“

Tak jsem si řekl, že se na toho pana Tatumu podívám; a když ho asi za dva dny skutečně policajt pustil, hned jsem se s ním seznámil a pozval jsem si ho za město, že si tam posedíme na kládě a pohovoříme o obchodních věcech.

Chtěl jsem mít takového společníka, aby vypadal docela po venkovsku a mohl se mnou spolupůčinkovat při nějakých těch mých komediích, které jsem chtěl provozovat po osadách na západě. A ten R. Tatum byl zrovna jako dělaný na takové věci.

Byl velký jako basista v orchestru a měl takové obojaké modré oči jako ten porculánový pejsek na krbu, co si s ním hrávala teta Harriet, když byla ještě malá. Vlasy se mu kapánek kudrnatily jako té soše „pyskobolos“ ve vatikánském muzeu v Římě, ale barva těch vlasů připomínala člověku spíše „Západ slunce v Grand kaňonu od amerického umělce“, který američtí hostinští věší ve výčepu, aby zakryli ve zdi díru do komína. Byl to takový venkovský křupan, že jsem ho ani nepotřeboval retušovat. Byl by se dobře vyjímal, tak jak byl, i na vaudevillovém jevišti, s jednou kšandou a s kouskem řezanky za uchem.

Řekl jsem mu, oč mi jde, a on byl hned srozuměn.

„Nehledě k takovému malému hříšku, jako je zvyk zabíjet lidi,“ řekl jsem mu, „řekněte mi, co jste vykonal v oboru indirektního banditství nebo vůbec, na co byste mohl s pýchou poukázat, nebo také bez pýchy, jako na důkaz, že jste pro takovou službu kvalifikován?“

„Ó já,“ na to on a protahoval poněkud slova jako všichni lidé z Jihu, „copak jste o mně neslyšel vypravovat? V celém Modrém pohoří není druhého člověka ani černocho, ani bělocho, který dovede tak lehce jako já ukrást prase, aby ho nebylo ani slyšet, ani vidět, a aby ho při tom nechytli. Dovedu vypálit,“ pokračoval, „podsvinče z chlívků, zpod verandy, od koryta, v lese, ve dne nebo v noci, to je jedno kdy a kde a zaručuji vám, že nikdo je nezaslechne ani kviknout. To všechno záleží na tom, jak to zvíře popadnete a jak ho pak nesete. Doufám,“ pokračoval ten šlechetný postrach vepřového dobytka, „že jednoho dne budu uznán za světového přeborníka v kradení prasat.“

„Je správné, když má člověk určitou ctižádost,“ povídám já, „a krádeže prasat snad jsou namístě v Mount Nebo; ale venku ve světě, pane Tatumě, by se to považovalo za něco tak negentleman-

ského jako štvance na medvěda v ulicích bostonských. Ale mně to stačí jako důkaz dobré vůle. Půjdeme spolu do spolku. Mám kapitál tisíc dolarů na hotovosti; a s tím vaším nevinným balíkovským vzeřením budeme moci snadno získat nějaký ten podíl na světovém peněžním trhu.“

Tak jsem angažoval Rufa Tatuma a odešli jsme z Mount Nebo dolů do roviny. A cestou jsem ho zaučoval, jakou úlohu budu hrát v těch štrychách, co jsem měl na mysli. Před tím jsem dva měsíce zahálel na pobřeží Floridy a připadal jsem si jako Ponce de León a měl jsem rukávy plné nápadů, že bych byl musil nosit kimono, aby se mi tam všechny vešly.

Měl jsem v úmyslu vyplundrovati asi devět mil široký pás území farmářského na středním západě a tak jsme se pustili tím směrem. Ale když jsme přišli do Lexingtonu, byl tam zrovna cirkus Binkley Brothers a z celého kraje ze všech okolních farem se tam hrnuli křupani. Když někde narazím na cirkus, nikdy nepropasu příležitost, abych toho sběhu lidí nevyužil pro sebe. A tak jsem najal dva pokojíky se stravou pro Rufa a pro sebe u nějaké vdovy, jmenovala se Mrs. Peevy – zrovna nedaleko cirkusu. Pak jsem zavedl Rufa k vetešníkovi a oblékl jsem ho. Vypadal ohromně – to jsem ostatně věděl napřed, že bude vypadat ohromně – když jsme ho navlékli do toho hotového hábitu, byla to vlastně uniforma. Já a starý žid Misfitzky vecpali jsme ho do širokých modrých šatů s výložkami zelenými jako řeka Nil, k tomu takovou fešáckou vestu tříslové barvy, červenou obrovskou vázanku a ty nejžlutější boty, jaké byly v městě k dostání.

To byly první pořádné šaty, které měl Rufe v životě na sobě, když nepočítám ty hadry, co nosil ve svém rodném hnízdě. Vypadal v tom náramně sebevědomě, jako irrogotský indián, když si pořídí nový kroužek do nosu.

Ten večer jsem šel dolů k cirkusovému stanu a zahájil tam svůj obchodní podnik s ořechovými skořápkami. Rufe měl účinkovat

jako volavka a svádět ostatní sedláky k sázkám, jestli uhodnou, pod kterou skořápkou je ten malý hrášek. Dal jsem mu balíček falešných peněz, aby měl čím sázet (a vyhrávat, to se rozumí) a sám jsem si nechal v kapse také něco, abych mohl vyplácet výhry. Ano, důvěřoval jsem mu. Ale sám přece nemohu manipulovat se skořápkami a s hráškem a snad ještě prohrát, když vidím, že opravdové peníze jsou v sázce. Mé prsty začnou stávkovat, kdykoliv se o to pokusím.

Postavil jsem svůj stoleček a začal jsem p. t. obecenstvu ukazovat, jak je snadně uhodnout, pod kterou skořápkou zrovna hrášek je. Bodří ti analfabeti se postavili do půlkruhu a začali se pošťuchovat lokty a pobízet jeden druhého ke hře. V té chvíli měl Rufe začít sázet a vyhrát několik pětníků a šestáků, aby je navnadil k sázkám. Ale kdepak Rufe! Zahlédl jsem ho jen asi dvakrát třikrát, jak chodí sem a tam a čumí na reklamní obrazy cirkusu, hubu plnou oříškových cukrátek. A pak se mi ztratil docela.

Lidé se k sázkám neměli. Bylo to slabé. Pracovat se skořápkami bez volavky je jako chytat ryby bez návnady. Vydělal jsem ten večer jen mizerných 42 dolarů, zatímco jsem počítal, že ty chrapouny houpnu nejmíň o dvě stovky. Přišel jsem domů v jedenáct hodin a hned jsem vlezl do postele. Myslil jsem si, že cirkus byl příliš velkým lákadlem pro Rufa, a že nemohl odolat a šel do cirkusu. Ale zítra ráno mu dám pořádnou lekci o tom, co jsou to obchodní zásady.

Zrovna když Morfeus začal mě pokládat na matraci na lopatky, rozlehl se po celém domě takový pronikavý a hanebný brekot a nářek, jako když řve malé dítě, které se najedlo nezralých jablek a má průjem. Otevřu dveře a křičím do chodby na Mrs. Peevy, tu vdovu, a když vystrčila hlavu, povídám: „Paní Peevy, madam, nechtěla byste zacpat hubu tomu vašemu harantovi, aby se počestní lidé mohli vyspat?“

„Pane,“ povídá ona, „to není žádné moje dítě. To tak kvičí to prase, co váš přítel Mr. Tatum si přinesl do svého pokoje asi před dvěma

hodinami. A jestli jste jeho strýc nebo vzdálený bratranec nebo bratr, jděte mu zacpat hubu sám, pane, buďte tak laskaví!“

Zčerstva jsem na sebe něco hodil a jdu do Rufova pokoje. Zrovna vstal a rozsvěcoval lampu a naléval trochu mléka do misky na zemi pro malé bělostné křičící prasátko.

„Co to má být, Rufe?“ spustím, „vy jste si vůbec dnes večer obchodu nevyšimal a přivedl jste mě málem na mizinu. A jak mi vysvětlíte to podsvinče? To vypadá jako zrada!“

„Ale jděte, nebuďte na mě zlý, Jeffe,“ on na to. „Víte přece, že mám zvyk krást prasátka. S tím jsem se už narodil. A dnes večer, když se mi to tak krásně hodilo, nemohl jsem si pomoci a vzal jsem je.“

„No – jářku – snad trpíte opravdu kleptoprasíí. A snad až se dostanete z toho farmářského prasečího kraje, obrátíte svou mysl k ušlechtilějšímu a výnosnějšímu všiváctví. Nechápu, jak můžete poskvřňovat svou duši takovou ohavnou, pitomou, perverzní, řvavou bestíí jako tohle.“

„Jděte, Jeffe,“ povídá on, „vy nemáte, se mně zdá, prasátka rád. Vy jim tak nerozumíte jako já. Tudlencto se mi zdá být živočichem neobyčejně rozumným a inteligentním. Před chvílí se tady procházelo po pokoji po zadních nožičkách jako pán.“

„Víte co, já si jdu zas lehnout,“ povídám mu, „a koukejte, abyste toho svého inteligentního přítele přemluvil, aby nedělal takový rámus.“

„On měl hlad,“ řekl Rufe, „ale teď už půjde spát a bude zticha.“

* * *

Vstávám vždycky před snídaní a čtu hned po ránu noviny, když je dostanu. Druhý den jsem si přivstal a našel jsem na verandě nějaké Lexingtonské noviny, jak je tam roznašeč hodil. První, co mi padlo do oka, byl velký inzerát přes dva sloupce na první stránce. Stálo tam:

Pět tisíc dolarů odměny!

Tento obnos bude vyplacen tomu (beze všeho vyptávání a pátrání), kdo vrátí – živé a neporušené – proslulé evropské cvičené prasátko, zvané „Beppo“, jež se zaběhlo nebo bylo ukradeno včera večer ze stanu cirkusu Binkley Brothers.

*Geo B. Tapley,
ředitel cirkusu Binkley Brothers.*

Složil jsem noviny, zastrčil je do vnitřní kapsy a jdu rovnou do Rufova pokoje. Byl už skoro ustrojen a krmil prasátko mlékem a jablkovými slupkami.

„Haló, haló, dobré jitra všichni vespolek,“ volám srdečně a přátelsky. „Už vzhůru? A selátko zrovna snídá! Co chcete vlastně dělat s tím prasátkem, Rufe?“

„Trochu ho vychovám,“ povídá Rufe, „a pak ho pošlu mamince do Mount Nebo. Bude jí dělat společnost, pokud já budu pryč.“

„Je to roztomilé prasátko,“ pravím a drbu je na hřbetě.

„Včera jste mu nemohl přijít na jméno,“ povídá Rufe.

„No jo,“ na to já, „dnes vypadá docela jinak. Vyrostl jsem na farmě a mám rád prasátka. Chodil jsem spát se slepicemi a tak jsem nikdy neviděl žádné prase při večerním osvětlení. Víte co, Rufe, dám vám za to prase deset dolarů.“

„Ani za nic bych ho neprodal!“ říká on, „každé jiné ano, ale tohle ne!“

„Proč zrovna tohle ne?“ ptám se a už jsem se začal bát, že něco tuší.

„Inu,“ povídá Rufe, „poněvadž tohle je největší výkon mého života. To by nikdo jiný nedokázal. Až jednou budu mít rodinný krb a malé děti, sednu si k tomu krbu a budu těm dětem vypravovat, jak jejich otec ukradl prasátko v cirkuse, nacvaknutém obecenstvem. A možná že vnoučatům. Ti na to budou jistě hrdí. – Tak koukejte – řeknu – byly tam dva stany, z jednoho se mohlo jít do druhého. To

prasátko bylo jako na nějakém pódiu, uvázané na malém řetízku. Vidím tam nějakého obra a dámu s bujnými bílými vlasy v druhém stanu. Popadnu prasátko a lezu s ním pod plachtou ven, a ono nezakvičelo ani tak hlasitě jako malá myš. Strčil jsem je pod kabát a musil jsem s ním přejít okolo sta a sta lidí, než jsem se dostal do neosvětlených ulic. – Jeffe, to prase neprodám za nevím co. Chci je dát mamince, tak aspoň budu mít svědka, jak jsem to udělal.“

„To prase nebude tak dlouho živo,“ povídám mu, „aby mohlo dosvědčovat jednou u krbu vaše senilní lži. Vaše vnoučata vám budou musit věřit na slovo. Dám vám za tu potvoru sto dolarů.“

Rufe se na mě podíval jako omráčený.

„To prasátko nemůže mít pro vás takovou cenu,“ řekl, „nač je vlastně chcete?“

Usmál jsem se záhadně a povídám: „Já vím, že na první pohled byste neřekl, že je ve mně umělecký smysl. Ale je! Já si dělám sbírku prasat. Po celém světě sháním zvláštní prasátka. Za řekou Wabash mám velkou prasečí farmu a tam mám všechny možné vzácné druhy prasat. Tohleto zde, se mi zdá, je pěkně čistokrevné, Rufe, myslím, že je to nefalšovaný Berkshire. Proto bych je měl rád.“

„Rád bych vám vyhověl,“ řekl Rufe, „ale já mám taky umělecký smysl. To je přece také umění umět krást prasata lépe než kdokoliv jiný na celém světě. Takové prase – to je také inspirace a geniálnost. Obzvláště tohleto. Nedal bych to zvíře ani za dvě stě padesát dolarů.“

„Tak poslyšte,“ řekl jsem, utíraje si pot z čela, „mně nejde tak o kšeft jako spíše o umění, a ani ne tak o umění jako spíše o filozofii. Jsem znalec a milovník prasat a jako takový bych nikdy neměl pocit, že jsem vykonal svou povinnost vůči lidstvu a světu, kdybych ve svých sbírkách neměl tudle toho Berkshira. Ne z vnitřního impulzu, ale podle prosté prasečí morálky nabízím vám za to zvíře pět set dolarů.“

„Jeffe,“ odpověděl mi na to ten prasečí estét, „mně nejde o peníze, u mě je to věc citu.“

„Sedm set,“ vykřikl jsem.

„Přidejte stovku,“ nato Rufe, „a já si ten cit vyrvu ze srdce.“

Sáhl jsem pod kabát do opasku a vysázel jsem mu na stůl čtyřicet papírových dvacetidolarů.

„Vezmu si to prasátko k sobě do pokoje,“ povídám, „a zavřu je tam, než se nasnídám.“

Popadl jsem prase za zadní nohu. Otočilo se a zachrochtalo jako cirkusové parní varhany.

„Počkejte, já vám je odnesu,“ povídá Rufe a zvedl prasátko a dal si je pod paži, druhou rukou mu přidržel rypák a nesl je do mého pokoje, jako kdyby to bylo spící nemluvňátko.

Po snídani Rufe řekl, že půjde do města ke starému Misfitzkymu, jestli by si tam nemohl koupit nějaké elegantní fialové obnošené punčochy. A já se hned dal do práce. Sehnal jsem jednoho starého černocho s vozíkem. A strčili jsme prase do pytle a jeli rovnou k cirkusu.

Zastihl jsem pana Georga B. Tapleye v malém stanu blízko vchodu. Byl to takový obtloustlý pán s upřímnýma očima, s černou čepičkou a v červeném svetru měl zapíchnutý ohromný diamant.

„Račte být George B. Tapley?“ zeptám se.

„Mohu odpřisáhnout, že jsem,“ řekl on.

„Tak dobře, už jsem to přivez,“ na to já.

„Ale co?“ zase on. „Vy jste ten s těmi morčaty pro asijského hroznýše nebo s vojteškou pro posvátného buvola indického?“

„Ani jedno, ani druhé,“ povídám, „já jsem přivedl Beppu, cvičného vepřika, mám ho v pytli na voze. Našel jsem ho ráno ve své zahrádce, jak mi tam zrovna rozrýval květinčky na záhonech. Těch pět tisíc bych prosil ve větších bankovkách, jestli se vám to hodí.“

Pan George B. vyletěl ze stanu a volal, abych šel za ním. Přišli jsme do takového malého kotce trochu stranou od cirkusu. A tam bylo takové malé prasátko, černé jako sedm havranů, okolo krku mělo růžovou mašličku a leželo na seně a nějaký mužský je krmil mrkví.

„Hej, Macu,“ zvolal pan G. B., „nic se našemu světoznámému selátku nestalo dnes ráno, nebo ano?“

„Tomu? Vůbec ne,“ řekl ten mužský, „má apetit jako sboristka od opery v jednu hodinu po půlnoci.“

„Co vám to stouplu do hlavy?“ obrátil se Tapley na mě. „Nepřejedl jste se včera vepřové a nepřebral jste?“

Vytáhnu noviny a ukazují mu ten inzerát.

„To je nějaký švindl,“ povídá on. „Já o tom nic nevím. Viděl jste právě na vlastní oči ten náš zázračný prasečí div světa z říše čtvernohé, jak si božsky pochutnává na své snídani, nezaběhlý a neukradený. Budte s bohem!“

Teď se mi začalo rozbřeskovat v kotrbě. Vlezl jsem na vůz a poručil černochovi, aby zajel k nejbližší úzké uličce. Tam jsem vyndal prase z pytle, postavil je na kraj uličky, namířil si přesně na druhý konec uličky a kopl jsem prase do zadku tak mohutně, že bylo okamžitě na druhém konci. Předhonilo své vlastní zakviknutí o dobrých dvacet střevíců.

Pak jsem zaplatil černochovi padesát centů a letěl do redakce novin. Chtěl jsem se dovědět holou pravdu. Vyhledal jsem toho člověka, co přijímá inzeráty.

„Jedná se o sázku,“ řekl jsem, „povězte mi, nebyl ten člověk, co vám přinesl tenhle inzerát včera večer, takový malý a tlustý s dlouhými černými vousy a s dřevěnou nohou?“

„To nebyl,“ řekl mi ten pán, „měřil asi šest střevíců a čtyři a půl coule, měl vlasy do žluta na způsob kukuřice a oblečen byl jako macešky ve skleníku v botanické zahradě.“

K obědu jsem přišel do domu té vdovy, Mrs. Peevy.

„Mám ohřívát polévku taky pro pana Tatumu do té doby, až se vrátí?“ tázala se mě.

„Proč ne?“ řekl jsem jí, „ale to byste do té doby musila spálit všechny zásoby uhlí, co jsou ještě v hlubinách země, a nad to ještě všechny lesy a pralesy.“

Jeff Peters skončil své vypravování a dodal: „Tak tady vidíte, jak je to těžké najít spolehlivého a poctivého společníka do obchodu.“

„Ale,“ dovolil jsem si namítnout, poněvadž jsme s Jeffem staří přátelé, „tato zásada by měla platit na obě strany. Kdybyste mu byl nabídl, že se s ním rozdělíte o tu odměnu, byl byste neztratil nic.“

Jeffův káravý a důstojný pohled mě zarazil uprostřed věty.

„To nemá se zásadami vůbec nic společného,“ řekl. „Já jsem se docela zákonitě a poctivě pokusil spekulovat. Kupuj lacino a prodávej draze – copak na Wall Streetu dělají něco jiného? Bejci a prasata – jaký je v tom rozdíl? Když rohy, proč ne taky štětiny?“

Nabídnutí k sňatku

„Jak už jsem vám jednou říkal,“ pravil Jeff Peters, „neměl jsem nikdy přílišnou důvěru k ženské perfidnosti. Jako partnerkám a koedukatorkám nemůžete ženským věřit ani při tom nejnevinnějším humbuku.“

„Za to si zaslouží jen pochvalu,“ odpověděl jsem. „Podle mého mínění by se jim mělo říkat počestné pohlaví.“

– Proč ne? – řekl Jeff. – Přinutily druhé pohlaví, aby za ně buď provádělo švindly, nebo pracovalo přesčas. V obchodě dělají dobrotu jen potud, pokud se nedotknou jejich citů nebo jejich vlasů. Podívejte se příkladně na tu vdovu, kterou jsme angažovali společně s Andy Tuckerem, aby nám byla nápomocná při malém podfuku se sňatkovou agenturou, co jsme založili v městě Cairo ve státě Illinois.

Když máte dost kapitálu, abyste mohl inzerovat, můžete na sňatkové agentuře vydělat ukrutné peníze. Měli jsme dohromady asi 6000 dolarů, a běželo nám o to, jak bychom to za dva měsíce zdvojnásobili. A tak jsme sepsali malý inzerátek asi tohoto znění:

„Sličná vdova, podle úsudku jiných okouzlující, 32 l., 3000 dolarů na hotovosti a cenný majetek na venkově, ráda by se znovu provdala. Dá přednost chudobnému muži s pěkným zacházením před boháčem, neboť věří, že solidní ctnosti se nejčastěji najdou v nižších vrstvách společenských. Hlaste se starší páni, třeba i domáckého zevnějšku, jsou-li jen věrní a dovedou spravovat majetek a investovat rozumně peněžní kapitál. Nabídky s udáním podrobností pod značkou ‚Osamělá duše‘ na sňatk. agenturu PETERS & TUCKER, Cairo, Illinois.“

„Čím dál tím hůř,“ řekl jsem, když jsem přečetl tuto literární plácanici. „A kde je ta dáma?“ zeptal jsem se.

Andy se na mě podrážděně podíval. „Jeffe,“ řekl, „myslil jsem, že už jsi pustil z mysli ten svůj idealismus a realismus při obchodování. Jakápak dáma? Když ti na Wall Streetu prodají balík akcií vodního družstva, snad si nemyslíš, že v těch papírech najdeš rusalku? Co má sňatkový inzerát co dělat se ženskou?“

„Poslyš tedy,“ řekl jsem mu. „Znáš mou zásadu, Andy, že při všech mých nezákonných nájezdech na legální literu zákona musí artikl, který prodávám, býti viditelný a musí existovati, abych ho mohl každému ukázati. Tímto způsobem a kromě toho pečlivým studiem jízdnicích řádů se mi vždycky podařilo uniknouti všem opletačkám s policií, když se to nedalo spravit pětidolarovou bankovkou nebo dobrým doutníkem. A tak taky při tomhle svém podniku musíme býti reelní a ukázati lidem opravdovou okouzující vdovu, nebo aspoň její ekvivalent, ať už sličný nebo nesličný, její věno a vůbec veškeré příslušenství, jak je to v inzerátu uvedeno, jinak se ocitáme v nebezpečí, že upadneme do spárů smírčího soudce.“

„Možná,“ řekl Andy, jenž si mezitím zrekonstruoval v duchu svou morálku, „možná, že opravdu by to bylo bezpečnější, jak to říkáš. Ale kde chceš sehnat vdovu, která by ti mařila drahocenný čas se sňatkovým inzerátem, při kterém není vůbec žádná naděje na sňatek?“

Řekl jsem Andymu, že bych o jedné věděl. Jeden můj starý přítel, Zeke Trotter, který na jarmarcích tahával lidem zuby a peníze z kapsy, oženil se s nějakou vdovou zrovna rok před tím, než zemřel následkem medicíny, kterou mu předepsal jeden MUDr. a kterou on chudák užíval místo toho lektvaru, který sám ostatním nemocným lidem prodával. Často jsem je navštěvoval a tak jsem si myslel, že by s námi mohla jít do spolku.

Vdova po příteli Trotterovi bydlila v malém městečku jenom asi 60 mil od Cairu a tak jsem skočil na vlak dráhy Illinois Central a jel k ní. Našel jsem jí v malém domku mezi slunečnicemi a mezi slepicemi, zrovna prala v neckách prádlo. Paní Trotterová se hodila k našemu

inzerátu znamenitě, až na to, že nebyla sličná a že byla stará a že nic neměla. Ale byla taková milá a přívětivá, že už pro uctění památky mého přítele Trottera si zasloužila, aby to místo od nás dostala.

„Ale je to poctivý podnik, do kterého se pouštíte, pane Petersi?“ zeptala se, když jsem jí vyložil, co od ní chceme.

„Paní Trotterová,“ odpověděl jsem. „Andy Tucker a já jsme si vypočítali, že při nejmenším 3000 mužů v této naší širé a hamižné vlasti se pokusí získati vaši krásnou ručku a peníze a majetek, který jim svým inzerátem nabízíme. Z tohoto počtu aspoň třicet set vám nabídne výměnou za vaše peníze roztrhanou kostru povalovače, zkrachovaného podvodníka a podfukáře, kterému práce nevoní. Já a přítel Andy chceme dát těmto společenským příživníkům pořádně za vyučenou. To vám, doufám, stačí?“

„To mi úplně stačí, pane Petersi,“ řekla ona. „To jsem si ostatně mohla hned myslit, že vy byste nešel do ničeho nesprávného. Jaké však budou mé povinnosti? Musím těch 3000 lumpů, co jste o nich zrovna mluvil, odmítnout a vyhodit každého zvlášť, nebo můžu vyhazovat vždycky několik najednou?“

„Vaše práce při tom, paní Trotterová,“ odvětil jsem, „bude učiněná sinekura. Budete bydlet v tichém hotelu a nemusíte dělat vůbec nic. Já s Andym budu obstarávat veškerou korespondenci a obchodní stránku. To se rozumí, že někteří ohnivější a výbojnější nápadníci, kteří si seženou peníze na cestu, přijedou do Caira a budou se chtít o vás ucházet osobně, aby se přesvědčili, jestli jste opravdu ucházející. V takových případech budete asi muset vyhazovat je z bytu sama, jak se říká, tváří v tvář. Budeme vám platit 25 dolarů týdně a hotelové výlohy.“

„Popřejte mi pět minut,“ řekla paní Trotterová, „než se napudruji a nechám klíč u sousedky, a pak mi můžete začít vyplácet mou týdenní mzdu.“

Odvezl jsem paní Trotterovou do Caira a ubytoval ji v malém rodinném hotelu hodně daleko od toho místa, kde jsem bydlil já

a Andy, aby to nebylo podezřelé, a pak jsem šel k Andymu a vypravoval mu, jak jsem to zařídil.

„Znamenitě!“ řekl Andy. „A teď když je tvé svědomí upokojeno, můžeme vyhodit udici.“

A hned jsme začali uveřejňovat ten inzerát ve všech možných novinách daleko široko. Do banky jsme uložili 2000 dolarů na jméno paní Trotterové a knížku jsme jí dali, abychom v případě potřeby mohli každému dokázat, že naše sňatková agentura je solidní podnik. Znal jsem paní Trotterovou, že je spravedlivá a že je na ni spolehnutí, a nebál jsem se nechat knížku u ní.

Na ten jeden inzerát přišlo tolik nabídek, že jsme na ně s Andym musili dvanáct hodin denně odpovídat. Den co den jsme dostávali průměrně sto nabídek. Nikdy bych byl neřekl, že v této velké americké zemi je tolik velkodušných a chudobných mužů, kteří jsou ochotni oženiti se se sličnou vdovou a vzítí na svá bedra břímě jejích peněz. Většina z nich se přiznávala, že přišli nezaviněně o místo a že je svět nechápe, ale všichni byli přesvědčeni, že jsou napěchovaní něžnými city a mužskými ctnostmi a že sličná vdova udělá velké štěstí, když si je uváže na krk.

Každý z nich obdržel odpověď od fy Peters & Tucker, která sdělovala, že vdova byla hluboce dojata jejich upřímným a zajímavým vyznáním, a žádala, aby opět psali a udali další podrobnosti a podle možnosti přiložili fotografii. Peters & Tucker upozornili také všechny nápadníky, že musí za doručení druhého dopisu zapřavit poplatek 2 dolary, které musí být k dopisu připojeny.

Teď už snad chápete, jak prostý a důmyslný byl náš plán. Asi 90 procent z těch kavalírů sehnalo nějak ty dva dolary a poslalo nám je. Bylo to náramně jednoduché, až na to, že já a Andy jsme měli vztek, že jsme se musili dřít s rozstřihováním takové spousty obálek a vytahovat z nich peníze.

Někteří nápadníci se dostavili osobně. Poslali jsme je k paní Trotterové a ona si už s nimi věděla rady. Jen asi tři nebo čtyři se

k nám vrátili a chtěli si od nás vypůjčit na tramvaj. Když začaly docházet dopisy ze vzdálených venkovských obcí a z farem, byl náš příjem někdy až 200 dolarů denně.

Jednou odpoledne, zrovna když jsme měli plné ruce práce a já cpal dolary a dvoudolary do škatulí od doutníků a Andy si pískal písničku „Té ženské svatební zvon nezazvoní“, přišel k nám takový malý čiperný človíček a očima jezdil po stěnách, jako kdyby pátral po ukradených obrazech od Gainsborougha. Jak jsem ho spatřil, pocítil jsem velkou radost a pýchu, poněvadž jsem věděl, že náš podnik je docela solidní a spravedlivý.

„Vidím, že jste dnes měli velkou poštu,“ řekl.

Vstal jsem a popadl klobouk.

„Pojďte se mnou,“ řekl jsem. „Už jsme na vás čekali. Ukážu vám naše zboží. Jak se vedlo panu prezidentovi, když jste odjížděl z Washingtonu?“

Zavedl jsem ho do hotelu Riverview a představil jsem ho paní Trotterové. Pak jsem mu ukázal spořitelní knížku s 2000 dol. na její jméno.

„Zdá se, že je všechno v pořádku,“ řekl agent tajné státní služby, neboť ten malý mužíček nic jiného nebyl.

„To taky je,“ já na to. „A jestli nejste ženatý člověk, dovolím vám, abyste si s tou dámou chvilku pohovořil. Ty dva dolary vám samo sebou odpustíme.“

„Děkuji,“ řekl on. „Kdybych nebyl ženatý, dal bych si možná říci. Sbohem, paní Trotterová.“

Než uplynuly tři měsíce, měli jsme už pohromadě přes 5000 dolarů, a cítili, že je nejvyšší čas zmizet. A paní Trotterová také už byla unavena. Příliš mnoho ženitbychtivých pánů k ní přicházelo na návštěvu, a ona to, jak se nám zdálo, nemilovala.

Tak jsme se rozhodli, že se cvrknem, a já jsem šel do hotelu k pí Trotterové, abych jí zaplatil mzdu za poslední týden a rozloučil se s ní a vyzvedl od ní těch 2000 dolarů.

Když jsem k ní přišel, plakala jako malé dítě, kterému se nechce do školy.

„No, no,“ konejšil jsem ji, „co to znamená? Dovolil si někdo proti vám nebo se vám snad stýská po domově?“

„Ne, pane Petersi,“ povídá ona. „Vám to povím. Vy jste býval dobrý přítel mého nebožtíka muže, ale mně je to jedno. Pane Petersi, já jsem se zamilovala. Zamilovala jsem se do jednoho mužského tak, že bez něho nemohu být. Je to ideální mužský, na jakého jsem si vždycky myslívala.“

„Tak si ho vezměte,“ povídám já. „Totiž, jestli on taky je zamilovaný do vás. Opětuje on vaše city tak dopodrobna a tak zarmouceně jako vy?“

„Opětuje,“ řekla paní Trotterová. „Ale je to jeden z těch pánů, co za mnou sem chodili kvůli tomu inzerátu, a říká, že si mě nemůže vzít, dokud mu nedám ty 2000 dolarů. Jmenuje se William Wilkinson.“ A už se zase začala rozčilovat a hystericky hořekovat jako v románě.

„Paní Trotterová,“ řekl jsem, „nikdo nemá takové porozumění pro něžné city ženské jako já. Kromě toho, vy jste byla kdysi doživotní družkou mého nejlepšího kamaráda. Kdyby to bylo jen na mně, řek bych vám: nechte si ty dvě tisícovky i toho mužského a buďte šťastna. Nám by to neublížilo, vždyť jsme vydělali dobrých pět tisícovek na těch plavajznících, co sem za vámi lezli. Ale musím se dříve poradit s Andym Tuckerem. On je hodný člověk, ale v obchodě je neřád. Mám se s ním dělit stejným dílem. Promluví s Andym – povídám – a uvidíme, co se dá dělat.“

Šel jsem zpátky do hotelu a vypravuji to Andymu.

„Něco takového jsem očekával celou tu dobu,“ povídá Andy. „Na ženskou se nemůžeš spolehnout, že ti bude stát věrně po boku při tvých humbukách, jakmile se to dotýká jejích citů a choutek.“

„Je to smutné Andy,“ řekl jsem, „když si člověk pomyslí, že jsme zavinili, že té ženské puká žalostí srdce.“

„To je, copak o to,“ řekl Andy, „a já ti řeknu, Jeffe, co chci udělat. Ty jsi měl odjakživa šlechetné srdce a měkkou náuru. Snad jsem byl moc tvrdý a hamižný a nedůvěřivý, ale tentokrát chci to udělat po tvém. Jdi k paní Trotterové a řekni jí, ať si ty dvě tisícovky z banky vyzvedne a ať je dá tomu chlapovi, co se do něj zabouchla, a aby byla hodně šťastná.“

Vyskočil jsem a tiskl Andymu ruce nejméně pět minut, a pak jsem šel zase k pí Trotterové a řekl jí, co řekl Andy, a ona plakala radostí, zrovna jako dřív plakala lítostí.

Za dva dny na to jsme začali s Andym balit své věci.

„Nechtěl bys zajít do hotelu a seznámit se s paní Trotterovou, než odjedeme?“ ptám se ho. „Ona by tě moc ráda poznala a poděkovala ti.“

„Radši ne,“ řekl Andy. „Raději si pospěšme, abychom nezmeškali vlak.“

Náš získaný kapitál jsem měl uschovaný v opasku a už jsem si ho chtěl uvázat okolo těla, když v tom Andy vytáhl z kapsy chumáč velkých bankovek a povídá, abych je přidal k ostatním.

„Co to jsou za peníze?“ ptám se ho.

„To jsou ty dva tisíce paní Trotterové,“ řekl Andy.

„Jak jsi k nim přišel?“ ptám se já.

„Ona mi je dala,“ řekl Andy. „Déle než měsíc jsem ji chodil navštěvovat třikrát týdně vždycky večer.“

„Ty jsi tedy ten William Wilkinson?“

„Byl jsem jím, ale už nejsem,“ odpověděl Andy.

Vykoupení plukovníka J. T. Rockinghama

1.

Společně s Caligulou Polkem z Muskogee byli jsme v mexickém státě Tamaulipas a hráli hazardní hry v karty s farmáři a prodávali jim losy nějaké loterie. Prodávati losy v Mexiku se však považuje za porušování vládního monopolu a tudíž za okrádání vlády a tak tam na nás vláda poštvala své *rurales*.

Rurales? To je jakýsi druh vojenské policie. Když se *rurales* pustili za námi, pustili jsme se my směrem ke Spojeným státům. Pronásledovali nás až do Matamoras. Schovali jsme se tam v cihelně a v noci jsme přeplavali Rio Grande, můj přítel Caligula v roztržitosti držel při tom v každé ruce cihlu, kterou odhodil teprve na texaském území, nevěděl ani, že je držel v ruce.

Odtud jsme se vydali do San Antonio a potom dále do Nového Orleansu, kde jsme si kapánek odpočali. Nejlíp mi z toho města utkvělo v paměti, že jsme se tam já a Caligula a nějaký Francouz jménem McCarty – počkejte, ano – Adolf McCarty – pokoušeli donutit tamní francouzskou kolonii, aby nám zaplatili kolkovné a převodní poplatky z kupní smlouvy, podle které Napoleon I. prodal Spojeným státům Louisianu, když v tom někdo vykřikl, že přicházejí četníci. Mám ještě matnou vzpomínku, že jsem u nějakého okénka kupoval dvě žluté jízdenky, a pak jak nějaký člověk zamával lucernou a volal: „Všichni nastupovat!“

Když jsme se zase trochu vzpamatovali, shledal jsem, že jsme se srazili se státem Georgia na tom místě, které v jízdnicích řádech bývá označeno hvězdičkou, což znamená, že vlaky tam zastavují každý druhý čtvrtek, ale jen když se jim dá znamení tím, že se vytrhá

kus kolejí. Probudili jsme se v takovém žlutém hotelu postaveném z borovicových klád. Probudil nás rámus květin a vůně ptactva. Tak jest, pane! Nesmějte se! Vítr ohýbal slunečnice – byly velké jako kola od bryčky – tak, že nám tloukly do okenic a umazaný kurník jsme měli zrovna pod oknem. Já a Caligula jsme se oblékli a sešli dolů. Hoteliér seděl na verandě a zrovna loupal fazole.

Caligula, jenž je rozený řečník, ho oslovil. „Promiňte,“ řekl, „dobré jitro a lovu zdar! Nechtěl byste nám říci, proč tu jsme a kde tu jsme? Víme sice přibližně, jak jsme se sem dostali, ale nedovedeme si představit, kde to vlastně jsme.“

„Pánové,“ řekl hoteliér, „to jsem čekal, že se mě dnes ráno na tohle budete ptát. Vypadli jste tady oba z vlaku v devět třicet včera večer; a byli jste jak se patří namazaní. Ano, byly z vás cítit všechny likéry. Mohu vás poučit, že se nalézáte v městě Mountain Valley ve státě Georgia.“

„Na dovršení našeho neštěstí,“ řekl Caligula, „nám snad ještě řeknete, že tu nedostanem nic k jídlu.“

„Sedněte si pánové,“ řekl ten hoteliér, „a za dvacet minut vás zavolám k nejkrásnější snídani, jakou v našem městečku možno dostat.“

Ukázalo se, že nejlepší snídaně v Mountain Valley se skládá z opečeného špeku a z jakési žlutavé hatlaniny – bylo to něco mezi koláčem z kravského chléva a rozemletou opukou. A pak před nás hoteliér postavil talíř té vydatné potraviny, které se říká kukuřicová kaše. Tímto způsobem jsme se obeznámili s proslavenou kuchyní jižních států Unie.

„Myslil jsem, že jsem v hotelu a ne v maštali,“ prohlásil Caligula. „To ti řeknu, kdybychom byli v Muskogee v hotelu St. Lucifer, to bych ti ukázal, jak vypadá pořádná snídaně. Řízky z antilopy a smažená jatýrka jako základ, potom zvěřina *chilli con carne* a ananasové koláčky a nějaké ty sardinky a okurčičky; a navrch nějaký ten likér a lahvičku piva. Tak by sis nepochutnal ani v nejlepším restaurantu na východě.“

„Copak o to, v Novém Yorku se také člověk může dobře najíst,“ odpověděl jsem, „tam dovedou tak dobře vařit, že už je to skoro jako ambra, co jedí bohové na Olympii. Nový York je město jako stvořené pro vyznavače Epikura. Kdybys tam žil nějaký čas, brzy by sis na to zvykl.“

„Už jsem o tom slyšel,“ řekl Caligula. „Ale myslím, že bych si nezvykl. Já si dovedu vyřezat kuří oka sám.“

On si totiž pletl Epikura s pedikúrou.

2.

Po snídani jsme si sedli na verandu, zapálili si doutníky *flor de upas perfektos* a dívali se dokola, jak vypadá stát Georgia. Inscenace krajiny, pokud jsme ji viděli, byla velmi chudobná. Byly to větší-nou samé načervenalé kopce vymleté vodou a pokryté tu a tam borovými lesy. Ostružinové houštiny jakž takž držely ploty kolem zahrad, aby nespadly. Asi 15 mil k severu bylo malé pohoří, dost dobře sestavené. V městě Mountain Valley nebyl skoro žádný život. Asi tucet lidí se hemžil podél chodníků. Jinak bylo na ulici vidět jen sudy na dešťovou vodu, kohouty a malé kluky.

A zrovna v té chvíli kráčel po druhé straně ulice vysoký muž v dlouhém černém kabátě a v klobouku z bobří kožišiny. Všichni lidé se před ním ukláněli a někteří přešli ulici, aby mu mohli stisknout ruku. Muži vycházeli z obchodů a domů a hlučně ho zdravili, ženy vykukovaly z oken a usmívaly se. A všechny děti si přestaly hrát a dívaly se na něho. Náš hoteliér vyšel na verandu, uklonil se nadvakrát jako tesařský metr a zvolal: „Dobré jitro, plukovníku!“

Na naši otázku řekl hoteliér: „To, pánové, není nikdo menší než plukovník Jackson T. Rockingham, prezident železniční společnosti Sunrise & Edenville, starosta města Mountain Valley a předseda okresní rady pro přistěhovalce a veřejný pokrok.“

„Vrací se asi po dlouhých letech z ciziny, ne?“ zeptal jsem se.

„Nikoli, pane! Plukovník Rockingham jde si na poštu pro došlou korespondenci. Jeho spoluobčané ho tak zdraví každé ráno. Je to náš nejznamenitější občan. Vlastní většinu akcií železnice Sunrise & Edenville a kromě toho tisíc akrů pozemků tamhle za potokem.“

To odpoledne proseděl Caligula na verandě a četl bedlivě nějaké noviny, což bylo velmi neobvyklé, neboť Caligula opovrhoval tisknutými věcmi. Když dočetl, vzal mě stranou na konec verandy mezi sluneční paprsky a rozvěšené prádlo. To jsem už věděl, že vymyslel nějakou novou taškařinu.

„Co je?“ zeptal jsem se.

Když se jednalo o vážný obchod, mluvil Caligula stručně a jaksí zatrpkle.

„Vidíš tam ty hory?“ otázal se. „A viděl jsi toho plukovníka, co mu patří železnice. Uneseme toho plukovníka a odvečeme ho do těch kopců a budeme za něho požadovat výkupné deset tisíc dolarů.“

„To by bylo proti zákonu,“ potřásl jsem hlavou. „Věděl jsem, že řekneš něco takového,“ řekl Caligula. „Na první pohled, to se ví, se to přičí pořádku a slušnosti. Ale není to pravda. Napadlo mě to při čtení novin. Troufal by sis odsuzovat a tupit slušný obchodní trik, když ho provádí, podporuje a schvaluje sama vláda Spojených států?“

„Únos člověka,“ řekl jsem, „je nemravný čin, ať tak či onak.“

„Poslechni, co ti řeknu,“ řekl Caligula, „vyložím ti ten případ, co je v novinách. Afrikáni unesli nějakého řeckého občana a požadovali za něj výkupné. A Spojené státy poslaly dvě válečné lodi do státu v Tangeru a přinutily krále marockého, aby vyplatil tomu banditovi Raisulimu 70 000 dolarů. Jsou tady o tom novinářské telegramy z Cařihradu. Uvidíš, že za šest měsíců to bude potvrzeno v měsíčních a zanedlouho nato už to budeš vidět vymalované v těch týdenících, co si předplácejí holiči. Ten afrikánský lupič Raisuli zavlkl toho Řeka do hor a žádal za něj výkupné od vlád desíti různých

států. A myslíš, že by americký zahraniční ministr podporoval takové vyděračství, kdyby to nebylo něco správného?“

„Inu jo,“ řekl jsem, „ale když ten unešený byl Řek, proč vlastně se do toho náš zahraniční ministr pletl?“

„To v novinách nestojí,“ odpověděl Caligula. „Ale poslal zkrátka a dobře lodi ‚Brooklyn‘ a ty zamířily svá děla na Afriku. A marocký král poslal 70 000 dolarů a ti lumpové pustili toho Řeka na svobodu. A ten Řek prohlásil pak k reportérům, to se rozumí v řeckém jazyku, že často slýchal o Spojených státech a že obdivuje Roosevelta, skoro zrovna tak jako Raisuliho, který je jedním z nejbělejších a nejslušnějších únosců a vyděračů, s jakým se kdy setkal. A tak tedy máme mezinárodní právo na své straně. Vytáhneme plukovníka z jeho stáda, zavřeme ho tamhle v těch horách a budeme od dědiců a správců jeho jmění vymáhat 10 000 dolarů.“

„Tak dobře, vzdávám se,“ odpověděl jsem, „a jsem při tom! Ale to ti říkám, jestli jednoho krásného dne dostaneme telegram od zahraničního ministra, co to vlastně děláme, odjedu na nejrychlejším mezku docela diplomaticky do sousedního a mírumilovného státu Alabamy.“

3.

Po celé tři následující dny jsme hledali v horách místo, kam bychom unesli plukovníka Jacksona T. Rockinghama. Konečně jsme našli příhodný kousek tamní topografie, v houštinách keřů a stromů, kam byl přístup jen po úzké stezce, a k té byl zase přístup jen kořtem malé horské říčky.

Pak jsem odjel vlakem do Atlanty a nakoupil tam za 250 dolarů zásoby nejvybranějších a nejchutnějších potravin. Sám si odjakživa potrpím na dobrou kuchyň, a špek a kukuřičná kaše nevyhovují ani mému žaludku, ani mému morálnímu citu. Myslil jsem na plukovníka

Rockinghama, prezidenta železnice Sunrise & Edenville, a jak těžce by postrádal své přepychové domácí kuchyně, na jakou jsou boháči na jihu zvyklí. A tak jsem polovičku našeho kapitálu vrazil do nejlepších potravin, jednak čerstvých, jednak v plechovkách. Za další dvě stovky jsem nakoupil dvě bedny bordeauxského vína, dvě láhve koňaku, dvě stě havanských doutníků se zlatými páskami, táborová kamínka, židličky a skládací stan. Chtěl jsem, aby plukovník měl nejlepší pohodlí, a aby o mně a o Galigulovi mluvil pak jako o gentlemanech a dobrých hostitelích jako ten Řek o tom africkém banditovi.

Když zboží z Atlanty došlo, najali jsme si povoz, odvezli vše až na místo do hor a zřídili tam tábor. Pak jsme číhali na plukovníka. Chytli jsme ho jednou dopoledne asi dvě míle za Mountain Valley, když šel na procházku. Byl to elegantní starý pán, štíhlý a tenký jako prut na chytání pstruhů, se skřipcem na černé šňůrce. Vysvětlili jsme mu stručně a rychle, oč nám běží, a Caligula mu jen tak mimochodem ukázal hlaveň revolveru.

„Cože?“ zvolal plukovník Rockingham. „Banditi v našem okrese, ve státě Georgia!? Postarám se, aby se o tom dověděla okresní rada pro přistěhovalectví a veřejný pokrok!“

„Račte vstoupiti do povozu,“ řekl Caligula, „z příkazu rady pro prostřelovatelství a veřejnou zvrhlost!“

Zavezli jsme plukovníka do hor. Tam jsme uvázali koně a zavedli svého zajatce do tábora.

„Tak, plukovníku,“ řekl jsem mu, „mně a mému společníku běží o výkupné. A nebude vám zkřiven ani vlas, jestliže král marocký – chci říci vaši přátelé pošlou prachy. Do té doby budeme gentlemani zrovna tak jako vy. Teď je jedenáct hodin a my zatím připravíme něco dobrého k snědku.“

„Děkuji vám,“ řekl plukovník, „doufám, že si budu moci pochutnati aspoň na kousku špeku a talířku kukuřičné kaše.“

„A to zase ne,“ zvolal jsem emphaticky. „V našem táboře jistě ne! My se vznášíme v poněkud vyšších kuchyňských sférách.“

Zatím co si plukovník četl noviny, vysvlékli jsme si kabáty a začali jsme připravovat malý luxusní oběd, abychom mu ukázali, co jsme zač. Caligula byl znamenitý kuchař západního stylu. Když se jednalo o to, připravit hostinu rychle a dobře, nebylo nad něho. Západně od řeky Arkansasu nikdo nedokázal co on; dovedl levou rukou smažit lívance a současně pravou rukou opékati srnčí kýtu na rožni a stahovat zajíce zubama – všechno najednou!

Ve dvanáct hodin byl oběd hotov. Vypadalo to jako banket na parníku na řece Mississippi. Prostřeli jsme ubrus na dvě velké bedny, otevřeli dvě láhve vína, na talířek vyložili olivy a ústřice v cocktailu, nalili koňak a zavolali jsme plukovníka, aby šel jíst.

Plukovník Rockingham přitáhl svou táborovou židličku ke stolu, otřel si pečlivě skřípec a znalecky se rozhlédl po stole. Nejdřív se mi zdálo, že potichu kleje a už jsem litoval, že jsem nenakoupil lepších jídel. Ale on neklel. On nám žehnal a já zahlédl, jak mu slza ukápala do cocktailu.

Jakživ jsem neviděl nikoho jisti tak vážně a pobožně – ne kvapně, ale pomalu a znalecky, jako hroznýš nebo jako opravdový *bonjourvivant*.

Za půldruhé hodiny přestal plukovník jisti. Přinesl jsem mu sklenku brandy a černou kávu a postavil před něj krabici havanských doutníků.

„Pánové,“ prohlásil, vyfukuje kouř a snaže se ho zase vdechnouti, „když tak zíráme na ty věčné hory a smavou a požehnanou krajinu a rozjímáme o dobrotivosti Stvořitele, který –“

„Promiňte, plukovníku,“ přerušil jsem ho, „ale čeká nás jakési obchodní jednání.“ A přinesl jsem pero a papír a inkoust a postavil vše před něho. „Ke komu máme poslat pro peníze?“ zeptal jsem se.

Po krátkém přemýšlení řekl: „Myslím, že k viceprezidentovi naší železnice v generálním ředitelství naší společnosti v Edenvillu. To je asi deset mil odtud.“

Pak jsem mu začal diktovat a plukovník psal, jak následuje:

„Byl jsem unesen a jsem držen v zajetí dvěma zlosyny, kteří jsou všeho schopni. Jsem na místě, které nikdo sám nenajde. Požadují za mě okamžitě 10 000 dolarů a pak mě propustí. Tato suma musí být okamžitě přinesena a to podle těchto instrukcí: Jděte sám s penězi až ke Skalisté říčce a jejím korytem nahoru až k velké ploché skále na levém břehu, kde je červenou barvou namalován kříž. Vystupte na skálu a zamávejte bílým praporkem. Přejde průvodce a dovede vás tam, kde jsem držán v zajetí. Každá chvíle je drahá!“

Když to plukovník dopsal, požádal o dovolení, aby směl připsati malou doušku o tom, jak s ním pěkně nakládáme, aby železnice o něj neměla strach. Připsal tam, že právě poobědval ve společnosti dvou nepolepšitelných zločinců, a pak vypočítal vše, co měl k obědu, od cocktailu až po černou kávu. Skončil poznámkou, že večere bude v šest, a že bude asi ještě vydatnější a přepychovější než oběd.

Přečetli jsme si to a nic nenamítali. Sešel jsem s dopisem dolů na silnici a uviděl jakéhosi černocho na koni – jel směrem k Edenvillu. Dal jsem mu dolar, aby dopis donesl do ředitelství železniční společnosti a vrátil jsem se zpět do tábora.

4.

Asi ve 4 hodiny odpoledne zvolal Caligula, který stál na stráží u tábora: „Vidím bílou košili, jak dává signály!“

Sešel jsem z hory dolů a za chvíli jsem přivedl do tábora boube-
latého a červeňoučkého mužíka ve vlněném kabátě a bez límečku.

„Pánové,“ řekl plukovník Rockingham, „dovolte, abych vám představil svého bratra, kapitána Duvala C. Rockinghama, viceprezidenta železniční společnosti Sunrise & Edenville.“

„Doufám,“ řekl jsem, „že nebudete nic namítati, když si výkupné přepočítám – to je jen obchodní formalita.“

„Ovšem, ovšem, nebudu nic namítati,“ řekl tlustý pán, „docela nic nebudu namítati, až zde výkupné bude. Odevzdal jsem celou tu záležitost našemu druhému viceprezidentovi. Měl jsem starost o bratra Jacksona. Jsem přesvědčen, že druhý viceprezident tady bude co nevidět. Jaký byl ten humrový salát, o kterém jsi se zmínil v psaní, bratře Jacksone?“

„Pane viceprezidente,“ řekl jsem, „bude pro nás potěšením, když zde zůstanete do té doby, než přijde druhý pan viceprezident.“

Za půl hodiny se opět ozvalo volání Caligulovo:

„Haló, haló! Někdo mává zástěrou na smetáku!“

Slezl jsem ještě jednou ze skály a přivedl za chvíli muže 6 stop 3 palce vysokého, se žlutými vousy, ale kromě výšky neměl vůbec žádné rozměry. Myslil jsem si v duchu, že přinesl těch deset tisíc v jedné bankovce, kterou má patrně ovinutou po délce kolem těla.

„Pan Patterson G. Coble, náš druhý viceprezident,“ představil ho plukovník.

„Těší mě, pánové,“ řekl ten Coble. „Přináším zvěst, že major Tallahassee Tucker, náš generální dopravní ředitel, vyjednává s naší Okresní bankou o půjčku na bramborový košík, plný akcií naší železnice. Drahý plukovníku Rockinghame, psal jste ve svém dopise o paštyce z kuřete nebo o nakládaných oříškách? Hádali jsme se o to s konduktérem vlaku č. 56.“

„Zase jeden bílý hadr na skále!“ volal Caligula.

Odešel jsem a vrátil se s nějakým člověkem v modrých pracovních kalhotách, který měl zřejmě v hlavě, a kromě toho v ruce lucernu. Byl jsem tak přesvědčen, že tohle už je major Tucker, že jsem se ho nezeptal na jméno, až když jsme byli nahoře. A tu jsem se dověděl, že je to strýček Timothej, výhybkář z Edenvillu, který byl k nám poslán se zprávou, že soudce Pendergast, právní zástupce železnice, snaží se dostat hypotéku na pozemky a polnosti plukovníka Rockinghama, aby se získalo to, co chybí ještě do celkového výkupného.

Za jeho řeči vylezli z nedalekého křoví dva muži, a Caligula, nevida žádný bílý prapor, sáhl po revolveru. Ale plukovník Rockingham opět zakročil a představil nám p. Jonese a p. Battse, topiče a strojvůdce vlaku č. 42.

„Promiňte,“ řekl Batts, „ale byli jsme s Jimem na lovu veverek a tak nepotřebujeme bílý prapor. Je to pravda, plukovníku, o tom švestkovém pudingu a ananasech a opravdových cigárách?“

„Už zas tam někdo mává ručníkem?“ zařval Caligula. „To bude asi bitevní čára nákladních konduktérů a brzdařů.“

„Tohle je naposled, co jdu dolů,“ řekl jsem utíraje si pot. „Měli bychom vyvěsit firmu: Restaurant únosců a útulna železničářů.“

Tentokrát to byl už skutečně major Tallahassee Tucker – sám to doznal – a tak jsem si oddechl. Nechal jsem ho jít podle říčky, abych ho mohl do ní shodit, kdyby se ukázalo, že je to hlídač na trati nebo nádražní nosič. Celou cestu nahoru blábolil něco o chřestu na másle s topinkou.

Když jsme přišli nahoru, zeptal jsem se ho, zda sehnal výkupné. „Drahý pane,“ odpověděl, „poštětilo se mi dostat půjčku na železniční akcie v ceně 38 000 dolarů, a –“

„No, teď toho zatím nechme, majore,“ řekl jsem. „Teď už je tedy všecko v pořádku. Po večeři to domluvíme. A vy všichni, pánové,“ otočil jsem se k ostatním, „budete našimi hosty při večeři. Navzájem jsme si všichni důvěřovali a tak nad námi může vláti bílý prapor!“

Caligula mi skočil do řeči: „Zatím co jsi byl dole, seskočili tamhle z toho stromu dva skladníci a jeden nádražní kasír. Přinesl major peníze?“

„Říká, že se mu poštětilo půjčku sehnat.“

A tak jsme v 6 hodin prostřeli k tak skvělé večeři, o jaké se personálu žádné dráhy jakživo ani nesnilo. Otevřeli jsme všechny láhve vína a připravili jídla, jaká se málokdy dají vykouzlit z plechovek a lahví. Železnice se shromáždila kolem stolu a jedlo a pilo se, až se hory zelenaly.

Po hostině jsme vzali majora Tuckera stranou a zeptali se ho, co je s výkupným. Major vytáhl malý svitek bankovek a prohlásil:

„Pánové, akcie železnice Sunrise & Edenville poněkud klesly v ceně. Na akcie v ceně 38 000 dolarů nepodařilo se mi sehnati větší půjčku než 87 dolarů a 50 centů. Na pozemky a jiné nemovitosti plukovníka Rockinghama dostal soudce Pendergast částku 50 dolarů, jakožto devátou hypotéku. Tady je tedy celkem 137 dolarů 50 centů, přepočítejte si to, pánové.“

Pohlédl jsem Tuckerovi do očí a řekl jsem: „Prezident železnice a majitel tisíců akrů pozemků; to přece –“

„Pánové,“ řekl Tucker, „ta železnice jest pouze deset anglických mil dlouhá. Nejezdí po ní žádné vlaky, leda když personál se vypraví do lesa a nasbírá dost roští, aby se mohlo zatopit pod kotlem. Před dávnými časy, když se nám dobře vedlo, býval čistý výtěžek někdy až 18 dolarů týdně. Pozemky plukovníka Rockinghama byly již třináckrát v dražbě pro nezaplacené daně. Za poslední dva roky se v téhle části Georgie neurodila jediná meruňka. Deštivé a studené jaro zabilo všechny vodní melouny. Široko daleko tady nikdo nemá peněz na zakoupení umělého hnojiva. A půda je tady tak chudá, že kukuřice letos vůbec nevyrostla a nenarostlo ani dost trávy, aby aspoň králíci zachránili holý život. V našich končinách už přes rok všichni lidé nejedí nic jiného než špek a kukuřičnou kaši, a –“

„Kamaráde,“ obrátil se ke mně náhle Caligula, „co chceš dělat s tím pakatýlkem?“

Vrátil jsem peníze majorovi Tuckerovi; a pak jsem přistoupil k plukovníku Rockinghamovi a plácl jsem ho do zad.

„Plukovníku,“ řekl jsem mu, „doufám, že vás náš žertík pobavil. Nechceme to hnáti příliš daleko. My a únosci!? To byste nesměl říci ani své babičce! Moje jméno je Rhinegelder a jsem synovcem slavného Chanceye Depewa. A zde můj přítel je vzdáleným bratrancem šéfredaktora humoristického listu Puck. Tak vidíte. Zajeli jsme si na jih, abychom si tady drobátko zažertovali, jak to máme ve zvyku.“

Tak, a teď ještě otevřeme dvě zbývající láhve koňaku, vypijeme je a bude po komedii.“

Nač bych vám vypravoval všechny další okolnosti? Stačí jedna nebo dvě. Vzpomínám si, že major Tallahassee Tucker hrál na nějakou dětskou frkačku a Caligula tancoval valčík s hlavou přitisknutou na kapsu u vesty toho vyčouhlého výhybkáře. Stydím se však vypravovat o tom, jak jsem tancoval cake-walk s p. Pettersonem G. Coblem okolo plukovníka Jacksona T. Rockinghama.

Prezidentské volby v Espiritu

Toto je povídka o obchodním řediteli a o tom, jak dovedl uhájiti své pozice až do posledních důsledků. Mám to od Sully Magoona, *viva voce*. Vypravuji vše jeho slovy. A není-li to povídka, jak má být, přičtete to na vrub mé špatné paměti.

Obchodní ředitel, to je totéž, co je pro umělce impressario. Obchodní ředitel, to je Caesar bez Bruta. Je to autokrat bez odpovědnosti, hráč, jenž sám nedává nic v sázku. Jeho úkolem jest poroučet, rozdělovat úlohy, mlátit hubou, starat se o rychlý vzrůst a rozkvět, dělat reklamu, vykřesávat jiskry – tak aby to ovšem něco vynášelo, a to je jeho starost. Platit účty a šedivět starostí při pohledu na výsledky jeho ředitelování, to je už zase starost jeho pánů a šéfů.

Seděli jsme u oběda a Sully Magoon vypravoval. Já se jen vyptával na podrobnosti.

„Můj starý přítel Denver Galloway byl rozený manažer, obchodní ředitel,“ začal Sully. „Poprvé spatřil světlo světa v Novém Yorku, když mu byly tři roky. Narodil se totiž v Pittsburgu, kde je samý kouř a následkem toho věčná tma, a teprve za tři roky nato se jeho rodiče přestěhovali do Nového Yorku.

Když Denver povyrosl, pustil se do ředitelování. V osmi letech věku svého řídil novinářský stánek jednomu Taliánovi, kterému stánek patřil. Potom byl postupně ředitelem kluziště, drožkářských maštalí, pojišťovací loterie, restaurantu, taneční akademie, závodů v chůzi, šantánové společnosti, obchodu s krátkým a střížným zbožím, celého tuctu hotelů a letovisek a okresní volební kampaně. Tato kampaň, při níž byl Coughlin zvolen za radního na východní straně Nového Yorku, Denvera proslavila. Zaopatřil jsem mu místo ředitele jednoho hotelu na Broadway, a nějakou dobu také řídil kampaň senátora O'Gradyho v 19. okrese.

Asi před dvěma roky jsem zapadl do Nového Yorku s úmyslem, že tam hodím na trh akcie slídových dolů někde v Tennessee a měl jsem velkou naději, že se na to nachytá hodně prachových mušek. Zrovna jsem šel z tiskárny s balíkem pěkných, právě vytištěných prospektů, když jsem se na rohu srazil s Denverem. Vypadal jako tygr a lilie zároveň. Potřásli jsme si ruce a on se mě ptal, co dělám, a já mu v hrubých rysech načrtl, jaký skandál chci ztropit v Novém Yorku s tou slídou.

„Kam se hrabeš se svou slídou!“ zvolal Denver. „To sis nemohl na ten náš starý malý Nový York vymyslet nic lepšího než tak průhledný švindl jako je slída? Nech toho a pojď se mnou do hotelu Brunswick. Hledám zrovna takového člověka, jako jsi ty. Mám tam něco v pácu, je to sepiové barvy a má to kudrnaté vlasy a byl bych rád, kdyby ses na to podíval.“

„Ty jsi investoval prachy do hotelu?“ ptám se.

„Co tě nemá – ani cent!“ hlaholil Denver jako klarinetové sólo. „Syndikát, jemuž hotel patří, investoval. Já tam jsem obchodním ředitelem.“

Hotel Brunswick byl v jedné ulici na východní straně. Byl to solidní staromódní hotel, takže by se tam směle mohl ubytovat starosta ze Skaneateles nebo guvernér státu Missouri.

„Byl jsem tady obchodním ředitelem celý rok,“ vypravoval mi Denver. „Když jsem se toho ujal, nikdo se v hotelu nezastavil po celé měsíce. Představ si, že ani hodiny se tam nikdy nezastavily – tak zlé to bylo. Jednou se na chodníku před hotelem svalil nějaký člověk, ranila ho srdeční mrtvice, a když zřízenci vyběhli, aby ho odnesli dovnitř, vytrhl se jim a už byl dva bloky daleko od nich. Tak jsem pojal plán, že musím pro hotel podchytit Západní Indii a Jižní Ameriku. Přemluvil jsem majitele, aby do toho investovali ještě pár tisíc, a všechny ty peníze jsem vrazil do elektrického osvětlení, papriky, pozlátka a česneku. Sehnal jsem španělsky mluvící personál a smyčcový orchestr a rozšířil jsem pověst, že každou neděli pořá-

dáme ve sklepě kohoutí zápasy. A zanedlouho všichni Don Seňorové od Havany až do Patagonie věděli, co je to hotel Brunswick. Kdejaký vožungr z Kuby a Mexika a vůbec z Ameriky dále na jih byl u nás záhy jako doma. A ti všichni mají peněz jako smetí.'

Když jsme přišli do hotelu, zadržel mě Denver ve dveřích. ‚Máme tu jednoho takového chlapíka hodně do hněda,‘ povídá, ‚sedí ve velkém koženém fotelu po pravé straně, když se vejde dovnitř. Sedni si a pozoruj ho chvíli a pak mi řekneš, co o něm soudíš.‘

Sedl jsem si ve dvoraně na židli a Denver se flákal sem a tam. Dvorana byla do polovičky plná samých kudrnatých Kubánců a jihoamerikánských brunetů všech možných odstínů. A atmosféra byla internacionální od samého cigaretového kouře, prozářená diamantovými prsteny a propletená šelestem česneku.

Na Denvera Gallowaye byla rozkošná podívaná. Byl šest stop vysoký, zrzavý a narůžovělý jako okoun. A to jeho vystupování! Když jste na něho koukali, připomínal vám anglický královský dvůr, staré plukovníky z Kentucky, Chauncey Olcotta, hraběte Monte Christa, Velkou operu – a bůhví co všecho. Stačilo, aby jen zvedl ukazováček, a číšníci, vrátný a kluci ze zdviže létali po parketách jako švábi a i sám pokladník ve své stoličce vypadal tak přihloupel a nepatrně jako Andrew Carnegie.

Denver obcházel celou společnost, potřásl hostům ruce a po každé zamíchal do toho dvě tři španělská slovíčka, která znal, takže to tam za chvíli vypadalo jako při generální zkoušce na korunovaci.

Pozoroval jsem toho malého hnědého mužíčka, na kterého mě upozornil. Byl to takový pomenší cizinec v dvouřadovém fraku, jenž seděl na židli a snažil se špičkami bot dosáhnout na podlahu. Plet' měl na způsob brazilského kůzlete a vousy na způsob hoblovaček z mahagonového dřeva. Nespouštěl očí z Denvera a bylo vidět, jak se mu zatajuje dech údivem a úctou, jako když se malý chlapec dívá na baseballový zápas o přebornictví U. S. nebo jako když se císař Vilém díval do zrcadla.

Když Denver všecko obešel, zatáhl mě do své privátní kanceláře. ‚Tak co říkáš tomu člověku?‘ zeptal se.

‚Nu,‘ řekl jsem, ‚kdybys byl skutečně takový slavný velikán, jakého on v tobě vidí, příslušel by ti beze všeho devítipokojový byt s koupelnou ve Slavínu obou Amerik nejméně na rok úplně zdarma.‘

‚Tys na to kápl!‘ vece Denver. ‚Já jsem mu učaroval svýma kaba-
listickýma očima. On si myslí, že seňor Denver Galloway je muž,
jakého hledal. A teď mi pověz, Sully, kdo myslíš, že ten člověk je?‘

‚To přijde na to, jak se to vezme,‘ odpověděl jsem. ‚Řekl bych, že je
to holič z vedlejší ulice, nebo – je-li snad z rodu královského – král
cídičů bot.‘

‚Neposuzuj nikdy lidi podle zevnějšku,‘ řekl Denver, ‚je to budou-
cí kandidát prezidentství jedné jihoamerické republiky.‘

‚Tak vida,‘ řekl jsem, ‚to bych byl neřekl – tak zle přece nevypadá.‘

‚Sully,‘ pokračoval Denver, ‚za těch dvacet let jsem byl ředitelem
všech možných podniků. Vždyť na to jsem dělaný, k tomu jsem se
narodil – abych měl někoho, kdo by klopil peníze a vzal si na starost
náhrady škody a policii a daně, a já abych to jen řídil. Jakživ jsem do
ničeho neinvestoval ani vindry. Ale o cizí obchody dovedu pečovat
znamenitě. Ale vždycky jsem toužil řídit něco vyššího, něco vzne-
šenějšího než hotely a dřevařské ohrady a místní politiku. A tady ke
mně přijde ten malý tropický človíček a nabízí mi to, po čem zrovna
toužím. Je to generál Rompiro – generál Josey Alfonso Sepolio Šuán
Rompiro. Chce, abych řídil a vedl jeho volební kampaň – chce, aby
Denver C. Galloway udělal z něho prezidenta. Považ si, Sully! Tvůj
kamarád Denver má jít dolů na jih mezi trópy, trhati lotosové kvě-
tiny a ananasy jednou rukou a druhou dělati prezidenty! A já tam
půjdu, Sully! A ty mi při tom musíš pomáhat, ty jediný se k tomu
hodíš. Jsem ředitelem volební kampaně generála J. A. S. Š. Rompira,
kandidáta prezidentství slavné a velké republiky – sakra – jakpak
se ta republika jmenuje?‘

Denver vytáhl z police atlas a vyhledali jsme si tam tu nešťastnou zemičku. Byla taková tmavomodrá, na západním pobřeží, asi tak velká jako pěticentová poštovní známka.

„Proč nezůstal generál Rompiro doma a neřídil si volby sám?“ zeptal jsem se.

„Ty se nevyznáš v jihoamerické politice,“ řekl Denver a nabídl mi doutník. „To máš tak: Generála Rompiro potkalo neštěstí, že se stal modlou svého lidu. Vyznamenal se totiž tím, že vedl armádu proti dvěma námořníkům, kteří ukradli nějakou plazu – nebo carrambu, nebo něco takového, co patřilo vládě. Lid ho začal nazývat hrdinou a vláda začala žárlit. Prezident si k sobě zavolal šéfa departementu pro veřejné budovy. »Najděte mi nějakou pěkně obílenou zed,« řekl mu, »a postavte k ní generála Rompiro. Pak zavolejte četu vojnů – a postavte generála k té zdi a proti té četě.« A tak musil generál vzít do zaječích. Byl však ještě dost rozvážlivý, že nezapomněl s sebou vzít všechny své prachy.“

„Má nějakou naději, že bude zvolen prezidentem?“

„Copak jsem ti to neřekl?“ zvolal Denver. „V jeho vlasti se prezidenti přece volí všeobecným hlasováním. Ale generál se tam momentálně nemůže vrátit. To není legrace, být postaven ke zdi. Potřebuje ředitele, manažera, který by tam šel a všechno pro něho připravil – získat voličstvo, rozhazovat zbrusu nové dvoudolary, líbat malé dívky těch rodičů, kteří mají volební právo, a vůbec roztočit kolečka volební mašiny. Sully, ty přece víš, co jsem vyváděl při volbách v 19. okrese. Myslíš, že nedovedu zpracovat takovou opičí klec jako je ta generálova republika? V takové zemi, která je v atlasu tak malá – vždyť jsi to viděl – že jména tamějších měst se mohou tisknout jen v rejstříku a v poznámkách pod čarou?“

Ještě jsem Denverovi chvíli odporoval. Namítal jsem mu, že politika na tropické polokouli je jistě docela jiná než v 19. okrese v Novém Yorku, ale Denver měl svou hlavu, pokud se týče ředitelování, a to, co jsem mu říkal, platilo na něj asi tolik jako fíkový list

na sjezd amerických krejčů. ‚Dám ti tři dny na rozmyšlenou,‘ řekl na konec Denver, ‚a seznámím tě zítra s generálem Rompiro, abys mohl čerpat informace přímo od pramene.‘

Druhého dne jsem vzal na sebe ty nejvybranější společenské manýry a očichal jsem si tu vznešenou, generálskou tropickou bylinu. Generál Rompiro nebyl uvnitř tak smutný, jak vypadal zvenčí. Byl velmi zdvořilý. A vypotil ze sebe slušný počet slovíček, která učinila obstojný, trochu vrávoravý pokus postavit se do řady tak, aby to dohromady vypadalo jako souvislá řeč. Měla to být angličtina, co měl na mysli, a když jeho mluvnický systém vám pronikl do mozku, záleželo jen na vás, abyste si z toho něco vybrali. Když byste vzali vytištěnou esej nějakého univerzitního profesora a smíchali to s větami Číňana v chicagské prádelně, jenž vám vysvětluje, jak se stalo, že se v prádle ztratila vaše košile, měli byste aspoň přibližný obraz toho, co generál předkládal lidem jako konverzaci. Pověděl mi všechno o své krvácející vlasti a co on a jeho přátelé pro ni hodlají učiniti, než se dostaví lékař. Ale nejvíc mluvil o mém příteli Denverovi C. Gallowayovi.

‚Ach, seňore,‘ hovořil, ‚seňor Denver bejt ze všech chlapíkos nejchlapíkissimo. Jakživos já nejsem viděl muže tak magnifico, tak gr-r-rand, co by dovést udělat věci tak rychle – carramba – aby je udělat za něho jiné lidé, ne seňor Denver. On udělat jiné lidé, aby to udělat oni a on jen dělat poroučet a dirigeros a my přijít a udělat velké oči, že bejt uděláno, co on jakživ nedělat – ani ho nenapadlo, seňora Denvera. Oh, yes, seňore! Má vlast, seňore, – má vlast, nemít ani jeden tak velkej chytrákos, tak grand, taková huba plná slov a hejblos, komplimentos a fóres nejfórovatissimos, yes, seňor, a rozum mít mistr Denver, ano, seňore, seňor Denver má zaušimas a vůbec. Ach, copak seňor Galloway!‘

‚Zajisté,‘ řekl jsem, ‚přítel Denver je muž, jakého račte zrovna potřebovat. Řídil již všechny možné podniky kromě pirátských výprav, ale to možná ještě přijde.‘

Než uplynuly tři dny, byl jsem rozhodnut, že pojedu s Denverem na tu volební kampaň. Denver dostal od majitelů hotelu tříměsíční dovolenou. Týden před odjezdem jsme bydlili s generálem v jednom pokoji a on nám dal o své zemi všechny informace, které jsme si mohli vybrati ze zvuků, jež ze sebe vydával. Při odjezdu měl Denver kapsy napěchované memorandy a doporučujícími dopisy na generálovy přátele a také dostal adresář všech věrných generálových politických přátel, kteří měli pomáhat k vítězství lidové modly, nacházející se v dočasném exilu. Kromě toho nám dal celkem 20 000 dolarů v dobrých severoamerických penězích.

„Zde jest penízeas,“ skřehotal generál, „v malém sumě. Já mít více na sobě – mucho více. Peníze vy dostat habadějos, señor Galloway. Když mít zase velkou potřebu, já poslat znova pořád vždycky. Jestli bejt necessario, já nic, já poslat platit zaslat dát padesát – baco-dím – sto centos tisícos pesos, jen aby já jsem být zvolen. Proč ne? Sacramento! Až já bejt prezident a jestli neudělat milión dollaros za jeden rok, vy mě račte kopnout do tento – semhle! valgame Dios!“

Denver sehnal nějakého umazaného Kubánce z doutníkářské dílny a ten sestavil šifrový kód z anglických a španělských slovíček a kopii dostal také generál, abychom mu mohli posílat kabelogramy, jak vypadá volební situace a že potřebujeme ještě další peníze, a tak jsme už mohli odjet. Generál Rompiro nás doprovázel až na loď. Před odjezdem objal Denvera kolem vesty a zavzlykal. „Šlechetné mužové,“ pravil dojatě. „Generál Rompiro do vás strčit důvěru a vůbec. Jděte do rukou svatých a světic božích udělat volby pro váš přítel. Viva la libertad!“

„Ovšem,“ řekl Denver. „A viva také liberální štědrost přítele Rompírka a hoch der Land, kde se kupují ananasy a volební hlasy. Žádné strachy, generále! Jako že u vás rostou banány – budete prezidentem!“

„Napište mi to na mě,“ kladl mu na srdce generál, „napište mi to na mě, když bude necessario, skrz peníze.“

„To chce, abychom ho tetovali, nebo co?“ zeptal se mě Denver.

„Ty osle!“ já na to. „Chce, abychom mu psali, až budeme zase potřebovat peníze na volby. To bude horší než tetování.“

Pluli jsme s Denverem do Panamy a pak jsme se dali přepravit přes úžinu a dále zase až do města Espiritu na pobřeží generálovy vlasti. Chcete vědět, jak vypadá město Espiritu? Vezměte pár filipínských chatrčí, asi dvě stě cihlových sušíren a postavte je do čtverců na hřbitov. Z Vanderbiltových skleníků tam zavezte všechny cizokrajné rostliny a zastrkejte je do země, kde vás to napadne. Pustte tam do ulic pacienty z několika blázinců a pár tisíc holičů a pár tisíc dětí z černošské školy a vyžeňte teploměr na 120 stupňů ve stínu. Jako obrubu postavte do pozadí kus Skalistých hor, udělejte, aby pršelo – a máte dost dobrou imitaci města Espiritu.

Trvalo nám to asi týden, než jsme se aklimatizovali. Denver rozeslal dopisy, které mu generál dal a ostatní bandě jeho přátel vzkázal, že se něco chystá v jeho úřadovně. Hlavní stan jsme měli v starém baráku v jedné postranní ulici, kde tráva byla na loket vysoká. Volby měly být sice už za čtyři neděle, ale v městě nebylo vidět žádný ruch. Místní prezidentský kandidát se jmenoval Francisco Rodrigötz. Espiritu nebylo hlavní město republiky, ale bylo to politické centrum, kde se pekly všechny revoluce a kandidátní listiny.

Ke konci týdne mi oznámil Denver, že volební mašina už je v běhu. „Sully,“ povídá, „máme velký náskok. Poněvadž generál Rompiro je v cizině, nepřátelská partaj si je jistá vítězstvím a nic nedělá. Jsou plní apatie jako generálové při modlitbě polního kaplana. Musíme rozproudit jak se patří kampaň a překvapit je dřívě, než se začnou sčítávat hlasy.“

„Jak to chceš udělat?“ zeptal jsem se.

„No, jak se to obyčejně dělá?“ odvětil Denver udiveně. „Denně budeme posílat řečníky, aby večer drželi řeči ve zdejších rodném lingo a pořádat pochodňové průvody ve stínu palem a voliči dostanou, to se přece rozumí samo sebou, každý, co vypije a přeplatíme všechny

dechové a plechové hudby, a budeme chodit mezi lidi a dělat generála populárního – a – a – no, líbání zdejších dětí přenechám tobě, Sully – všiml jsem si už, jak vypadají.’

„A co ještě?’ ptám se dále.

„No vždyť to znáš, jak se to dělá,’ povídá Denver. „Nachytáme ty obejdy na ohňostroje a prskavky, poukázky na uhlí, poukázky na hokynářské zboží, uspořádáme pár pikniků za město pod banánové stromy a taneční zábavy v hasičské síni – a vůbec takové věci, co se hodí k volbám. Ale nejdříve ze všeho, Sully, chci jim tady uspořádat největší ústřicový banket, jaký kdy lidé viděli jižně od obratníku Kozorožce. S tím počítám už od začátku. Celé město a všichni polodivoši z džungle na míle daleko musí se přecpati ústřicemi. To je první a hlavní číslo našeho programu. Jdi a připrav to všecko. Chci si podle těch ústřic vypočítat, na kolik hlasů může si generál dělat naději v pobřežních distriktech.’

Šel jsem tedy a za patnáct minut jsem se vrátil a oznámil, že v celé zemi nejsou vůbec žádné ústřice. Nikdo tady nikdy žádnou ústřici neviděl, lidé ani nevědí, co to je.

„Cože? Žádné ústřice!’ vykřikl Denver. „Jakpak tady mohu dělat volby bez ústřic, to bych rád věděl. Hrom aby do toho! Proboha živého, jdi ještě jednou a vyptej se, co tady lidé jedí. Něčím je přece musím nakrmit.’

A tak jsem zas odešel. A za půl hodiny jsem tu byl zase a ozna-
moval:

„Jedí tortillas, cassava, carne con chivo, arroz con pollo, aquacates, zapates, yucca huevos fritos.’

„Lidé, kteří jedí takové věci, nezasluhují volební právo,’ prohlásil Denver a bylo vidět, že se to v něm vaří.

Za několik dní nato začali se trousit do Espiritu ředitelé volební kampaně generálovy z ostatních měst. V našem hlavním volebním stanu bylo živo. Měli jsme tam tlumočníka, nápoje u ledu a doutníky, a Denver tak často sahal do generálových peněz, že za to, co zbývalo,

bychom koupili stěží jeden republikánský hlas ve státě Ohio. A tu Denver zatelegrafoval generálovi Rompirovi, aby poslal ještě deset tisíc dolarů, a generál je poslal.

V Espiritu žilo dosti usedlých Američanů, ale ti všichni byli v nějakém obchodě nebo švindlu a nechtěli se míchat do politiky a měli vlastně pravdu. Byl mezi nimi jeden Američan, nějaký Hicks, ten často chodil do naší volební kanceláře a povaloval se tam. Hicks byl v Espiritu již 14 roků. Jeho branže byla kakao. A pobřežní malárie a klima ho za tu dobu pořádně zdrbly, že v něm nebylo moc chuti k životu. Říkali o něm, že se už osm let nezasmál. Jeho obličej byl tři stopy dlouhý a nikdy se nepohnul, leda když otvíral hubu, aby polkl chininovou tabletku. Sedával u nás, chytal si blechy a mluvil hodně sarkasticky.

„Já se o politiku moc nezajímám,“ povídá ten Hicks jednoho krásného dne, „ale rád bych věděl, co tady vlastně chcete dělat, pane Galloway.“

„Fedrujeme generála Rompira, to dá rozum,“ vece Denver. „Chceme ho posadit na prezidentský stolec. Já jsem jeho manažer.“

„Když je to tak,“ zase ten Hicks, „to já bych na vašem místě tak nespíchal. Máte ještě dost času, to snad víte.“

„Nemám ani o minutu více času, než potřebuji,“ odsekl Denver.

A Denver pokračoval v kampani. Štědře rozdával peníze, pití bylo pořád dost pro celé město (a zadarmo), hudby vyhrávaly celé noci a byly ohňostroje a spousta kortešů a jiných otrapů chodila po městě a kupovala hlasy ve dne v noci, aby v Espiritu mohla začít politická éra nového stylu, a všem lidem se to náramně líbilo.

Volba měla být 4. listopadu. V předvečer toho dne přišel k nám Hicks a my jsme kouřili fajfky a Hicks si sedl na židli a byl nějak smutný. Denver však byl veselý a plný důvěry. „Rompiro to vyhraje jako jedna fiala. Máme zaručenou většinu nejmíň 10 000 hlasů. To je hotová věc, teď už jen zbývá křičet »viva«, to je jedna radost. Zítra lid pronese osudové slovo.“

„Co má být zítra?“ zeptal se Hicks.

„No přece prezidentská volba,“ řekl Denver.

„Poslyšte,“ povídá Hicks a tvářil se nějak udiveně, „copak vám, mládenci, nikdo neřekl, že prezidentská volba byla týden před tím, než jste sem přišli? Kongres změnil datum volby a přesunul ji na 27. červenec. Rodrigötz byl zvolen většinou 17 000 hlasů. Já jsem myslel, že agitujete pro starého Rompira na příští volbu, co bude ode dneška za dvě léta. Mně bylo jen nápadné a byl jsem zvědav, jestli do té doby vystačíte s dechem.“

Mně vypadla fajfka ze zubů na podlahu. Denver si u své překousl munčtyk. Nikdo z nás neřekl ani slova.

A vtom jsem zaslechl takový divný zvuk, jako kdyby někdo strhával dehtované šindele ze střechy stodoly. To se Hicks zase po osmi letech poprvé zasmál.“

* * *

Sully Magoon se ve svém vypravování zarazil, zatímco nám číšník naléval černou kávu.

„Ten váš přítel, to mi byl podařený obchodní ředitel,“ podotkl jsem.

„Počkejte,“ řekl Sully, „to jsem vám ještě nepověděl, co to bylo za člověka. To hlavní teprve přijde. Když jsme připluli zpátky do Nového Yorku, čekal na nás Rompiro v přístavu. Tancoval jako turecký medvěd, čekal netrpělivě na zprávy, neboť Denver mu telegrafoval jen, že přijíždíme a nic více.“

„Jsem bejt zvolen?“ volal zdaleka. „Jsem bejt zvolen, amigos moje? Jest můj vlast chtěla udělat generál Rompiro prezidentem? Posledně já vám byl poslat moje poslední dolar. Je moc necessario, abych bejt zvolen, valgame Dios. Nemít už žádný penízeas.“

Denver se otočil ke mně. „Nech mě se starým Rompíkem o samotě, Sully,“ povídá. „Musím mu tu smrtelnou ránu zasadit velmi šetrně.“

Nebylo by decentní, aby při tom byli svědci. Nastává okamžik, milý Sully, kdy starý Denver musí být chytrý jako indiánský čaroděj, nebo se zřící všech medailí, které si vysloužil.'

Za pár dní na to jsem šel kolem hotelu Brunswick. Denver tam byl na svém starém místě, vypadal jako hrdina z dvou historických románů a vypravoval lidem, jak krásně se mu vedlo na jeho pomerančové plantáži na Floridě.

„Urovnal jsi to nějak s generálem?“ zeptal jsem se ho.

„Jestli jsem to urovnal?“ zeptal se Denver. „Pojď a podívej se.“

Vzal mě pod paždí a vedl mě do jídelny. Tam stál malý mužík čokoládové barvy v černém fraku a zářil pýchou a radostí. Na mou duši. Denver udělal generála Rompira vrchním číšníkem v hotelu Brunswick!“

„A co pan Galloway? Pořád ještě působí jako obchodní ředitel?“ zeptal jsem se, když Magoon se odmlčel.

Sully zavrtěl hlavou.

„Denver se oženil s jednou zrzavou vdovou, která má velký hotel v Harlemu. On jí tam jen tak trochu vypomáhá!“

Věštba z ruky

Zajeli jsme si s Tobinem do velkého zábavního parku na ostrově Coney Islandu u Nového Yorku, neboť jsme měli dohromady čtyři dolary a Tobin potřeboval nějaké rozptýlení a vyražení. Vždyť jeho milenka a snoubenka, Katy Mahornerová z okresu Gligo v Evropě, někde v Irsku, se ztratila a byla nezvěstná od té chvíle, co před třemi měsíci vyplula za ním do Ameriky s 200 dolary svých úspor a se 100 dolary, jež dostal Tobin za zděděný majetek, malý to domek a malé prasátko v Boy Shannaugh. Tobin dostal psaní, v němž sdělovala, že odjíždí k němu, ale od té doby o Katy Mahornerové neslyšel – jako by se pod ní zem slehla. Tobin ji dal do novin, pátral po ní, ale všechno marně.

A tak jsme si zajeli na Coney Island, doufajíce, že skluzavky a kolotoče a vůně pražené kukuřice a horkých párků ho drobátko rozveselí. Ale Tobin měl umíněnou hlavu a mizerná nálada z něho zrovna kapala. Skřípal zuby při pohledu na americké houpačky, klel před panoptiky živých voskových figur, a chtěl zmlátit každého prodavače zmrzliny, jenž mu byl na dosah ruky.

Zavedl jsem ho tedy do vedlejších ulic, kde atrakce nejsou tak hlučné. Před malou budkou, ne větší než malý kurník, se zastavil, a v očích se mu objevil trochu lidštější výraz.

„Tady se rozveselím,“ prohlásil. „Dám si hádat z ruky od proslulé věštkyně z poříčí Nilu, a uvidím, co z toho pojde.“

Tobin věřil v různá znamení a nepřirozené zjevy přírodní. Bral docela vážně takové věci jako černé kočky, šťastná čísla a zprávy ústavu meteorologického v novinách.

Vlezli jsme do toho čarodějnického kurníku, který byl záhadně vyzdoben červeným sukнем a obrázky lidských rukou s čárami na nich, na způsob železničních tratí. Nad vchodem visela tabule s ná-

pisem: Madame Zozo, egyptská věštkyně z ruky. Uvnitř seděla tlustá dáma v červeném svetru s vyšitými klikyháky a divokými bestiiemi. Tobin jí dal deset centů a napřáhl k ní dlaň jedné ruky. Zdvihla mu ruku (jež vypadá jako koňské kopyto), a začala ji zkoumat.

„Drahý pane,“ řekla pak madame Zozo, „čára vašeho osudu ukazuje, že vás v životě potkalo nejedno neštěstí. A to horší má teprve přijít. Tady ta čára Venušina – nebo jste se snad řízl? – ukazuje, že jste byl zamilován. Máte velké trápení v životě kvůli děvčeti.“

„To ona myslí Katy Mahornerovou,“ zašeptal mi Tobin nahlas a stranou, že to bylo slyšet až za rohem.

„Vidím,“ pokračovala chiromantka, „že máte moc starostí a trampot kvůli osobě, na kterou nemůžete zapomenouti. Vidím, že čára příslovečného určení jména ukazuje k písmence K a písmence M.“

„Pst!“ zašeptal mi Tobin. „Slyšel jsi to?“

„Mějte se na pozoru,“ mluvila dále učená paní, „před tmavým pánem a světlou dámou. Ti oba vám nesou neštěstí. V brzké době budete konati cestu po vodě a utrpíte finanční ztrátu. Vidím jednu čáru, která vám nese štěstí. Jde k vám jeden pán a ten vám přinese velké štěstí. Poznáte ho podle křivého nosu, až vám přijde do cesty.“

„Je v těch čárkách snad taky napsáno, jak se ten pán jmenuje?“ zeptal se Tobin. „Já jen proto, abych věděl, jak ho mám titulovat, až se přihrne s tím velkým štěstím.“

„Jeho jméno,“ řekla věštkyně, podívavši se mu pozorněji na tlapu, „mi vaše čáry neříkají, ale naznačují, že je to jméno velmi dlouhé a že je prý v něm písmenka o. Více vám nesmím říci. Přijďte zas, mladý pane! Neračte zavírat dveře.“

„To je ohromné, jak mi ta ženská všechno uhodla,“ pravil Tobin, když jsme šli k přístavní hrázi.

Když jsme se tlačili na lodní můstek, nějaký černocho popálil Tobina hořícím doutníkem na uchu, a z toho byl hned náramný kravál. Tobin ho popadl za krk, ženské začaly ječet a pískat, a jen s velkou námahou jsem Tobina odtrhl a zatáhl na loď dříve, než

přišli policajti. Tobin je vždycky v neurvalé náladě, když se přijde někam povyrazit.

Když jsme se vraceli parníkem do Nového Yorku a sklepníci na palubě vyvolávali „Čerstvé pivo“, dostal Tobin chuť zchladit si žáhu pěnivou sklenicí, ale když sáhl do kapsy, shledal, že někdo mu v té tlačence vyfoukl všechny peníze. A tak jsme tam seděli na suchu a poslouchali, jak taliánská kapela fidluje na palubě veselé písničky. Tobin byl ještě melancholičtější, než když jsme jeli tam.

Na lavičce u zábradlí seděla mladá dáma, oblečená v šaty, jaké by se hodily do červeně natřeného auta, a s vlasy tak světlými jako nezakouřená fajfka z mořské pěny. Když jsme šli kolem ní, Tobin jí nevědomky zakopl o nohu, a poněvadž v podnapilém stavu je vždy k ženským zdvořilý, smekl klobouk a chtěl se jí omluvit. Ale klobouk se mu nějak při tom vysmekl z ruky a vítr ho odnesl přes zábradlí na moře.

Tobin se vrátil a usedl, a já na něho už začal dávat pozor, neboť míra jeho malérů zdála se být dovršena. V takové chvíli, když ho osud tak krutě pronásledoval, byl s to zkopati nejelegantnějšího pána, který se mu připlete pod nohy, a po případě se i ujmouti velení na lodi.

Pojednou mě Tobin popadl za ruku a řekl rozčileně: „Johne, víš, co zrovna teď děláme? Cestujeme po vodě!“

„Neber si to tak k srdci,“ já na to. „Za deset minut už zase budeme na pevné zemi.“

„Podívej se,“ pokračoval, „na tu světlou dámu na té lavičce. A na toho černocho, co mi spálil ucho, jsi už zapomněl? A neutrpěl jsem finanční ztrátu? Byl to dolar pětadesát!“

Pomyslnil jsem si, že vypočítává své maléry, aby měl dobrou záminku k nějakému kraválu, a snažil jsem se ho přesvědčit, že to jsou samé maličkosti.

„Ty nemáš smysl pro proroctví a nadání pro zázračné vnuknutí ženských z Egypta. Co mi ta věštkyně vyčetla z ruky? Dejte si pozor –

povídala – na tmavého pána a světlou dámu, ti vám nesou neštěstí. A co ten černocho, myslíš, že jsem na něj už zapomněl, když jsem mu jich pár vrazil? A dovedeš si představit světlejší dámu než tamhleto blondýnu, kvůli které mi spadl klobouk do oceánu? A kde mám ten dolar 65 centů, co jsem měl v kapse, když jsme odcházeli z té střelnice?“

Jak to všechno Tobin vykládal, vypadalo to skutečně jako potvrzení věštby z ruky, ačkoliv se mi zdálo, že takové věci se mohou na Coney Islandu přitrefit každému i bez jakéhokoliv přičinění ze strany chiromancie.

Tobin vstal a začal chodit sem tam po palubě a dívat se zblízka zkoumavě do tváře všem cestujícím. Na otázku, co to znamená, odpověděl: „Abys to věděl, hledám spásu, kterou ta bába mi vyčetla z ruky. Hledám toho pána s křivým nosem, co mi nese štěstí. To je naše jediná záchrana. Johne, tolik křivých nosů jsem jaktěživ neviděl pohromadě jako tady!“

Vystoupili jsme z lodi a kráčeli do města po 22. ulici, Tobin bez klobouku. Na rohu jedné ulice spatřili jsme muže, stojícího pod svítilnou a zírajícího přes konstrukci zvýšené dráhy na měsíček v úplňku. Byl vysoké postavy a slušně oblečený, v zubech držel doutník, a všiml jsem si, že má nos tak zakřivený jako zkroucená užovka. Tobin to taky hned upozoroval, a bylo slyšet, jak si odfrkl, jako když koni sejmou sedlo. Zamířil k tomu pánovi, a já s ním.

„Dobrý večer, pane,“ řekl Tobin. Muž vytáhl doutník z úst a vlídně pozdrav opětoval.

„Mohl byste nám laskavě říci své jméno,“ začal Tobin, „abychom mohli posoudit jeho délku? Možná, že nám kyne povinnost seznámit se s vámi blíže.“

„Jmenuji se Friedenhausmann – Maximus F. Friedenhausmann,“ odvětil ten pán zdvořile.

„Dlouhé je dost, jen co je pravda,“ řekl Tobin. „Píšete se snad v některé slabice s písmenkou o, ať už je to kdekoliv po celé délce vašeho ctěného jména?“

„To ne,“ řekl ten pán.

„Ale *mohl* byste někde psát o v tom vašem jméně?“ naléhal Tobin úzkostlivě.

„Jestliže vaše svědomí,“ řekl pán s nosem, „se vzpírá proti cizímu pravopisu, můžete si beze všeho vpašovat písmenku o do předposlední slabiky, je-li libo.“

„To je dobře,“ řekl Tobin. „My jsme John Malone a Daniel Tobin.“

„Velice mě těší,“ řekl pán a uklonil se. „A nyní – poněvadž nevěřím, že chcete se se mnou cvičit na rohu ulice v slabikování – mohli byste udati nějaký rozumný důvod, proč jste na svobodě?“

„Podle dvou znamení,“ pokusil se o vysvětlení Tobin, „jež vykazujete na základě čtení egyptské věštkyne z dlaně mé ruky, byl jste určen, abyste zvítězil štěstím nad čárkami maléru vedoucími k černochovi a k blond dámě, co seděla na lodi nohu přes nohu, nehledě k finanční ztrátě dolaru 65 centů, což se vše splnilo podle proroctví.“

Pán přestal kouřit a podíval se na mě. „Chcete k tomu něco říci, nebo jste taky jako on? Na první pohled jsem myslel, že jste jeho opatrovníkem.“

„Nemám co říci,“ řekl jsem, „leda že jako se jedna koňská podkova podobá druhé koňské podkově, tak vy raďte být věrný kontrfej štěstí, předpověděného z ruky mého přítele. Pakli nejste, pak čáry na ruce přítelově jsou prolhané křížem krážem – to ovšem nevím.“

„Tak vy jste oba dva,“ řekl pán s nosem, a rozhlížel se na obě strany, není-li na blízku strážník. „Těšilo mne, pánové, dobrou noc!“

A zastrčiv doutník do úst, kráčel rychle na druhou stranu ulice. Ale Tobin hned v patách za ním z jedné strany a já z druhé. „Co?!“ zvolal p. Friedenhausmann již na protějším chodníku, „vy mne chcete pronásledovat? Já vám řeknu něco,“ vykřikl, „těší mne, že jsem vás poznal, ale mám vás až po krk. Mám namířeno k domovu.“

„Mějte,“ řekl Tobin, popadnuv ho za rukáv, „mějte namířeno k domovu! A já si vám sednu před vrata a budu čekat až do rána, až

vyjdete z domu. Neboť na vás závisí zažehnání kletby černochovy a blond dámy a finanční ztráty dolaru 65 centů.“

„To je prazvláštní halucinace,“ řekl pán s nosem, obraceje se ke mně jako k bláznovi, jenž je snad přece kapánek rozumnější. „Nebylo by lépe, kdybyste ho odvedl domů?“

„Poslyšte, pane,“ řekl jsem mu. „Daniel Tobin je citlivý člověk a snad trochu podnapilý, ale při tom kráčí věrně po správné stezce své pověrečnosti a svého povážlivého stavu, což ihned vysvětlím.“ A vypravoval jsem mu všechno o té věštkyni a jak prst podezření ukazuje na něho jako na nástroj Štěstěny. „Abyste pochopil mou situaci,“ skončil jsem, „já jsem přítelem svého přítele Tobina, jestli se nemejlím. Je snadno být přítelem bohatému, neboť to se vyplácí; není těžké být přítelem chudšasovi, neboť za to vám kyne vděčnost. Ale umění je být věrným přítelem rozenému bláznovi. Vy račte mít nejkřivější nos v celém Novém Yorku, a čáry na Danielově ruce ukazují jen na vás, a já mu chci být při tom nápomocen, dokud se nepřesvědčí, že neračte být ten pravý.“

A tu se ten pán opřel o roh a dal se do hlučného smíchu. Pak nás poplácal oba po zádech a vzal pod paždí. „Omyl je na mé straně,“ řekl. „Jak jsem se mohl nadíti, že za rohem na mne čeká něco tak krásného a podivuhodného! Nedaleko odtud je malá kavárnička, jako stvořená pro příjemné uvažování o osobitých zvláštnostech citových. Něco tam vypijem a pohovoříme si o nepoužitelnosti kategorického imperativu.“

A zatáhl nás oba do zadního kumbálku blízké hospody, poručil něco k pití a položil peníze na stůl. Jednal s námi, jako bychom byli jeho rodní bratři, a tak jsme si poručili oba nějaké to cigárko.

„Musíte vědět,“ mluvil ten osudový muž, „že já kráčím v životě tou drahou, jež se zove literární. Toulám se po nocích a hledám osobité zvláštnosti citové v masách lidových a pravdu nahoře v nebesích. Když jste ke mně přišli, meditoval jsem o zvýšené dráze v konjunkci s měsícem v úplňku, hlavním to nočním tělesem. Pomíjející let

zvýšených vlaků – toť poezie a umění. Měsíc – toť hnusná, suchá hmota, bez ducha a mechanicky se pohybující. Ale to jsou jen soukromé náhledy, neboť v literárním obchodě je to obráceně. Doufám, že se mi poštěstí sepsat knihu, kde vyložím podivuhodné věci, jež jsem v životě objevil.“

„Vy mne chcete dát do knížky?“ zvolal Tobin, a bylo vidět, že je disgustován. „Vy mne dáte do knížky?“

„To ne,“ řekl ten pán, „vás by desky knihy neunesly. Prozatím ne. Vy byste se v sazbě vyjímal příliš fantasticky. Sám – sám, samojediný chci vypít ten kalich radosti! Jsem vám velmi povděčen, mládenci: díky vám!“

„Vaše povídání,“ zatroubil Tobin skrze kníry a praštil pěstí do stolu, „je solí v očích mé trpělivosti. Bylo mi slíbeno štěstí z vašeho křivého nosu, ale mně se zdá, že na vás neroste ovoce Štěstěny, zrovna tak jako nic neroste na paličce tureckého bubnu. Nebýt toho, že se všechno splnilo o tom černochovi a o té blondýnce a vůbec – tak bych možná věřil, že má ruka si zalhala, ale –“

„Pst!“ řekl pán s nosem, „snad byste se nedal svést na scesti pouhou fyziognomií! Můj nos udělá vše, co je v jeho silách. Dáme si ještě nalít, neboť je dobře udržovat osobité zvláštnosti citové v mokru. V suché morální atmosféře se jim nedaří.“

Podle mého mínění byl ten pán spisovatel dobrý, neboť všechno platil – my s Tobinem jsme beztoho byli dutí následkem toho egyptského proroctví. Ale Tobin byl mrzutý a pil potichu a oči měl už celé červené.

Pak jsme šli, neboť už bylo jedenáct, a chvíli jsme ještě stáli na chodníku. A pak ten pán spisovatel řekl, že už musí domů, a pozval nás, abychom šli s ním. Přešli jsme asi dvě ulice a pak za roh, a tam se ten pán zastavil u jednoho domu a podíval se na jedno okno a viděl, že není osvětlené.

„Zde jest můj skrovný příbytek,“ řekl, „a shledávám, že moje manželka se už odebrala na lůžko. A tak vám nabídnu aspoň částeč-

né pohostinství. Uděláte mi radost, když sestoupíte do přísklepní místnosti, tam je naše jídelna, a přijměte ode mne malé občerstvení. Bude tam kousek studeného kuřete a sýr a nějaká láhev piva. Rád vás pohostím, neboť vám vděčím za zajímavé rozptýlení duševní.“

Náš apetit ani naše svědomí nic nenamítalo, ačkoliv Tobinova víra v egyptské věštění z ruky se s tím těžko smiřovala, že nějaká ta sklenice piva a studený žvanec má představovati to velké štěstí, jež mu čáry na jeho ruce prorokovaly.

„Račte po schodech dolů,“ řekl pán s křivým nosem, „a já zatím požádám naši novou kuchařku, aby nám uvařila hrnec dobré kávy. Je to znamenitá káva, jakou dovede připravit ta naše Katy Mahornerová, ačkoliv je to ještě zeleňáčka – přijela do Ameriky teprve před třemi měsíci. Jen dovnitř, mládenci, já vám ji sem pošlu s kávou.“

Callowayova šifra

Novoyorský deník „Enterprise“ poslal H. B. Callowaye jako zvláštního válečného korespondenta do rusko-japonské války.

Calloway se dva měsíce potloukal po Yokohamě a Tokiu, hrál s ostatními válečnými korespondenty v kostky – a vůbec to, co dělal, nestálo za tolik, co mu jeho list platil. Nebyla to však jeho vina. Ti mrňaví šikmoocí Japonci, kteří třímali v prstech nitky osudu, neměli vůbec chuť servírovati čtenářům „Enterprise“ k snídani tajnosti vojenských operací a bitev, sváděných syny vycházejícího slunce.

Ale po nějakém čase přece skupině korespondentů, kteří měli na frontu jít s I. armádou, bylo dovoleno opásati se polními dalekohledy a odebrati se se štábem generála Kurokiho k řece Yalu. Calloway byl mezi nimi.

Nebojte se, nebudu zde psáti historii slavné bitvy na řece Yalu. To už učinili velmi podrobně a se všemi detaily ti korespondenti, kteří se z dálky asi 20 mil dívali na slabé obláčky kouře, vycházejícího ze šrapnelů v té bitvě vystřelených. Abychom jim nekřivdili, podotýkáme hned, že japonské velitelství přísně jim zakázalo dívati se na bitvy zblízka.

Žurnalista Calloway se vyznamenal již před bitvou. To co provedl – pánové, to bylo něco, s čím vyrukoval „Enterprise“ jako s největším válečným sólokaprem. Tento list přinesl výhradní a jedinou a podrobnou zprávu o útoku na linie ruského generála Zasuliče, a to ještě ten den, kdy útok začal. Žádné jiné noviny neměly o tom ani slova, až teprve za dva dny – vyjímajíc novoyorské Times, jejichž zpráva byla však naprosto nepřesná a nepravdivá.

Calloway to dokázal přes to, že generál Kuroki vypracoval plán bitvy a vykonal k ní všechny přípravy s náramnou opatrností a potajmu, takže ani v jeho štábu o tom mnozí neměli ani tušení.

Novinářům bylo přísně zakázáno posílati vůbec nějaké zprávy o jeho plánech. A každý telegram byl neúprosně cenzurován, pokud se týkalo obsahu.

Korespondent novoyorských Times podal telegram, v němž popisoval Kurokiovy plány. Poněvadž to byly od A až do Z samé nesmysly, cenzor se ušklíbl a pustil to.

Taková byla situace: Kuroki na jednom břehu Yalu se 42 000 muži infanterie, 5000 jízdy a 124 děly. Na protějším břehu očekával generál Zasulič pouze s 23 000 muži, k tomu ještě musil hlídati velmi dlouhý úsek po obou stranách. A Calloway získal z hodnověrného pramene důležitou informaci, o které věděl, že by v redakci „Enterprise“ po ní chňapli, jen kdyby jim ji zakabelografoval. Jen jak ji propašovat přes cenzuru? Toho dne nastoupil právě službu nový japonský cenzor.

Calloway udělal to, co v takové situaci lze udělati. Zapálil si lulku, opřel se o kanón a přemýšlel usilovně, co počít. A u toho kanónu ho opustíme. Neboť to, co následuje, týká se už p. Veseye, mladého reportéra v novoyorské redakci „Enterprise“, který měl 16 dolarů týdně.

* * *

Callowayův kabelogram byl doručen šéfredaktorovi ve 4 hodiny odpoledne. Přečetl to třikrát, ale nebyl z toho moudrý. Pak zašel k svému sekretáři Boydovi a položil mu telegram na stůl.

„Je to od Callowaye,“ řekl. „Podívejte se na to, co se z toho dá udělat.“

Zpráva byla datována ve Wi-Ju a zněla takto:

„Kam víme na čem jsme slavnostně činitelé neodůvodněný šikmé ploše uhájili skuhrání podobnost pochybný předesíláme vzpamatujme se kostky vzhůru věno nad naše lehká podivným

shledáváme hlavních hříchů zběhl od co nejhojnějším vrchních okolnosti se s ním divně Turek mezi vejci zavilém ten můžeme věriti jen před soudem dokázati svá tvrzení pocitu nemůžeme poznánek se všemi možnostmi odvracíme se neoddávati se nadějším překérní vrána nekalá tolik slušnosti snad nechápeme prorok zkraslený divná logika věruhodný mezi zvonění křičí.“

Boyd si to přečetl ještě jednou.

„Bud' je to šifra, nebo sluneční úžeh,“ prohlásil.

„Víte něco o tom, že bychom měli v redakci nějakou šifru – tajnou šifru?“ zeptal se šéfredaktor, jenž byl v listě teprve dva roky.

„O ničem takovém nevím, leda snad eseje, co píše náš literární kritik Francis Goetz,“ odpověděl Boyd. „Možná že je to akrostich, nemyslíte?“

„Taky mě to napadlo,“ řekl šéfredaktor, „ale začáteční písmena jsou skoro samé souhlásky a nedá to žádný smysl. Musí to být nějaká šifra.“

„Zkusme to ve slovních skupinách,“ řekl Boyd. „Podívejme se: ‚Kam víme na čem jsme‘ – já ale nevím pořád, na čem jsem. ‚Slavnostně činitelé‘ – zase nic – ‚neodůvodněný šikmé ploše‘ – samé nesmysly! Zavolám na to Scotta.“

Lokální redaktor Scott přicválal a zkusil také štěstí. „Možná že to je takzvaná záměnná abeceda,“ prohlásil. „Jak vidím, na počátku slov se tu nejčastěji vyskytuje ‚p‘. Předpokládejme tedy, že ‚p‘ rovná se ‚e‘, nejčastěji se vyskytující samohlásce, dosadíme ji všude za ‚p‘ – tak.“

Scott počmáral za několik minut spoustu papíru. A na konec mu vyšlo aspoň jedno slovo, které mohlo něco znamenat: „Scejtzez“.

„Sláva!“ zvolal Boyd. „Je to šárada. To bude nějaký ruský generál. Pokračujte, Scotte!“

„Ne, to nevede k ničemu, to už vidím,“ řekl mrzutě Scott. „Je to šifra a musíme k ní najít klíč. Ví zde někdo v redakci o nějakém šifrovém klíči?“

„To je, co se pořád ptám,“ zavrčel šéfredaktor. „Poptejte se u všech lidí v redakci, snad o tom někdo něco bude vědět. Musíme to rozluštit stůj co stůj. Calloway se dověděl jistě něco důležitého a cenzor mu to nechtěl pustit – jinak by netelegrafoval tuhle tu čínskou hatlaninu.“

V celé redakci nikdo o žádné šifře jakživ neslyšel. Ale všichni věděli, že novináři nikdy neužívají šifry. Ovšem – zprávy Associated Press chodí kapánek šifrovány – vlastně to není šifra, jen takové zkratky – ale –

„Zkuste to ještě se starým Heffelbauerem,“ zvolal posléze šéfredaktor. „Ten je v ‚Enterprise‘ nejdéle ze všech.“

Heffelbauer byl instituce sama pro sebe. Byl to na půl vrátný, na půl redakční zřízenec, na půl hlídač. Poslali pro něj, a on přišel s důležitě rozzářeným obličejem. Trvalo to chvíli, než mu vysvětlili, co je to šifra, zpočátku si to pletl se žirafou, ale na konec taky nic nevěděl.

A tak stála celá redakce bezradně nad Callowayovou záhadnou depeší a byla v koncích se svým ostrovtipem.

Vtom přišel Vesey.

Vesey byl nejmladší reportér. V prsou měřil 32 coulů a nosil límeček číslo 14. Nosil klobouk tak divně na stranu, že za ním chodili lidé po ulici, aby viděli, až smekne, neboť byli přesvědčeni, že má vzadu do hlavy zaražený dřevěný kolíček – jinak by mu přece ten klobouk musil spadnout při prvním kroku. Nikdy jste ho neviděli bez ohromné sukovité dubové hole se stříbrným kováním. Vesey sám si vždy psal své zprávy, leda když běželo o nějakou větší věc, kterou musil udělat některý z redakčních parádních stylistů.

Vesey přistoupil ke skupině kolegů dumajících nad Callowayovou depeší, a strčil mezi ně svůj dlouhý krk, jako kdyby byl ta Heffelbauerova „žirafa“. Zeptal se, oč běží, a kdosi mu s blahosklonnou povýšeností vysvětlil, co je. Vesey vzal depeši z ruky šéfredaktorovy a přečetl si ji.

„To je šifra,“ řekl. „Má k ní někdo klíč?“

„V redakci není žádný klíč,“ řekl Boyd a sáhl po depeši. Ale Vesey ji nepustil z ruky.

„To tedy starý Calloway se spoléhá na nás, že to rozluštíme,“ prohlásil. „Je vidět, že chtěl obelstít cenzuru. Ted' musíme ukázat my, co dovedeme! Nesmíme ho zklamat! ‚Kam víme na čem jsme slavnostně...‘ M-hm.“

Vesey usedl ke stolku a začal si tiše pohvizdovati, zamračeně se dívaje do telegramu.

„Dejte to sem, prosím vás,“ řekl šéfredaktor pohrdavě. „Musíme to rozřešit, nesmíme ztrácet čas.“

„Jestli se nemýlím, tak už to mám,“ odpověděl Vesey. „Dopřejte mi deset minut.“

Šel ke svému stolku, hodil klobouk do koše na rukopisy, opřel se o stůl jako ohromná ještěrka a začal čmárat něco na papír. Všichni se útrpně usmívali, celá redakce posměšně nad ním potřásala hlavou. A pak si začali vyměňovat názory o šifrovém telegrafování.

Vesey pracoval na depeši přes 15 minut. Pak vstal a přinesl šéfredaktorovi půlarch papíru a na něm napsaný klíč k šifře.

„Čuchal jsem to, jak jsem se na to podíval,“ pravil Vesey. „Ať žije starý Calloway! Vypálil rybník Japoncům a taky všem novinám v Novém Yorku, které tisknou literaturu místo zpráv.“

Vesey rozluštil šifru takto:

Kam – *dnes večer*
víme na čem jsme – *konečně*
slavnostně – *zahájen*
činitelé – *rozhodující*
neodůvodněný – *útok*
šikmé ploše – *na*
uhájili – *pozice*
skuhrání – *nepřítel*

podobnost – *překvapující*
pochybný – *úspěch*
předesíláme – *hned zpočátku*
vzpamatujme se – *v hodině dvanácté*
kostky – *jsou vrženy*
vzhůru – *do boje*
věno – *přiměřené*
nad naše – *síly*
lehká – *kavalerie*
podivným shledáváme – *při nejmenším*
hlavních hříchů – *sedmero*
zběhl od – *praporu*
co nejhojnějším – *v počtu*
vrchních – *deset tisíc*
okolnosti si s ním divně – *zahrály*
turek – *sveřepý*
mezi vejci – *tanec*
zavilému – *nepříteli*
ten – *který*
můžeme věriti – *stěží*
před soudem dokázati svá tvrzení – *bude moci*
pocitu nemůžeme – *se ubrániti*
poznámek – *netřeba*
se všemi možnostmi – *počítati*
se odvracíme – *s odporem*
neoddávati se nadějším – *příliš velkým*
prekérní – *situace*
vrána – *bílá*
nekalá – *konkurence*
tolik slušnosti snad – *bude míti*
nechápe me – *naprosto*
prorok – *falešný*

skreslený – referát
divná logika – jejich
věrohodný – zpravodaj
mezí – nezná
zvonění – poslední
křičí – fakta

„Je to zkrátka praobyčejná novinářská hantýrka,“ vysvětloval Vesey. „Jsem u ‚Enterprise‘ už dost dlouho a tak ji znám jako svoje boty. Calloway poslal nám slovíčka a fráze a my je tady doplníme tím, co k nim chybí, podle toho, jak se to v našem listě píše, a máme depeši rozřešenou. Přečtěte si, jak to ze všech stran klapě a jak se to všechno pěkně k sobě hodí. Tady máte, co nám chtěl telegrafovat.“

Vesey podal druhý list papíru s celou depeší takto rozluštěnou:

„Dnes večer konečně zahájen rozhodující útok na pozice nepřátel. Překvapující úspěch hned zpočátku. V hodině dvanácté (to je o půlnoci) jsou vrženy do boje přiměřené síly kavalerie. Při nejmenším sedm praporů v počtu 10 000 zahrály sveřepý tanec nepříteli, který stěží bude moci se ubrániti. Netřeba počítati s odporem příliš velkým. Situace bílá. Konkurence bude míti na-prosto falešný referát. Jejich zpravodaj nezná poslední fakta.“

„To je ohromné!“ vykřikl Boyd nadšeně. „Kuroki dnes v noci překročí Yalu a podnikne útok. To bude, holenkové, sólokapr!“

„Pane Veseyi,“ řekl šéfredaktor sladkokysele, „vyjádřil jste se dosti neuctivě o literárním stylu listu, v jehož službách stojíte. Ale také jste mu materiálně prospěl, neboť zachránil jste nám nejohromnější zprávu tohoto roku. Asi za dva dny vám dám vědět, zda budete propuštěn, či zda vám zvýšíme služné. Někdo ať ke mně pošle Amese!“

Ames byl nejlepší stylista v redakci „Enterprise“, článkařská primadona, výkvět šťavnatého slohu, jenž vystupoval na přední stránce

listu, kdykoliv šlo o něco mimořádně senzačního. Dovedl udělat z komára velblouda a z velblouda největšího amerického státníka, letní vánek dovedl svými větami přetvořit v katastrofální cyklon, z dětské koliky snadno a rychle vykouzlit pokus bestiální vraždy nevinného děcka, ze shnilého bramboru, hozeného do elektriky, elementární vzpouru utlačených mas lidových.

Ames a „válečný redaktor“ se uzamkli v pokoji. Na stole měli mapu se zapíchnutými praporečky, jež představovaly setniny, pluky, divize, armády. To byla bitevní čára na řece Yalu. Zde teď seděli, předávali praporečky a zde Ames v plamenná slova a lomozíci fráze přeložil stručnou depeši Callowayovu, proměnil ji v mistrovský kousek šťavnatého a kypícího umění novinářského, v úžasný popis bitvy, jež vyplní celou stránku listu a který bude americký kontinent čísti se zatajeným dechem. Vylíčil tajnou poradu japonského generálního štábu, uvedl doslova ohnivou řeč Kurokiovu, vypočítal japonskou kavalerii i pěchotu do posledního kmána a do posledního valacha, dopodrobna popsal tajné vybudování mostu u Suikančenu, přes nějž se Mikadovy legie vyřítily na nic netušícího Zasuliče, jehož armáda byla rozložena na druhém břehu Yalu. A pak bitvu! – Co vám budu povídat, znáte přece, jakou dovede Ames ztropit bitvu, sotva přičichne ke střelnému prachu. A v závěrečném odstavci s povýšenou informovaností a znalostí brilantně a nemilosrdně ironizoval a práskal slavné novoyorské Times a jejich venkoncem falešnou a skrznaskrz ignorantskou a šmahem ohlupující zprávu o pohybech japonských vojsk, zprávu, jež vyšla v Times *téhož dne a v tutéž hodinu ranní!*

Jen jeden omyl se mu při tom přitrefil. Ale tím byl vlastně vinen telegrafista ve Wi-Ju. Když se Calloway později vrátil, vysvětlil jim to. Slova „prekérní vrána“ měla vlastně znít „prekérní hlava“ a doplňující slovo k tomu „situace jasná“. Ale Veseyovi vyšlo „situace bílá“, a Ames ovšem myslil, že to znamená sníh, zatímco to mělo znamenat, že se bojuje za jasné noci. Ale i tak bylo Amesovo líčení

urputných bojů v sněhových závějích a v bouřlivé metelici velmi skvělé a jako živé. Poněvadž to bylo 1. května, vzbudilo to mezi čtenářstvem jakési veselí. Nicméně úspěch „Enterprise“ byl dokonalý.

Bylo to všechno báječné. Báječný byl Calloway, jenž tak důmyslně ošidil žlutého cenzora. A Vesey byl také báječný. A nejbáječnější ze všeho jsou slova, a jak se jedno slovíčko s druhým přátelí a jak se úzce navzájem spojují tak, že často ani na úmrtním oznámení se od sebe neodloučí.

Za dva dny nato stanul redaktor Scott u stolku reportéra Veseye, jenž zrovna spisoval zprávu o člověku, který si zlomil nohu při pádu ze sklepních schodů. (Amesovi se nechtělo podařit najít v tom vražedný motiv.)

„Starý vám vzkazuje, že vám zvyšuje gáži na 20 dolarů týdně,“ řekl Scott.

„Dobrá,“ řekl Vesey klapaje dále do stroje. „Každá maličkost pomůže. Poslyšte, pane Scotte, co myslíte, že lépe zní: Můžeme bez váhání konstatovati – nebo – Celkem lze bezpečně tvrditi?“

Reklamní povídka

Ten pán mne začal zajímati hned, jak vystupoval z přívozního parníčku na Desbrosses Street. Bylo mu vidět na nose, že je dokonale obeznámen nejen s oběma zemskými polokoulemi, ale i s celým světem, a že přichází do Nového Yorku jako pán dědičného panství po dlouholeté nepřítomnosti. Měl na sobě hodně volné šaty temně modré barvy a kulatý panama klobouk. Kromě toho byl to nejškaradější člověk, s jakým jsem se kdy v životě setkal. Jeho škaradost nebyla ani tak odpuzující jako zarážející – byla to taková drsnost a nepravidelnost na způsob Abrahama Lincolna, že se člověk zároveň podivil i polekal. Jak mi později řekl, jmenoval se Judson Tate. Zelenou hedvábnou vázanku měl prostrčenou skrze prsten s topasem a v ruce držel hůl ze žraločích obratlů.

Judson Tate se ke mně přiblížil a začal se mne vyptávat na ulice a hotely tónem člověka, jenž to vše dobře zná, ale momentálně si nemůže vzpomenout. Neměl jsem důvodu, proč bych mu nemohl doporučit svůj klidný hotel dole ve městě. A po večeři už jsme seděli a popíjeli a pokařovali v tichém koutku hotelové dvorany.

Bylo na něm vidět, že má něco na jazyku, co by mi rád svěřil. Už mě považoval za svého přítele. Když začal mluvit, shledal jsem, že má v sobě jakousi podmanivou sílu. Jeho hlas zněl přesvědčivě jako nástroj, na který on dovedl hráti s neklamnou a účinnou virtuozitou. Nebylo jeho úmyslem, abyste při jeho řeči zapomněli na jeho ohybnost. Naopak, strkal ji člověku přímo pod nos a činil z ní část okouzlujícího účinku své řeči.

„Ženy,“ prohlásil Judson Tate, „jsou záhadní tvorové.“

Udělal se mi skoro nanic. Nesedím s ním přece proto, abych poslouchal takovéhle moudrosti, staré jako svět – takovou ošuntělou, dávno vyvrácenou, hloupou, mělkou, nelogickou, odpornou a do očí

bijící sofistiku – takovou otřepanou, prachstarou, banální, obnošenou, nesmyslnou a falešnou nepravdu, kterou si beztoho ženy samy vymyslely a rozšířily, jen aby tím posílily, podepřely a zdůraznily svou krásu a své obvyklé nekalé záměry.

„Oh, kdožpak ví!“ zívá jsem.

„Slyšel jste někdy o Oratamě?“ zeptal se on.

„To je možné,“ odvětil jsem. „Buď to byla nějaká bosonohá tanečnice – nebo předměstí – nebo to snad byla voňavka?“

„Je to město,“ řekl Judson Tate, „na pobřeží jedné cizí země, o které vy nevíte nic. Je to země ovládaná diktátorem a kontrolovaná revolucemi. Tam se právě odehrálo to velké životní drama, ve kterém hlavní úlohu hráli Judson Tate, nejošklivější muž Severní a Jižní Ameriky, a Fergus McMahan, nejsličnější dobrodruh v dějinách beletrie, a seňorita Anabela Zamora, krásná dcera alkalda oratamského. A ještě něco – nikde jinde na zeměkouli než v okrese Trienta y tres neroste rostlina *chuchula*. V zemi, o které mluvím, rodí se cenné dříví, barviva, zlato, guma, slonová kost a kakao.“

„Nevěděl jsem, že v Jižní Americe mají také slonovou kost,“ podotkl jsem.

„To je dvojí omyl,“ řekl Judson Tate. „Neřekl jsem, že ta země leží v Jižní Americe. Musím být opatrný – hrál jsem tam totiž velkou úlohu v politice. Ale to je jedno – hrál jsem tam taky šachy s prezidentem, a figurky byly vyřezané z nosní kosti tapíra – z čeledi *Perrissodactyle unguates*, žijící v Kordillerách – a to je lepší kost než slonovina. – Ale chci vám vyprávět o romantických dobrodružstvích a záhadné povaze žen a ne o zoologických zvířatech.“

Celých patnáct let jsem byl vládnoucí politickou silou – spiritus agent – stojící za prezidentem té republiky; jmenoval se starý Sancho Benavides. Viděl jste asi v novinách jeho fotografii – měl vousy jako ty notové hřebíčky na starodávných orchestrionových válkách. Tento čokoládový potentát býval své doby nejzajímavějším předmětem na hranici mezi indiány a rovnoběžkami jižní šířky.

Jistě by byl býval nazýván Rooseveltem jižních kontinentů, kdyby tenkrát nebyl náhodou prezidentem Spojených států pan Grover Cleveland.

Ale nebyl to sám Benavides, jenž se tak proslavil. Kdepak! Za tím vším jsem vězel já. On byl jen figurka. Já mu vždycky radil, kdy má vypovědět válku nebo zvýšiti dovozní cla nebo si navléknouti slavnostní státní uniformu. Ale to není to, co vám chci vypravovat. Jak jsem se tam domohl takového vlivu? To vám povím, neboť já jsem největší řečník od dob praotce Adama.

Jak jste si asi už všiml, jsem nejohybnější člověk na světě, když nepočítáme do toho galerii podobizen zakladatelů Armády spásy. A tak jsem záhy seznal, že musím nahrazovat hubou, co mi chybí na kráse. A to se mi poštěstilo, zaplat' pánbůh, jako rádce starého Benavidesa jsem zatlačil do pozadí všechny státnické intrikány, jako byl na příklad Talleyrand nebo Mrs. Pompadour nebo pan Loeb. Svou vyřídilkou jsem hravě dovedl zadlužit a oddlužit celé státy, přemluviti armády, aby spaly na bojištích, redukovati revoluce, vášně, daně, konfiskace i rozpočtové přebytky, zavolati jediným a týmž hvízdnutím buď hyeny války, nebo holubici míru. Krása, nakroucené kníry a řecké profily ostatních mužů mi docela nic nepřekážely! Když se na mne lidé poprvé podívají, zděsí se. Ale nejsou-li náhodou v posledním stadiu anginy pectoris, strčím je za deset minut do kapsy, když spustím stavidla své výmluvnosti, a už jsou moji. Muži či ženy – mně je to jedno, беру to po pořádku. To byste asi neřekl, že ženské se dají pobláznit takovým šeredou, jako jsem já, vid'te?"

„Oh, ano, pane Tate,“ řekl jsem. „Historie i beletrie je plná nehez-
kých mužů, kteří dovedli okouzlit nejkrásnější ženy. Zdá se, že –“

„Pardon,“ skočil mi do řeči, „ale vy mi nerozumíte. Poslyšte můj příběh. Fergus McMahan byl můj přítel v Oratamě. Byl to náramný krasavec. Blond, kudrnatý, modré oči, pravidelné rysy. Říkali, že je podoben Herr Meesovi, bohovi obchodu a výmluvnosti, odpo-

čívajícímu v muzeu v Římě. To byl asi nějaký německý anarchista. Ti také pořád odpočívají a mluví. Ale Fergus nebyl vůbec žádný řečník – nedovedl pořádně otevřít hubu. Byl vychován v názoru, že krása člověku úplně stačí. Ale přes to jsme byli oba dobří přátelé – snad právě ten kontrast nás sblížoval. Zdálo se mi, že Fergusovi to dělalo potěšení, když se podíval na můj škaredý obličej. A já zase, když jsem poslouchal, jak mu z krku a nosu leze ten konglomerát koktavých zvuků, jimž on říkal konverzace, měl jsem radost, že mi jazyk jede jako když namaže.

Jednou jsem musil odjet do toho pobřežního města Oratamy, abych tam posílil politický neklid a dal useknout několik hlav v celních a vojenských departementech. Fergus se přihlásil, že pojede se mnou. A tak jsme na mezcích přicválali do Oratamy a za pár minut bylo město naše. Totiž, bylo moje! Neboť daleko široko lidé nemluvili o ničem jiném, než o Judsonu Tateovi. Nazývali mě dobrodruh-gentleman. Fergus McMahan s celou svou krásou v Oratamě nic neznamenal. Kvůli mně tam věnčili domy papírovými květinami a palmovými ratolestmi. Přede mnou se ukláněli až k zemi, neboť věděli, že já jsem mocnost, stojící za Sanchem Benavidesem. Jedno moje slovo platilo více než všechny knížky ze zdejší obecní knihovny. Být krásný? Oh, to je tragický omyl! Průdušek a hlasivek by si měly všimati doktorky v salonech krásy. Ale chci vám vypravovat něco jiného. Místní milionáři v Oratamě mě i s Fergusem zvali denně do svého Stonožkového společenského klubu. Ale Fergusa si ani nevšimli, znali jenom mě.

Jednou odpoledne jsme seděli s Fergusem na verandě Stonožkového klubu, pili chlazený rum a povídali si.

„Judsoně,“ povídá Fergus, „v Oratamě žije jeden anděl. A ten anděl se jmenuje seňorita Anabela Zamora. Ta je – ta je – ta je tak roztočilá jako – jako tisíc ďáblů.“

„Bravo,“ zasmál jsem se. „Ty máš výmluvnost opravdového milence, když líčíš půvaby své vyvolené. Připomínáš mi Fausta, když si

namlouval Markétku – totiž, jestli si ji namlouval ještě potom, když už zmizel v posledním jednání v propadlišti.

„Judson, nato Fergus, „ty víš, že jsi nehezky jako nosorožec. Tebe přece ženské nemohou zajímat. Jsem příšerně zamilován do slečny Anabely. Ovšem, nezapírám, že nedovedu mluvit. Proto právě chci s tebou mluvit. Chci, abys mi pomohl.“

„Jak ti mohu pomoci?“ ptám se.

„Podplatil jsem služku seňority Anabely, její dueňu, jmenuje se Francesca,“ řekl Fergus. „Ty jsi proslavený v této zemi jako velký muž a hrdina. A já zase jsem nejpůvabnější muž mezi severním polárním kruhem a arktickými ledovci.“

„Souhlasím, ale s malými výhradami, pokud se týče fyziognomie a geografie,“ odpověděl jsem mu.

„My dva,“ pokračoval Fergus, „musíme nějak dostat seňoritu Anabelu. Ona je ze staré španělské rodiny a následkem toho nepřístupná jako hvězda; neviděl jsem ji dosud jinak, leda když si odpoledne vyjede v rodinném kočáře na náměstí nebo večer, když ji zahlédnu za zamřížovaným oknem. Musíme ji dostat.“

„Dostat, ale pro koho?“ zeptal jsem se.

„Pro mne, to se přece rozumí samo sebou,“ řekl Fergus. „Ty jsi ji nikdy neviděl. Přemluvil jsem Francesku, aby mě ukázala slečně Anabele na ulici a řekla jí, že já jsem Judson Tate. Ona myslí, že já jsem Judson Tate, slavný hrdina, státník a romantická postava. Jak by mohla odolati tvé slávě a mé kráse? O tobě slyšela a mě viděla. Co si může ženská více přát?“

A pak mi Fergus sdělil svůj plán: Dům alkaldy Dona Luise Zamory má nádvoří, *patio*, přístupné z ulice. V rohu nádvoří je okno jeho dcery – je to nejtmařejší místo v celém domě. A Fergus chtěl, abych o půlnoci šel do dvora, za tmy, kdy mi nebude vidět do obličeje, a abych jí za něho vyznal lásku – totiž za toho krásného muže, kterého viděla na ulici a kterého považuje za Judsona Tatea.

Proč bych to pro něho neudělal – pro přítele Fergusa McMahana? Byla to pro mne vlastně poklona, že mě o to požádal – tím doznával, že sám je na takové věci krátký!

„Zakryj si dobře obličej, Judsone,“ říkal Fergus. „Proboha tě prosím, jen si dobře zakryj obličej! Jsem tvým přítelem, ale tohle je jaksi obchodní záležitost. Kdybych uměl mluvit, tak bych ti to neříkal. Když viděla mě a slyšet bude tebe, to by v tom byl čert, abychom ji nedostali.“

Zkrátka a dobře Fergus a dueña Francesca mě jednoho večera oblékli do dlouhého černého pláště a zavedli mě o půlnoci do toho dvora. Postavil jsem se pod okno v koutě dvora, až jsem za zamřížovaným oknem zaslechl hlas sladký jako andělské zašeptání. Viděl jsem jen slabé obrysy bílé dívčí postavy, a věrně podle návodu Fergusova jsem si vyhrnul límec hezky vysoko, neboť to bylo v červenci a noc byla chladná a vlhká. A začal jsem mluvit.

Můj milý pane, mluvil jsem k seňoritě Anabele dobrou hodinu. Ona jen občas zašeptala: „Oh, seňor“ nebo „To přece nemyslíte doopravdy“ nebo „Nevím, co tím míníte“ a podobné ženské vejšplechy, když se jim vyznává láska. Oba jsme uměli anglicky i španělsky; a tak jsem se v obou těch jazycích pokoušel dobýt srdce té dámy pro přítele Fergusa. Po uplynutí hodiny mě propustila a dala mi velkou červenou růži. Doma jsem tu růži dal Fergusovi.

Celé tři týdny každou třetí nebo čtvrtou noc jsem vystupoval v roli svého přítele pod oknem seňority Anabely. Pak se konečně přiznala, že její srdce náleží mně a že mě vídá vždycky odpoledne, když se projíždí v kočáře po náměstí. Rozumí se, že to byl Fergus, kterého vídala. Ale byla to moje vyřídilka, která nad ní zvítězila. Představte si, že by jí byl pod okno chodil Fergus, jehož krása by byla po tmě neviditelná a jenž by ze sebe nedovedl vymáčkout kloudného slova!

Poslední noci mi slíbila, že bude mou – totiž Fergusovou. A vystrčila ruku z mříže, abych ji políbil. Vtiskl jsem na ni políbení a pak jsem o tom podal zprávu Fergusovi.

„S tím jsi mohl počkat a přenechat to mně,“ řekl on.

„Jen se do toho nepleť a raději moc nemluv,“ odvětil jsem.

Do té doby jsem vlastně seňoritu Anabelu ani jednou nespatriil. A tak mne Fergus druhého dne vyzval, abych si s ním vyšel na náměstí, až tam bude na korzu promenovat lepší oratamská společnost, což mě celkem ani moc nezajímalo, mám-li mluvit pravdu. Ale šel jsem tam. A malé děti a všichni psi utíkali úprkem do banánových hájů, jakmile spatřili můj obličej.

„Takhle přichází ona,“ řekl Fergus a začal si kroutit knírky, „je to ta v bílých šatech, v otevřeném kočáře s černým koněm.“

Vzhlédl jsem a zdálo se mi, že se mi země houpá pod nohama. Neboť seňorita Anabela Zamora byla nejkrásnější žena světa a pro mě od té chvíle ta jediná a žádná jiná! Viděl jsem na první pohled, že musí být navždy mou! Vzpomněl jsem si na svůj obličej a málem jsem omdlel. Ale pak jsem si vzpomněl na své ostatní schopnosti a talenty a zase jsem přišel k sobě. A téhle ženě jsem tři neděle vyznával lásku jménem jiného muže!

Seňorita Anabela projela kolem nás a spočinula na Fergusovi dlouhým, měkkým pohledem svých očí, černých jako noc. Ale mě si ani nevšimla.

„Tak co jí říkáš, Judsone?“ zeptal se Fergus vypínavě.

„Co bych říkal,“ odvětil jsem. „Neříkám nic než jedno: Slečna Anabela musí býti mou manželkou. Jsi můj přítel a říkám ti to tak, jak si to myslím. Dal jsem ti výstrahu, pamatuj si to!“

V tu chvíli jsem myslil, že Fergus pukne smíchy.

„No, no, no,“ povídá. „Tak už ses taky do ní zabouch? To je ohromné! Ale přišels kapánek pozdě. Francesca mi povídala, že Anabela dnem i nocí nemluví o ničem jiném než o mně. A mluvil jsem také s jejím otcem, starým alkaldem, a ten mi už dal svolení. Zítra večer dává bál ve svém novém skladišti. Kdybys byl tanečník, Judsone, vzal bych tě s sebou a seznámil tě s budoucí paní Fergusovou McMahanovou.“

Ale já jsem na ten bál druhého dne večer opravdu přišel. Oblékl jsem se na to do zbrusu nových bílých plátěných šatů, jako kdybych byl největší muž z celé republiky, a to taky jsem byl.

Několik hudebníků vypadlo z taktu, když spatřili můj obličej, a dvě bojácnější señority leknutím vypískly. Ale vtom už přiskočil starý alkald a začal se přede mnou uklánět až k podlaze. Kdybych byl nejkrásnější člověk v té společnosti, nemohlo se mi dostat senzačnějšího přivítání!

„Slyšel jsem mnoho o vaší spanilé dceruše, señor Zamora,“ řekl jsem. „Způsobil byste mi velké potěšení, kdybyste mne jí představil.“

Při zdi stálo asi šest tuctů houpacích židlí a na jedné seděla señorita Anabela v bílých šatech a červených střevíčkách a ve vlasech měla perly a napodobené svatojánské mušky. Fergus byl zrovna na druhém konci sálu a marně se snažil odpoutati od dvou umouněných elegantních domorodců a jedné slečinky.

Alkald mě zavedl k Anabele a představil mě. Jakmile se na mne podívala, vypadl jí vějíř z ruky a ona málem spadla ze židle leknutím. Ale já jsem na takové věci zvyklý.

Usedl jsem a začal jsem mluvit. Když zaslechla můj hlas, vyskočila a vykulila oči jako aligátor. Nedovedla si dobře srovnat můj hlas s mým vzezřením. Ale já mluvil dále, a to v tónině C, což je tónina pro dámy, a to už zase seděla a měla takový zasněný pohled. Za chvíli jsem ji měl ochočenou. Znala Judsona Tatea, jaký je to slavný člověk a co všechno dokázal. Ale to se ví, že byla zaražená, když viděla, že nejsem tak krásný, jako ten pán, kterého jí ukázali na ulici, že to jsem já. A pak jsem se uchýlil ke španělské řeči, která se k některým účelům lépe hodí než anglická, a rozehrál jsem španělštinu jako harfu o tisíci strunách. Pak jsem přesedlal na hluboké G a z toho střemhlav jsem vylezl nahoru na vysoké F. Zarejdoval jsem svým hlasem do poezie, umění, romantiky, květinek a měsíčního světla. Opakoval jsem některé verše, které jsem jí šeptával v půlnočních tmách pod oknem. A když se jí náhle zajiskřilo v očích, to už jsem

věděl, že poznala v mém hlase tóny svého půlnočního záhadného nápadníka. Zatím co Fergus tancoval s tou slečinkou, měl jsem od Anabely svolení, že k ní smím přijít druhého dne večer o půlnoci pod okno a mluvit tam dále.

Ted' už to šlo jako po másle. Za dvě neděle se Anabela se mnou zasnoubila a Fergus byl odstaven. Přijímal to dost klidně, ale prohlásil, že se nevzdává naděje a že mluvení není všecko.

Ale to jsem vám ještě nezačal vypravovat tu historii, kterou jsem vám chtěl vypravovat.

Jednoho dne jsem si vyjel koňmo při horkém slunečním žáru a pak jsem se vykoupal uhřátý ve studené vodě v laguně za městem. Téhož večera jsem zašel do domu alkaldova navštívit Anabelu. To už jsme měli mít za měsíc svatbu. Vypadala jako hyacint, gazela a čajová růže a oči měla tak něžné a jasné jako dva žejdlíky smetany sebrané z mléčné dráhy. Už mi hleděla do obličeje bez bázně a odporu, někdy se jí dokonce objevil ve zracích obdiv a láska.

Usedl jsem a otevřel ústa, abych jí vyprávěl o tom, co se jí líbilo. Otevřel jsem ústa, ale místo rozechvěných slov lásky a obvyklých poklon vydralo se mi z nich pouze slabé zasípání, jako když má malé dítě černý kašel. Ani jedna pořádná slabika, natož pak slovo. Nastudil jsem si hlasivky při tom neprozřetelném vykoupání.

Seděl jsem tam dobré dvě hodiny a snažil se Anabelu bavit. Ale bylo to vše marné. Zdálo se mi, že oko Anabelino nespočívá na mně tak často jako obyčejně. Když jsem odcházel, rozloučila se se mnou nápadně chladně.

A tak to bylo pět večerů za sebou. Šestáho dne utekla z domova s Fergusem McMahanem, mým přítelem.

Dověděl jsem se, že uprchli jachtou směrem k Belize. Osm hodin po nich jsem se za nimi pustil malým parníčkem, který mi zapůjčil berní úřad. Než jsem vyplul, zaskočil jsem do krámu starého Manuela Iquita, indiánského lékárníka. Nemohl jsem mluvit, ale ukázal jsem svůj krk a vydal ze sebe zvuk, jako když z kotle uchází

pára. Iquito začal zívát a to jsem věděl hned, že by mne obsloužil až asi takhle za hodinu. Skočil jsem přes pult, popadl ho za krk a ukázal opět na svůj krk. Zívl ještě jednou a strčil mi do ruky malou lahvičku tekutiny. ‚Berte to každé dvě hodiny na lžičku,‘ řekl. Hodil jsem mu dolar a letěl na parníček.

Do Belizy jsem dorazil 13 vteřin po přistání jachty Fergusovy. Už byli v člunu a blížili se k břehu, když já teprve do člunu vstupoval. Chtěl jsem křiknout na lodníky, aby veslovali rychleji, ale hlas mi umřel v hrdle. Vtom jsem si vzpomněl na medicínu starého Iquita, vytáhl lahvičku a napil se.

Na břehu jsem zamířil přímo k Anabele a Fergusovi. Její oči na mě chvíli spočinuly, ale vzápětí se s důvěrnou oddaností otočila k Fergusovi. Byl jsem zoufalý, neboť spoléhal jsem jen na své řečnické schopnosti. Ale v tomhle stavu jsem nemohl konkurovati s Fergusovou krásou. Docela mimoděk pokusil se můj hrtan a čípek vysloviti to, co mi háralo v mysli.

K mému ohromnému překvapení a k mé veliké radosti slova mi plynula z hrdla krásně a zřetelně, zvučně a lahodně, mocně, podmanivě, výrazně a jímavě.

‚Señorita Anabela,‘ řekl jsem, ‚mohl bych s vámi mluvit okamžik o samotě?‘ zeptal jsem se.

Chcete věděti podrobnosti, co bylo dále? Ne? Děkuji vám. Stará má výmluvnost se mi vrátila. Zavedl jsem ji pod kokosovou palmu a kouzlo mé vyřídilky ji záhy očarovalo. ‚Judsone,‘ zašeptala, ‚když tě slyším mluvit, nemohu poslouchat nic jiného, nemohu vidět nic jiného, nic pro mne neexistuje než ty!‘

No, a to je ta celá historie. Anabela se se mnou vrátila do Oratamy. O Fergusovi jsem od té doby neslyšel. Anabela je teď mou manželkou. Nenudila vás má historie příliš?“

„Nikoli,“ odpověděl jsem Judsonovi Tateovi. „Psychologické studie mne vždycky zajímají. Lidské srdce – a zvláště je-li to srdce ženy – jest obdivuhodná věc.“

„To je!“ řekl Judson Tate. „Ale mužské průdušky a hlasivky také. A hrtan rovněž. Zabýval jste se někdy studiem průdušnic?“

„Nikdy!“ odpověděl jsem. „Ale váš příběh se mi zamlouval. A kde je teď vaše paní, že jsem tak smělý?“

„Bydlíme na Bergen avenue v Jersey City. V Oratamě jí nesvědčilo podnebí. Vy jste asi nikdy nepitval arytenoidní chrupavky, či ano?“

„Kdepak,“ řekl jsem, „nejsem přece lékař.“

„Odpusťte,“ řekl on, „ale každý člověk by měl znát anatomii a terapii, už v zájmu svého zdraví. Náhlé nachlazení může přivodit kapilární bronchitidu nebo zánět hlasivek a to má pak zhoubný vliv na hláskotvorné orgány.“

„Snad,“ řekl jsem netrpělivě, „ale o to teď neběží. Pokud se týče podivných projevů ženské lásky, tu zá –“

„Ovšem, ovšem,“ skočil mi do řeči, „ženy jsou divné. Ale chtěl jsem vám vlastně vypravovat tohle: Když jsem se vrátil do Oratamy, vyzvěděl jsem od Manuela Iquita, co bylo v té směšnině, co mně prodal proti nastuzení v krku. Slyšel jste, jak mě to rychle vyléčilo. On to vyráběl z rostliny *chuchula*. Podívejte se.“

Judson Tate vytáhl z kapsy podlouhlou bílou krabičku. „Proti každému kašli,“ mluvil dále, „nebo nastuzení nebo ochraptění nebo poruše v dýchacím ústrojí vůbec, je toto zde nejlepší lék. Na škatulce vidíte vytištěnou formulku. Každá tabletka obsahuje 2 gramy lékořice, $\frac{1}{10}$ balzámu toluského, $\frac{1}{20}$ anýzového oleje, $\frac{1}{60}$ minim. dehtového oleje, $\frac{1}{60}$ minim. oleoresinu, $\frac{1}{10}$ minim. výtažku z *chuchuly*. Přijel jsem do Nového Yorku založit společnost, jež by vrhla na trh tento nejlepší lék proti krčním chorobám. Zatím prodávám tabletky v malém. Tato škatulka obsahuje jich čtyři tucty, prodávám to za pouhých 50 centů. Trpíte-li snad –“

Vstal jsem a beze slova odešel do malého parku poblíže hotelu a nechal Judsona Tatea samotného s jeho svědomím. Moje srdce bylo rozdrásáno. Vypravoval mi příběh, který se mi dobře hodil. Byl v tom dech života a taky trochu syntetické atmosféry, která

jde dobře na odbyt, když se to náležitě zamíchá. A na konec z toho vylezla prachobyčejná pilulka, pocukrovaná slabým beletristickým nádechem. A nejhorší je, že to nikomu nemohu nabídnout. Nikdo to nebude přece považovat za literaturu.

Za nějakou dobu jsem se vrátil do svého pokoje a začal číst povídky a eseje v předních našich revuích a magazínech, abych zase přišel na čistě umělecké a literární myšlenky. A jak jsem četl, viděl jsem čím dál tím jasněji, že skoro každá povídka a každá esej je vlastně reklamou buď pro nějaké divadlo nebo herečku nebo pro nějakého spisovatele nebo pro auto určité značky nebo pro politickou stranu nebo pro nějaké lázně a v některých dokonce nakladatelé volají čtenáře knih k amplionu. A tu mi spadl kámen ze srdce. „Dovedou-li čtenáři spolknouti tohle všechno,“ řekl jsem si, „pak jim ani zázračné pilulky Judsona Tatea neublíží.“

A tak, když uvidíte tuto povídku vytištěnou, pochopíte snad, že obchod je obchod, a že umění musí umět udržovat s ním krok. Pro úplnost chtěl bych jen dodat, že rostlina *chuchula* se nedostane v žádné lékárně ani drogerii.

Roucho duševního míru

Ve velkém městě se přihodí tolik záhadných událostí, že jedna stíhá druhou, a tak se stalo, že čtoucí obecnstvo a přátelé Johna Bellchamberse se přestali divit, kam tak náhle a mysteriózně asi před rokem zmizel. Toto záhadné tajemství je nyní vysvětleno, ale rozluštění je tak divné a neuvěřitelné pro rozum průměrného člověka, že pouze několik málo vyvolených, kteří s Bellchambersem žili v důvěrném přátelství, mu plně uvěří.

John Bellchambers, jak jest obecně známo, náležel do sféry nejvybranější elity novoyorské. Nevystupoval s vyzývavou okázalostí, jak to rádi činívají bohatí elegáni, kteří chtějí budít pozornost výstředním ukazováním svého bohatství a vkusu, a přece byl vždycky *au fait* ve všem, co dodávalo zaslouženého lesku jeho vysokému postavení na stupních společenského žebříku.

Obzvláště však vynikal ve věcech módy a elegance. Na tomto poli uváděl v zoufalství všechny, kdož ho chtěli napodobiti. Byl vždycky bezvadně a vybraně oblečen, a jeho garderoba vykazovala tak neomezené zásoby šatstva, že byl považován bez námitek za nejelegantněji oblečeného gentlemana v Novém Yorku, a tudíž i v celé Americe. Nebylo v Novém Yorku jediného krejčího, jenž by si nepovažoval za největší čest a vyznamenání, kdyby se mu dostalo privileje šítí třeba docela zadarmo pro p. Bellchamberse. Už to, že by nosil šaty, jež by pro něho zhotovili, byla by pro ně reklama k nezaplacení. Kalhoty byly jeho speciální vášní. Pokud se týče kalhot – tu neuznával nic než naprostou dokonalost. Snad by byl spíše nosil záplatu na kabátě, než nakrčené nebo na kolenou promáčkuté kalhoty. Platil si zvláštního člověka, který po celý den žehlil mu v jeho bytě bohatou zásobu kalhot. Přátelé o něm tvrdili, že jeden pár kalhot snese na sobě nejdéle tři hodiny, načež musí obléknout jiný.

Bellchambers zmizel z Nového Yorku zcela náhle. Prvé tři dny se přátelé jeho nepřítomností nijak neznepokojovali, ale potom zahájili pátrání, jak se to v takových případech dělá. Vše bylo marné. Nezanechal po sobě žádných stop. Začalo se tedy pátrat po motivu jeho zmizení, ale zase marně. Neměl nepřátel, neměl dluhy, a ženská v tom taky nebyla. V bance zůstalo po něm mnoho tisíc dolarů k jeho dobru. Nikdy neprojevoval sklon k duševním výstřednostem; naopak, byl celkem klidné a vyrovnané povahy. Bylo vyzkoušeno vše, co by mohlo vésti na stopu zmizelého muže, ale všechno to nebylo nic platné. Byl to jeden z těch případů – tak četných v posledních letech – kdy lidé zaniknou jako plamen svíčky a nezanechají po sobě ani zápach kouře.

V máji toho roku pánové Tom Eyres a Lancelot Gilliam, dva ze starých přátel Bellchambersových, vydali se na malý výlet do Evropy. Když se tak potloukali po Itálii a Švýcarsku, slyšeli jednoho krásného dne vypravovat o jednom klášteře ve švýcarských Alpách, jenž podle toho, co zaslechli, sliboval býti něco více, než bývají obyčejné turistické atrakce. Ten klášter byl téměř nepřístupný pro průměrného cestovatele, neboť stál na rozervaném a strmém horském útesu. Mohl se honositi třemi atrakcemi, ač pro ně nikdy nedělal reklamu. Byl to za prvé zvláštní a božský likér, vyráběný mnichy, o kterém se roznášela pověst, že je daleko lepší než benediktinka a šartrézka. Za druhé byl to ohromný mosazný zvon, ulitý tak čistě a přesně, že ještě nyní zněl tak krásně jako před třemi sty lety, kdy vyšel z dílny zvonařského mistra. A za třetí se o klášteře tvrdilo, že do jeho zdí ještě nikdy nevkročila noha žádného Angličana. Eyres a Gilliam okamžitě dospěli k přesvědčení, že všechny tyto tři pověsti zasluhují řádného prozkoumání.

Trvalo to dva dny, než se s pomocí dvou průvodců dostali do kláštera svatého Gondrana. Klášter stál na ledovém a alpskými vichřicemi bičovaném skalním srázu, a byl kol dokola zavát zrádnými a vysokými spoustami sněhovými. Byli pohostinně přijati řádo-

vými bratřími, jichž povinností bylo hostiti poutníky, dostavující se ovšem velmi zřídka. Popili vzácného klášterního likéru a shledali, že je neobyčejně silný a osvěžující. Slyšeli také zvonění velkého zvonu a dověděli se, že v šedivých zdech klášterních nestanula před nimi noha jediného Angličana, ač Angličani prometli již kdekterý kout na zeměkouli.

Ve tři hodiny odpoledne po svém příchodu stáli oba dva mladí Novoyorčani s přívětivým bratrem Kryštofem v dlouhé a vlhké klášterní chodbě a dívali se, jak mniši pochodují v řadě kolem nich do refektáře. Kráčeli volným krokem, dva a dva, s hlavami skloněnými, a jejich nohy v sandálech se neslyšně pohybovaly po drsných kamenných dlaždicích. A jak průvod pomalu míjel, Eyres najednou popadl Gilliama za rameno. „Podívej se,“ zašeptal vzrušeně, „na toho, co právě jde podle tebe – toho na téhle straně, co má ruku na prsou – ať jsem blázen, jestli to není John Bellchambers!“

Gilliam se podíval a poznal okamžitě zmizelé lumen novoyorské elegance.

„Ke všem kozlům,“ zvolal užasle, „co tady dělá starý Bellchambers? Ne, Tommy, to přece nemůže býti on! Jaktěživ jsem neslyšel, že by měl zálibu v náboženství. Někdy – to je pravda – když se mu zdálo, že mu lokaj špatně uvázal kravatu, začal sakrovat a říkal takové věci, pro které by ho každá církev postavila před náhlý soud. Ale tohle!“

„Je to on, o tom není pochyby,“ řekl Eyres pevně, „a jestli mne oči klamou, tedy musím hned jít k očnímu lékaři. Ale představ si: John Bellchambers, nejvyšší kancléř bezvadného ústroje a arbiter elegantiarum v Novém Yorku, tady v té klášterní lednici, jako kajícník v ušňupaném koupacím plášti! To mi nechce jít na rozum. Musíme se na to zeptat toho starého veselého partyky, co nás tu provádí.“

Zeptali se tedy bratra Kryštofa. Mezitím již mniši zašli do refektáře. Bratr Kryštof jim toho moc nepověděl. Bellchambers? Ach, bratří svatého Gondrana odkládají svá světská jména, jakmile složí řeholní slib. Přejí si snad pánové promluvíti s některým z bratří?

Necht' se laskavě s bratrem Kryštofem odeberou do refektáře a ukáží toho, s kterým by si chtěli pohovořit, a ctihodný opat jistě jim k tomu dá svolení.

Eyres a Gilliam šli do klášterní jídelny a ukázali bratru Kryštofovi mnicha, o kterého se zajímali. Ano, byl to jistě John Bellchambers. Viděli teď jeho obličej docela zřetelně. Seděl mezi ostatními umazanými bratřími a nezvedl ani oči, požívaje mastnou polévku z hrubé, hnědé misky.

Opat svolil, aby oba zámořští cestovatelé mohli promluvit s jedním z bratří, a tak na něho čekali v místnosti, kde se přijímají návštěvy. Když přišel, našlapuje měkce ve svých sandálech, zadívali se na něho Eyres i Gilliam rozpačitě a udiveně. Byl to John Bellchambers, ale celý nějak změněný. Na jeho hladce oholené tváři tkvěl výraz nevyslovitelného míru, exaltovaného uspokojení, naprostého a dokonalého štěstí. Jeho postava byla sebevědomě vzpřímena, v očích mu plálo jasné a blažené světlo. Byl zrovna tak čistý a uhlazený jako býval ve starých dobách novoyorských, ale jak docela jinak byl oblečen! Zdálo se, že má na sobě jen jediný kus oděvu – dlouhý hábit z hrubé, hnědé látky, přepásaný provazem a splývající mu v dlouhých volných záhybech až na paty. Potřásl oběma návštěvníkům rukou s obvyklou svou starou nonšalantní srdečností. Byl-li někdo při tomto setkání zaražen, nebyl to John Bellchambers. V místnosti nebylo židli, a tak musili hovořit v stoje.

„Mám radost, že tě zase vidím, starý kamaráde,“ řekl Eyres poněkud neohrabaně. „To jsem se nenadál, že tě najdu tady. Ostatně, není to zrovna špatný nápad, vzato kolem dokola. Společnost je příšerné licoměrnictví a přetvářka. Musí to být pocit báječné úlevy, setřásti ze sebe všechno to bláznovství a uchýliti se – hm – k rozjímání a – hm, k tento – k modlitbám a k duchovním písničkám a k takovým věcem.“

„Ach, přestaň mi s tím, Tommy,“ přerušil ho Bellchambers vesele, „neboj se, že ti na to nalítnu. Prodělávám tady všechno tohle tatr-

manství s ostatními dědky, poněvadž řeholní předpisy to předpisují. Tady jsem totiž pouze bratr Ambrož, abyste věděli. Mám povoleno jen deset minut na rozhovor s vámi, mládenci. To, co máš na sobě Gilliam, to je asi nejnovější střih vesty, vid'?' Takové věci se tedy teď nosí na Broadwayi?"

„Pořád ten starý John,“ zajásal Gilliam. „Ke všem čertům – totiž, chci říci, – proč – Oh, hrom aby do toho! Proč jsi to vlastně udělal, kamaráde?“

„Shod' ten hábit,“ zvolal Eyres a málem mu vytryskly slzy, „a vrať se s námi do Ameriky! Tvoji přátelé se zblázní radostí, až tě zase uvidí. Tohle přece není pro tebe, Belle! Znáám při nejmenším půl tuctu dívek, které začaly nosit smutek, když jsi zmizel. To jsi nám neměl dělat! Podej demisi nebo si vezmi dispens, nebo co je zapotřebí, aby ses dostal z tédle ledárny. Vždyť tady ještě nastydněš. Johnny – a – můj ty bože! Vždyť ty nenosíš ani fusekle!“

Bellchambers se podíval na své nohy v sandálech a usmál se.

„Vy, chlapi, tomu nerozumíte,“ řekl konejšivě. „Je to od vás hezké, že mě chcete dostat zpátky, ale bývalý způsob života už pro mě není, nikdy se k němu nevrátím. Zde jsem dospěl k cíli svých tužeb. Jsem úplně šťasten a spokojen. Zde chci již strávit zbytek svých dnů. Vidíte to roucho, co mám na sobě?“ Bellchambers při těchto slovech láskyplně pohladil záhyby svého hábitu: „Konečně jsem našel něco, co se na kolenou nepromáčkne. Dosáhl jsem – –“

V témž okamžiku rozezvučel se prostorami kláštera hluboký zvuk velkého mosazného zvonu. Zval asi k neodkladné pobožnosti, neboť bratr Ambrož sklonil hlavu, otočil se a odcházel z místnosti, nepromluviv již ani slova. Když procházel kamennými dveřmi, zamával slabě rukou, jako kdyby dával sbohem svým starým přátelům. Eyres a Gilliam odešli z kláštera a jakživi již Bellchamberse nespatriili.

To je zpráva, kterou p. Tommy Eyres a Lancelot Gilliam přinesli do Ameriky ze svého posledního evropského výletu.

Povídka o novinách

V osm hodin ráno leželo číslo novin mezi ostatními čísly novin, ještě mokré od tiskařského stroje, na novinářském stánku kamelota Giuseppea. Giuseppe, jak to mají ve zvyku Italové i v Americe, koke-toval s někým na protějším rohu – ať si zákazníci poslouží sami, o peníze se u nich nebál – řídil se patrně starou zkušeností, že hrnec s mlékem, na který se pořád díváme, vždycky přeteče.

Zmíněné číslo novin mělo, jak to mívají noviny ve zvyku a v podtitulku, výchovný obsah. Byl to list, jenž byl učitelem, vůdcem, strážcem, bojovníkem, domácím rádcem – zkrátka učiněné vademekum svých čtenářů.

Z obsahu dnešního čísla dlužno vybrati a upozorniti na tři původní články. První z těchto článků byl napsán prostou, čistou, ale poučnou řečí, apeloval na učitelstvo i na rodiče a odsuzoval ostře tělesné trestání mládeže.

Druhý obsahoval důtklivou výstrahu, adresovanou známému vůdci dělnictva, který se právě tyto dny chystal vyvolati mezi svými přívrženci v řadách pracujícího lidu bouřlivou stávkou.

Třetí – to byla vlastně výmluvná výzva, aby policie byla podporována občanstvem ve všech počinech, směřujících ke zvýšení její zdatnosti, neboť policisté jsou prý strážci a oddaní služebníci veřejného blaha a pokoje.

Kromě těchto důležitých apelů, namířených více méně na srdce řádných a pořádkumilovných spoluobčanů, byla tam také rubrika „Redakční rádce“, kde redakce „od srdce k srdci“, jak zněl podtitul, rozbírala případ nějakého nešťastného mládence, který si redakci postěžoval na zatvrzelé srdce své vyvolené dívky. Redakce mu ochotně radila, jak by ji opět mohl získati.

V rubrice „Ženské problémy a kosmetika“ odpovídal redaktor obšírně nějaké mladé dámě, jež žádala list o radu, jakým způsobem by mohla snadno a rychle si osvojiti jasné velké oči, růžové tvářičky a elegantní, sebevědomé vystupování.

V inzertní části, v „Malém oznamovateli“, a to v rubrice „Dopisy“, bylo možno číst tuto anonci:

*DRAHÝ JACKU, měl jsi pravdu. Čekej na rohu Madison a 40.
v 8.30 dnes ráno. Odjíždíme v poledne.*

„Kajícnice“

Bylo zrovna 8 hodin ráno, když jakýsi mladík utrápeného obličeje a s horečně neklidným svitem ve zraku přistoupil ke Giuseppovu novinářskému stánku, položil na něj 2 centy a vzal si číslo novin, ležící navrchu. Bylo na něm vidět, že celou noc nespal a pozdě vstal. V úřadě má být v devět hodin, a mezitím ještě se musí dát oholit a vypít koflík kávy.

Zašel k holiči a pak chvátal do úřadu. Noviny zastrčil do kapsy – přečte si je až později, mezi obědem. Na rohu však mu noviny vypadly z kapsy a s nimi pár nových rukavic. Nevšiml si toho, šel dále, a teprve když přešel tři bloky, zpozoroval ztrátu rukavic a vztekle se vracel zpět.

Přesně v půl deváté dospěl na roh, kde ležely rukavice a noviny. Ku podivu však – vůbec nedbal těchto dvou věcí, ač je hledal. Místo toho popadl do svých rukou dvě malé něžné ručky, pevně je tiskl k srdci a díval se vroucně do dvou kajících hnědých dívčích očí. Radost mu při tom povykovala mocně v srdci.

„Drahý Jacku,“ zašeptala dívka, „věděla jsem, že tady budeš přesně a včas!“

„Čert ví, co tím ten anděl chce říci,“ napadlo ho v duchu, „ale je to dobré, že už je to zas všecko v pořádku.“

Vtom zavál silný západní vítr, popadl noviny ležící na chodníku, roztáhl je, roztočil je ve vzduchu a zanesl je za roh do vedlejší ulice.

Po této ulici jankovitá kobyla táhla zrovna starou bryčku s velkými koly, a v té seděl právě ten mládenec, jenž psal redaktorovi „od srdce k srdci“ o recept, podle něhož by mohl získati lásku té, po níž jeho srdce touží.

Vítr, jak byl v ráži, vmetl letící číslo novin té jankovité kobyle rovnou do očí. Kobyla se, to se rozumí, splašila, a pak už bylo vidět jen nějakou řítící se míchanici, složenou z obrysů letící bryčky, kol, strojů a koňských noh. Hnalo se to kupředu asi čtyři bloky, tam se tomu připletl do cesty pouliční stojánek na vodu, bryčka se převrhla a byla z ní kůlnička na dříví. A mládenec, který ji řídil, natáhl se jak široký tak dlouhý na asfaltový chodník před vraty výstavného domu, hnědě natřeného.

Vyběhli lidé a odnesli ho rychle dovnitř. A uvnitř byla dáma, která jeho hlavu položila na svá prsa, jako kdyby to byl polštář a nedbajíc docela nic zvědavých pohledů těch, kdož stáli kolem, sklonila k němu hlavinku a zavzlykala: „Ach, vždyť jen tebe miluji! Vždyť jen tebe jsem po celou tu dobu milovala, Bobby! Copak jsi to nepoznal? A jestli mi umřeš, mně je to všechno jedno, pak já taky chci umřít, a – –“

Raději toho nechme a podívejme se, co se zatím stalo s novinami.

Policista O'Brine je popadl, jako kdyby to byl opilec, tropící pouliční výtržnost. Srovnal a uhladil zpřeházené a pomačkané stránky svými velkými, neohrabanými prsty a zastavil se těsně před postranním vchodem hostince a kavárenské restaurace Shandona Bella. Stál tam a slabikoval titulek výše již zmíněného článku „Náš list zahajuje akci pro součinnost občanstva s policií“.

Vtom se mu ozvalo za zády: „Pst!“ Byl to hlas číšníka Dannyho, jenž vystrčil hlavu ze dveří a podával policistovi obratně a tajně pořádnou štamprli silné whisky: „Něco na posílnění, když fouká takový vítr, pane strážníku.“

Policista O'Brine roztáhl před sebou nalezené číslo novin a za jejich vzdělávacími sloupci vyzunkl střelhibitě podávanou mu posi-

lu. Věděl, že mu ten doušek byl podán proto, aby přimhouřil jedno a zavřel druhé oko nad tajnou herničkou v zadním kumbálu hostince p. Shandona Bella. A pak kráčel dále statným krokem, občerstven, posílen a hřejivě povzbuzen součinností jednoho ze svých spoluobčanů při vykonávání těžkých policajtských povinností. Redaktor listu s pýchou a uspokojením byl by mohl hleděti, jak rychlé a v pravém slova smyslu spirituální plody nese jeho žurnalistický výkon.

Policista O'Brine složil noviny a poněvadž šel zrovna okolo nějaký malý chlapec, strčil mu je ze žertu pod paždí. Ten chlapec se jmenoval Johnny a odnesl číslo novin domů. Jeho sestra se jmenovala Gladys a byla to právě ona, jež si vyžádala od redaktora rubriky „Ženské problémy a kosmetika“ radu, jak by mohla zlepšiti své dívčí půvaby, pokud se týče očí, barvy tvářiček a elegantního vystupování. Svůj dopis poslala do redakce již před několika týdny, a poněvadž jí hned neodpověděli, přestala rubriku sledovat. Gladys byla bledé děvče, měla ospalé oči a celkový výraz obličeje takový nijaký. Zrovna se strojila k vycházce na hlavní třídu, chtěla si tam koupit nějakou toaletní vodičku. Vytrhla dva listy z novin, které Johnny přinesl, a přišpendlila si je pod sukně. Při každém kroku, který teď udělala, šustělo to kolem ní, jako kdyby měla vespod opravdu hedvábné spodničky a hedvábné dámské prádlo.

Na ulici se setkala s kamarádkou, s tou holkou Brownovic, co bydlí pod nimi. Brownová zezelenala závistí. Odhadla okamžitě, že tak, jak šustí to, co bylo možno slyšet při každém hnutí slečny Gladys, může šelestit jen to nejjemnější hedvábí, co je loket za 5 dolarů. Slečna Brownová, zuříc vztekem a žárlivostí, řekla něco hodně špičatého a šla svou cestou, špulíc mrzutě pusinku.

Gladys šla také svou cestou. Teď se jí už leskly oči jako světelná fontána. Růžová barva jí rozkvetla na tvářích. Vítězoslavný, něžný, pohrdavý a živý úsměv změnil jí výraz celého obličeje. Byla krásná! A vyšlapovala si se sebevědomou elegancí. Kéž by jí v té chvíli viděl redaktor rubriky „Ženské problémy a kosmetika“! On jí totiž, jestli

se nemýlím, radil ve své odpovědi, aby se snažila pěstovati vlídné a laskavé city vůči svým bližním, čímž se prý výraz jejího obličejce stane sympatičtější a půvabnější.

Dělnický vůdce, jež úvodník slavnostně, důtklivě zapřísahal, aby nevyvolával stávku, byl otec slečny Gladys a malého Johnnyho. Zvedl zbytky časopisu, z něhož si Gladys utrhla dva listy kosmetiky a hedvábného šelestu. Otec si úvodníku ani nevšiml, ale místo toho se dychtivě vrhl na důmyslnou a komplikovanou křížovku, neboť řešení křížovek, jak známo, bystří rozum hloupým i moudrým lidem všech národů a věků.

Dělnický vůdce utrhl z novin půl stránky s křížovkou, uvelebil se ke stolu, nabrousil si tužku a ponořil se s rozkoší do tajů záhady.

Uplynuly tři hodiny, dělnictvo na schůzi marně čekalo na svého radikálního a oblíbeného řečníka, slova se pak ujali konzervativnější vůdcové pracujícího lidu, prohlásili se proti stávce a pro arbitrážní řešení sporu, dali si to odhlasovat a nebezpečí stávky bylo zažehnáno. Za dvě hodiny nato vyšlo další vydání novin, které velkými písmeny a za hlaholu stylistických polnic s uspokojením vytrubovalo, že výzva, adresovaná vůdci dělnictva v ranním vydání, neminula se účinkem, což dlužno považovati za velký úspěch našeho listu.

Zbylé listy téhož čísla novin rovněž velmi loajálně vyplnily svůj úkol.

Když se Johnny k večeru vrátil ze školy, uchýlil se do odlehlé, uzavřené místnůstky a vyndal zbylé listy z té vnitřní skrýše svých kalhot, kam si je před odchodem do školy pečlivě složil a na špagátu zavěsil na ochranu oné části svého těla, která to obyčejně při trestání školní mládeže nejhůře odnese. Johnny chodil totiž do privátní školy a míval často nedorozumění s panem učitelem. Jak jsme již výše zaznamenali, byl v ranním vydání novin zdařilý článek proti tělesnému trestání mládeže, a jak je vidět, pomohlo to.

Kdo by se po všech těchto událostech odvážil pochybovati, že tisk není velmoc a že neplní jak se patří svůj úkol?

Měsíc lásky

Vysmějte se do očí básníkovi, když vám začne zpívat chvalozpěvy o máji, měsíci lásky. Je to měsíc, jemuž vládnu duchové všech neplech a všeho bláznovství. V máji hrozí nám příroda varovně a káravě prstem, abychom nezapomínali, že nejsme bohové, nýbrž jen domýšliví členové její velké rodiny, rodní bratři ústřic i oslů, oranžů i orangutanů, cukrujících hrdliček, kvákajících kachen, služek i policajtů ve veřejných sadech.

V máji Amor střílí naslepo a je mu jedno, co treffí: milionáři se žení se svými písařkami, učení profesori vyznávají lásku kasírkám, žvýkajícím gumu za pultem v restaurantech, mládenci se plíží s provazovým žebříkem přes trávník k zamřížovanému oknu, za nímž čeká na ně Julie, mladé párky si vyjdou na procházku a vracejí se domů jako novomanželé, staří kocouři si navlékají bílé kamaše a promenují před vyšší dívčí školou, a dokonce i ženatí páni jsou najednou naměkko a velmi sentimentální, poplácávají své manželky po zádech a vrkají: „Tak co tomu říkáš, holčičko?“ – Měsíc máj nás zkrátka všecky přivádí z konceptu.

Starý pan Coulson slabě zasténal a narovnal se ve své lenošce, kde trávil již dlouhé měsíce jako invalida. Měl velmi zlou pakostnici v levé noze, dům poblíže Gramercy Parku, půl milionu dolarů a jednu dceru. A měl také hospodyně, paní Widdupovou.

Pan Coulson také začal cukrovat a vrkat, když se ho měsíc máj dotkl. Před oknem, u kterého seděl, byly truhlíky s tulipány, hyacinty, pelargonie a maceškami. Jarní vánek přinášel jejich vůni až do pokoje, kde ihned začal úporný zápas mezi vonným výdechem květin a ostrým zápachem mazání proti pakostnici. Mast zpočátku vyhrávala, ale záhy se nos páně Coulsonův musil vzdát na milost a nemilost jarním květinám. Zhoubné dílo neúprosného a licoměrného kouzelníka Máje bylo dokonáno.

Z protějšího parku zaútočily na chřípí páně Coulsonovo ostatní neomylné, charakteristické, patentované zápachy jara, jimiž se město Nový York liší od ostatních měst. Zápach rozpáleného asfaltu, podzemních brlohů, benzinu, pačuli, pomerančových slupek, ucházejícího plynu, egyptských cigaret, zednické malty a čerstvé černi novinářské. Vrabci se vesele hašteřili před každým domem. Nevěřte nikdy měsíci máji!

Pan Coulson si zakroutil špičky bílých knírů, proklel svou levou nohu a stiskl zvonek na stolku.

Vešla paní Widdupová. Byla to čistotná, hezká, buclatá čtyřicetiletá a příjemná paní.

„Higgins není doma, pane,“ pravila s úsměvem, jenž připomínal vibrační masáže. „Šel na poštu. Mohu vám něčím posloužit, pane?“

„Je čas, abych vzal medicínu,“ řekl starý pan Coulson. „Připravte mi ji. Tamhle je lahvička. Tři kapky. Do sklenice vody. Zatracený Higgins! V celém domě nemám nikoho, kdo by si mne všiml, všem je to jedno, kdybych tady chcípl na té židli beze vší obsluhy.“

Paní Widdupová zhluboka si povzdechla.

„Tak nesmíte mluvit, pane,“ řekla. „Jsou tady lidé, kteří na vás nezapomínají a pečují o vás. Říkal jste třináct kapek, pane?“

„Tři,“ zabručel starý Coulson.

Vzal lék a pak vzal paní Widdupovou za ruku. Ona se začervenala. To není pro ženskou nic nesnadného.

„Paní Widdupová,“ řekl pan Coulson, „jaro je tady!“

„A není to hezké?“ odpověděla paní Widdupová. „Vzduch je už teploučký a park je plný žlutých a růžových a modrých kytiček. A já mám takové divné šimrání v nohách a v celém těle.“

„Na jaře,“ pokračoval pan Coulson, hladě si kníry, „ano – totiž, lidská fantazie lehce zalétá k myšlenkám lásky.“

„To bych řekla!“ zvolala paní Widdupová, „a není to hezké? Jako kdyby to viselo ve vzduchu.“

„Na jaře,“ mluvil dále starý pán Coulson, „člověk jako by viděl duhu klenoucí se nad hnízdem hrdličky uprostřed kosatců.“

„Copak o to, to jde hrdličkám k duhu,“ vzdychla paní Widdupová zamyšleně.

„Paní Widdupová,“ řekl pan Coulson a ušklíbl se, neboť znovu pocítil bolest v levé noze, „v našem domě by bez vás bylo smutno. Jsem sice starý – totiž, jsem sice starší muž – ale moje jmění není nepatrné. Jestliže půl milionu dolarů, uložených v dobrých státních papírech, a oddanost věrného srdce, které, ač již neplane bývalým mladistvým žářem, přece ještě dovede se rozechvěti opravdovou –“

Hlučný úder převržené židle za portiérou vedlejšího pokoje přerušil ctihodnou a nic netušící oběť měsíce máje.

Do pokoje pyšným krokem vešla slečna Van Meeker Konstancie Coulsonová, kostnatá, upjatá, vytáhlá, nosatá, ledově chladná, dobře vychovaná, pětatřicetiletá, milionářská. Nasadila si lornět. Paní Widdupová se chvatně sklonila a začala upravovat obvaz na noze páně Coulsonově.

„Myslila jsem, že je u tebe Higgins,“ řekla slečna Konstancie.

„Higgins odešel z domu,“ vysvětloval otec, „a paní Widdupová přišla na mé zazvonění. Tak děkuji vám, paní Widdupová, teď už je to dobře. Ne, už nepotřebuji nic.“

Hospodyně odcházela a červenala se až po uši pod studeným inkvizitorským pohledem slečny Konstancie.

„Ta jarní pohoda je něco báječného, vid', dceruško?“ řekl starý pán, jenž věděl, co věděl.

„To je právě to!“ odvětila slečna Konstancie poněkud záhadně. „Kdy nastoupí paní Widdupová svou dovolenou, papá?“

„Říkala, tuším, že ode dneška za týden,“ řekl pan Coulson.

Slečna Konstancie stanula na minutku u okna a zadívala se do malého parku, zaplaveného měkkým odpoledním sluncem. Okem botanika přehlédla květiny, tyto nejmocnější zbraně záladného měsíce máje. S chladnokrevností jedenácti tisíc panen, v Rejně Kolíně zamordovaných, odolala útoku éterické jarní krásy. Šípy sluneční odrazily se od mrazivě chladného krunýře jejího srdce, jež ničím

nedalo se dojmouti. Vůně květin neprobudila ani jediný něžný cit v neprobádaných úkrytech jejího spícího srdce. Cvrlikání vrabců se jí protivilo. Celá ta nádhera májová jí byla k smíchu.

Ačkoliv však slečna Coulsonová byla tak důkladně obrněná proti úkladům Vesny, byla přece dost chytrá, aby dovedla oceniti a odhadnouti její mocný vliv. Věděla, že starší páni a kulaté paničky skáčou jako cvičené blechy do směšných osidel měsíce máje. Často slychala vypravovat o starých pánech, kteří se oženili se svými hospodyněmi. Jak nedůstojná věc je konec konců ten cit, který lidé zvou láskou!

Druhého dne v osm hodin ráno, když přišel rozvážec ledu, řekla mu kuchařka, že slečna Coulsonová by s ním ráda mluvila a že na něho čeká v přísklepi.

Shrnul si rukávy u košile, zavěsil hákovité kleště, jichž používal k zvedání a nošení ledu, na jasmínový keř a sešel dolů. Když ho slečna Konstancie Coulsonová oslovila, smekl klobouk.

„Do našeho sklepa je ještě jeden vchod zezadu,“ začala slečna Coulsonová. „Je k němu přístup, když se zajede na prázdnou parcelu v sousedství, kde teď začínají kopat základy k novostavbě. Chtěla bych, abyste tím vchodem dopravil do našeho sklepa 1000 liber ledu, ale musilo by to být do dvou hodin. Pojd'te se mnou, ukáži vám, kde máte led složit. Můžete si přibrat člověka nebo dva mužské, aby vám pomohli. A každý den sem dovezete dalších 1000 liber ledu, a to po čtyři dny za sebou. Vaše firma ať nám to připíše k běžnému účtu. A zde máte odměnu za mimořádnou námahu.“

Slečna Coulsonová mu podávala desítidolarovou bankovku. Rozvážec ledu se uklonil a schoval obě ruce za záda.

„Račte odpustit, dámo, ale to nemohu přijmout. Bude mi velkým potěšením, když budu moci vyhověti každému vašemu přání!“

Neblahý měsíc máj!

O polednách starý pan Coulson srazil ze stolu dvě sklenice, rozbil zvonek a řval, kde je Higgins, aby okamžitě přišel.

„Přineste mi sekeru,“ poroučel pan Coulson jízlivě, „nebo pošlete pro žejdlík cyankáli, nebo zavolejte policajta, ať mě přijde zastřelit! To všechno bude lepší, než zmrznout ve vlastním domě!“

„Zdá se, že se ochladilo, pane,“ řekl lokaj Higgins. „Dříve jsem si toho nevšiml. Zavřu okno, pane.“

„Zavřete,“ řekl pan Coulson. „A tomuhle se říká jaro? Jestli to bude trvat déle, pojedu zpátky na Floridu. Ve vlastní domácnosti si člověk připadá jako někde v umrlčí komoře!“

Později se slečna Coulsonová přišla zeptat, jaké pokroky dělá otcova pakostnice.

„Konstancie,“ pravil starý pán, „jaké je počasí venku?“

„Jasně,“ odpověděla slečna Coulsonová, „ale zimavé.“

„Mně to připadá jako uprostřed třesuté zimy,“ zavrčel pan Coulson.

„To jsou ty okamžiky,“ řekla Konstancie zírajíc roztržitě oknem ven, „kdy ‚Zima otálí na klíně Vesny‘, ačkoliv já považuji toto básní- kovo přirovnání za nevkusné.“

O něco později kráčela podél malého parku a zamířila k Broadwayi, kde chtěla obstarat nějaké menší nákupy.

A ještě o něco později vstoupila do pokoje nemocného starého pána paní Widdupová.

„Zvonil jste, pane?“ zeptala se a usmívala se při tom, až se jí na mnoha místech dělaly dolíčky. „Poslala jsem Higginse do lékárny a zdálo se mi, že jste zvonil.“

„Nezvonil,“ odsekl pan Coulson.

„Obávám se,“ mluvila dále paní Widdupová, „že jsem vám včera skočila do řeči, pane, když jste zrovna chtěl něco říci.“

„Jak to přijde, paní Widdupová,“ řekl starý pan Coulson posupně, „že je v domě taková zima?“

„Zima, pane?“ odpověděla hospodyně, „ale skutečně, teď, co o tom mluvíte, se mi zdá, že je tady opravdu zima. Ale venku je teplo a krásně jako v červnu, pane. A člověku se zrovna zdá, že při takovém krásném počasí mu chce srdce vyskočit samou radostí z blůzy, pane.“

A břechťan na zdi před domem už má nové zelené lístky a na ulici hrají kolovrátky a děti skotačí na chodníku – to je nejlepší doba, kdy člověk může se vyprávět z toho, co má na srdci. Říkal jste včera, pane –“

„Vy jste se zbláznila, ženská!“ zařval pan Coulson. „Platím vás, abyste se starala o dům. Já tady mrznu a umírám zimou ve vlastní domácnosti a vy si přijdete a kecáte mi tady něco o břechťanu a flašinetech. Přineste mi zimník, ale hned! A podívejte se, jestli jsou všechna okna a dveře pořádně zavřeny. Taková stará, bachratá, nerozumná a hloupá ženská jako vy a začne mi žvanit o jaru a kytičkách uprostřed zimy. Až se Higgins vrátí, řekněte mu, ať mi přinese horký punč s rumem. A teď koukejte, ať už jste pryč!“

Ale tím celá historie ještě nekončí.

Uplynula noc a Higgins ráno pomohl starému pánovi do lenošky u okna. Zima z pokoje zmizela. Místo ní vstoupila sem líbezná vůně a teplá svěžest jarního dne.

A přispěchala paní Widdupová a postavila se k lenošce. Pan Coulson vztáhl kostnatou ruku a uchopil buclatou ruku paní Widdupové.

„Paní Widdupová,“ řekl, „tento dům by bez vás nebyl pravým domovem. Mám půl milionu dolarů. Jestliže tato okolnost a kromě toho věrné a oddané srdce, ne už sice v prvním rozkvětu mládí, ale dosud nevychládlé, může –“

„Už jsem na to přišla, proč tu byla taková zima,“ vpadla mu do řeči paní Widdupová a opřela se o lenošku. „Byl to led – spousta ledu, celé tuny ledu – v přísklepi a ve sklepech a všude. Ucpala jsem všechny díry a průduchy, kterými vám sem šla zima, a dala jsem led odklidit, chudáčku starej! Tak, a teď je zase máj!“

„Věrné srdce,“ pokračoval starý pan Coulson skoro blouznivě, „věrné srdce, které se jarem probudilo k novému životu, a – ale co tomu řekne má dcera, paní Widdupová?“

„Žádné strachy, pane,“ zvolala paní Widdupová vesele. „Slečna Konstancie utekla včera večer s rozvážecem ledu.“

Přátelství v Texasu

Vlak zastavil v San Rosario v 8.20 dopoledne, přesně podle jízdního řádu. Nějaký člověk s černým kufříkem vystoupil a kráčet spěšně z nádraží na hlavní ulici. Také jiní cestující vystoupili v San Rosario, ale ti zamířili rovnou do blízké restaurace „U Stříbrného dolaru“ nebo se připojili k hloučkům zevlounů před nádražím.

V počínání muže s kufříkem nebylo nic nerozhodného. Byl menší, ale statné postavy, světlé vlasy měl hladce přičesané, hladce oholenou energickou tvář a útočné brejle v zlaté obrubě. Byl elegantně oblečen podle nejnovější východní módy. V obličeji zračilo se mu odhodlané sebevědomí, ne-li opravdová autorita.

Přešel tři bloky a octl se ve středu města. Zde jiná široká ulice přetínala hlavní třídu, a tu bylo středisko obchodního ruchu v San Rosario. Na jednom rohu stála pošta, na druhém sklad oděvů fy Rubensky. Na dvou ostatních rozích stály proti sobě dvě bankovní budovy, První národní banka a Národní banka dobytkařského družstva. Cestující vešel do První národní banky a zamířil rovnou k okénku pokladníkovu. Pokladník právě prohlížel došlou poštu, když uviděl cizince stojícího u okénka.

„Začínáme úřadovat až v devět,“ řekl úsečně.

„Vím,“ řekl příchozí chladným tónem. „Přijal byste alespoň mou navštívenku?“

Pokladník vtáhl bezvadně čistou vizitku dovnitř a četl na ní:

*J. F. C. Nettelwick,
vládní bankovní kontrolor*

„Oh – hm – raďte prosím okolo, pane – hm – Nettelwicku. Vaše první návštěva – nemohl jsem tušit, přirozeně. Raďte prosím tudy okolo.“

Kontrolor rychle obešel přepážku a vstoupil do posvátného vnitřku banky, kde ho pokladník, pan Edlinger, představil obřadně ostatním úředníkům. „Očekávali jsme každou chvíli opětně příchod Sama Turnera,“ mluvil p. Edlinger. „Sam byl u nás na revizi, už tomu pomalu budou čtyři roky. Jsem přesvědčen, že u nás najdete všechno v pořádku, ačkoliv obchody nejsou zrovna nejlepší. Moc peněz u nás není, ale ty, které jsou, mohou vzdorovati všem bouřím, pane – ano, všem bouřím.“

„Ve Washingtoně nařídili, abychom si s p. Turnerem vyměnili okrsky,“ řekl kontrolor ostře a studeně. „On teď provádí revize v bývalé mé oblasti, v jižním Illinois a v Indianě. Nejdříve se podívám na hotovost, prosím.“

Perry Dorsey, výplatčí příručí, rovnal již na stůl veškerou hotovost pro kontrolora. Věděl, že to klope na cent, a nemusil se ničeho bát, ale přece byl znervóznělý a rozechvěný. A ostatní úředníci také. Okolo kontrolora bylo něco tak ledového a břítkého, tak neosobního a nesmlouvavého, že samotná jeho přítomnost zdála se býti obžalobou. Tvářil se jako člověk, jenž nikdy neudělá, ale také nepřehlédne chybu.

Pan Nettelwick se nejdříve vrhl na hotovost a spočítal ji podle balíčků rychlými, takřka kejklířskými pohyby rukou. Přitáhl si blíže misku s navlhčenou houbičkou a přepočítal peníze s toužou rychlostí podle bankovek. Tenké bílé prsty mu litaly jako prsty virtuosa po klávesách. Vysypal zlaté mince na pult, až to zařinčelo, a žlutý kov kvílel a zpíval, jak jej při počítání mrštnými prsty vrhal na mramorovou desku. Vzduch byl pln drobných mincí, když se dostal k půlákům a čtvrtákům. Přepočítal vše do posledního šestáku a pětníku. Měl s sebou vážky a převážil každý sáček stříbra v nedobytné pokladně. Vyptal se Dorseye na každý záznam o hotovosti – na šeky, kupony atd. přenesené ze včerejší rozvahy – jeho otázky byly sice korektně zdvořilé, ale v jeho chování bylo něco tak mrazivě nepřijemného, že z Dorseye nezbývalo téměř nic než zardělý obličej a koktající jazyk.

Zatím co kontrolor přepočítával hotovost, major Thomas B. Kingman – známý všem jako „major Tom“ – prezident První národní banky, přijel před postranní vchod banky v bryčce, tažené starým hnědákem, a vešel dovnitř. Zahlédl kontrolora, jak přepočítává peníze, a vstoupiv do svého pokojíčku, odděleného přepážkou, začal prohlížet došlou korespondenci.

Krátce před tím odehrálo se něco, čeho si ani ostříží oko kontrolorovo nepovšimlo. Pan Edlinger, jenž mezitím ujal se své práce u počítačícího stroje, mrkl významně na Roye Wilsona, mladičkého bankovního poslíčka, a pokynul lehounce hlavou směrem ke hlavnímu vchodu. Roy porozuměl, popadl klobouk a vyšel ven se svou inkasní knížkou pod paží, jakoby nic. Jakmile byl venku, zamířil rovnou do protější Dobytkářské banky. Tam taky už začínali pracovat, ale dosud se tam neobjevil ani jeden zákazník.

„Lidičky,“ volal Roy familiárně, jak mu to dovolovalo jeho mládí i dlouhá známost, „něco se na vás chystá. U nás je nový vládní kontrolor, a je to taková štěnice. Počítá Perrymu i pětníky, a u nás jsou z toho všichni vyjevení. Pan Edlinger mi dal znamení, abych vám to oznámil.“

Pan Buckley, prezident banky – obtloustlý starší muž, vypadající jako farmář v nedělních šatech – zaslechl Roye vzadu ve své privátní kanceláři a zavola ho k sobě. „Je major Kingman už v bance?“ zeptal se ho.

„Ano, pane, právě přišel,“ odvětil Roy.

„Doneseš mu ode mě psaníčko. Nedávej to nikomu jinému do rukou než jemu, jakmile se vrátíš do banky.“ A pan Buckley začal psát psaní.

Roy se vrátil a odevzdal majoru Kingmanovi obálku s dopisem. Major si to přečetl a zastrčil do kapsy u vesty. Opřel se o lenoch své židle a chvíli přemýšlel, pak povstal a šel k pokladně. Vyňal z ní tlusté, starodávné portefeuille, na němž byl vytlačen zlatý nápis „Eskont“. Byly tam směňky, pohledávky banky, s připojenými zárukami a jistotami. Vysypal vše na stůl a začal listiny třídit.

Nettelwick byl mezitím hotov s přepočítáváním hotovosti. Jeho tužka třepala se jako vlaštovka na archu papíru, na který si vypisoval cifry. Pak si zapsal nějaká čísla do svého zápisníčku, otočil se a téměř probodl Dorseye bleskem svých brejlí. Ten pohled jako by říkal: „Pro tentokrát jste zachráněn, ale –“

„Hotovost je v pořádku,“ vyrazil ze sebe kontrolor. Bleskurychle přistoupil k účetnímu, a po několik minut míhaly se vzduchem listy účetní knihy a archy, na nichž byly vypsány bilance.

„Jak často děláte bilanci?“ zeptal se znenadání.

„E – hm – jednou za měsíc,“ zakoktal účetní, počítaje v duchu, kolik roků asi dostane.

„Ol rajt!“ řekl kontrolor, obrátil se, a teď byl jeho útok namířen na hlavního účetního. I tam bylo vše v pořádku, i v hlavní knize. Pak přišla na řadu kožená kniha depozitních certifikátů. Frr – frr – frr – cvak – cvak – šššš – hotovo! „Vše v pořádku. Seznam překročených kont, prosím. Děkuji. Hm-m-! Dubiosní pohledávky, prosím. All right!“

Pak si vzal do prádla pokladníka a p. Edlinger se škrábal na nose a čistil si nervózně cvikr pod palbou otázek, týkajících se cirkulace, nerozdělených profitů, pozemkového bankovního majetku a rozvržení akcií.

Pojednou Nettelwick zpozoroval velkého muže, jenž se mu tyčil po pravé ruce jako kostelní věž – asi 60letý muž, bodrý a drsný, s vousy jako grizzly, se spoustou šedivých vlasů a párem pronikavých modrých očí, jež se střetly s hrozivými brejlemi kontrolorovými, ale ani při tom nemrkly.

„Hm – major Kingman, náš prezident – hm – pan Nettelwick,“ představil je pokladník.

Dva muži, dva docela rozdílné typy, stiskli si ruce. Jeden z nich byl ukončený produkt světa přímých linií, konvenčních metod a formálních způsobů. Druhý byl volnější, širší a bližší přírodě. Tom Kingman nebyl střižen podle žádné šablony. Býval honcem mezků, kovbojem, majitelem ranče, vojákem, šerifem, zlatokopem,

dobytkářem. Teď, když byl prezidentem banky, staří jeho kamarádi z prérií, ze sedla, ze stanu a z loveckých stezek neshledávali, že by se byl změnil. Zbohatl, když texaské dobytčářství bylo na výši prosperity a výnosnosti a zorganizoval První národní banku v San Rosario. Navzdory jeho dobrosrdečnosti a mnohdy i nemoudré štědrosti vůči starým přátelům banka vzkvétala, neboť major Kingman se vyznal v lidech zrovna tak dobře jako v dobytku.

„A nyní,“ řekl úsečně kontrolor, vytahuje hodinky, „zbývají ještě půjčky. Podíváme se na ně, je-li libo.“

Provedl revizi v bance s rekordní rychlostí, ale důkladně. Bylo vidět, že banka je řízena dobře a správně, a to mu usnadňovalo práci. Ve městě byla ještě jedna banka. Dostával od vlády 25 dolarů za revizi každé banky. Půjčky a eskompty bude moci lehce zrevizovat za půl hodinky. Pak hned bude moci provést revizi v druhé bance a odjet vlakem v 11.45, jediným, který toho dne odtud odjíždí směrem, kam chtěl jeti. Jinak by musil zůstat přes noc a přes celou neděli v tomto nezajímavém západáckém městě. Proto měl p. Nettelwick tak naspěch.

„Pojďte se mnou, pane,“ řekl major Kingman, „prohlédneme to spolu. Nikdo v bance se nevyzná v těch směnkách jako já. Některé z nich nejsou zrovna pevné v kramflekách, ale jsou přes to dobré a budou v pravý čas zaplacený.“

Usedli k prezidentovu stolu. Nejdříve kontrolor bleskurychle přehlédl všechny směny, vypsalsi sumy, sečetl je a shledal, že jejich součet se shoduje se záznamem v denní bilanci. Pak se vrhl na větší půjčky, zkoumaje pečlivě jejich podpisy, žiranty a jistoty. Zdálo se, že jeho mozek čenichá těkavě tu i tam jako honící pes běžící po stopě. Posléze odsunul stranou všechny směny až na několik, jež položil na zvláštní hromádku, a pronesl malou formální a suchopárnou řeč:

„Vidím, pane, že stav vaší banky je velmi dobrý, když uvážím špatné žně a stísněnou situaci dobytčářských zájmů ve vašem státě.“

Úřednictvo vaše pracuje přesně a bedlivě. A teď zbývá už jen jediná věc, a pak budeme hotovi. Zde jest šest směnek v úhrnné částce asi 40 000 dolarů. Podle záznamu jsou zajištěny různými akciemi, cennými papíry, podíly atd. v ceně asi 70 000 dolarů. Tyto jistoty však nejsou připojeny ke směnkám, jak by měly být. Předpokládám, že je máte v sejfu nebo v pokladně. Dovolíte zajisté, abych je přezkoumal.“

Světlemodré oči majora Toma se upřely na kontrolora.

„Nikoli, pane,“ řekl tiše, ale pevně, „tyto jistoty nejsou ani v sejfu, ani v pokladně. Vzal jsem je. Nejsou tam a můžete mě za to činit osobně odpovědným.“

Nettelwick sebou trhl. Tohle neočekával. Narazil na stopu ve chvíli, kdy se lov chýlil ke konci. „Ah!“ zvolal, „mohl byste mi to blíže vysvětliti?“

„Ty jistoty jsem vzal já,“ opakoval major. „Ne pro sebe, ale abych zachránil starého přítele, octnuvšího se v nesnázích. Pojd'te dovnitř, pane, a promluvíme si o tom.“

Zavedl kontrolora do zadní privátní kanceláře a zavřel dveře. Pokynul Nettelwickovi, aby si sedl, a sám usedl k oknu, kterým mohl viděti na budovu pošty a kamenné průčelí Národní dobytkařské banky.

„Vaše prohlášení,“ začal kontrolor Nettelwick, „jest, jak musíte sám vědět, velmi závažné. Chápete také, co musím podle své povinnosti učiniti. Musím jít k vládnímu komisaři a udělat –“

„Vím, vím,“ mávl rukou major Tom. „Snad si nemyslíte, že řídím banku a neznám při tom naše bankovní zákony a předpisy! Konejte svou povinnost! Nežádám pro sebe žádných ohledů. Mluvil jsem však o svém příteli. Chtěl jsem, abyste vyslechl, co vám řeknu o Bobovi.“

Nettelwick se usadil na židli. Dnes už nebude moci odjeti ze San Rosaria. Musí zatelefonovat do Washingtonu, musí odpřisáhnouti zatykač na majora Kingmana, a snad bude musít naříditi i zavření

banky. Není to první zločin, který za své činnosti odhalil. Viděl před sebou bankéře klečící na kolenou a prosící s pláčem o poshovění – aspoň hodinku – o zamhouření oka nad jedinou chybičkou. Jeden pokladník se kdysi před jeho očima zastřelil u svého pracovního stolu. Ale nikdo z nich si nepočínal tak chladnokrevně a důstojně jako tento starý, tuhý muž amerického západu. Opřel bradu o prsty pravé ruky a očekával zповěd' Kingmanovu.

„Když je někdo vaším přítelem,“ začal major Tom, „po čtyřicet let, a zkoušený vodou, ohněm, zemí i cyklony, považujete za svou povinnost prokázat mu laskavost, když se octne v tísni.“

(„Zpronevřit kvůli němu 70 000 dolarů,“ pomyslnil si kontrolor.)

„Byli jsme oba kovbojové, Bob i já,“ pokračoval major, „a pátrali jsme spolu po zlatě a stříbře v Arizoně, Novém Mexiku a hezkém kousku území kalifornského. Prodělali jsme oba válku v roce jednašedesátém, ale každý v jiné setnině. Bok po boku jsme bojovali proti indiánům a zlodějům koní; dva týdny jsme spolu hladověli v chatrči v horách arizonských, pohřbení 20 stop pod sněhem; jezdili jsme spolu na koni, když vítr foukal tak prudce, že ani blesk ho nemohl prorazit – ano, pane, prožili jsme spolu s Bobem nejednu krušnou chvíli od té chvíle, kdy jsme se poprvé sešli v hořícím táboře starého ranče Anchor-Bar. A za tu dobu častokráte jsme se octli v situaci, kde jsme druh druhu musili pomáhat. Tenkrát ještě muž od muže mohl očekávat, že při něm vytrvá v dobrém i zlém, a nemyslili jsme při tom na uznání. Vždyť možná již zítra jste ho mohl potřebovat, aby vám kryl záda a pomáhal odrážet útok apačské tlupy, nebo vám obvázat nohu nad místem, kde vás uštkl chřestýš, a jet pro whisky na vytřené rány. Ale Bob dovedl jít ještě dále než to. V tom ohledu neznal míry. – Před dvaceti lety stal jsem se šerifem v tomto okrese a Boba jsem udělal svým náměstkem. Já byl šerifem a zároveň výběrčím daní a to byly slavné časy. Byl jsem ženat, a měli jsme chlapce a holčičku – čtyři a šest roků jim bylo. Vedle soudní budovy jsme měli pohodlný dům, zařízený okresem,

činži jsme neplatili, a já si uspořil nějaké peníze. Bob dělal většinu kancelářských prací. Věřte mi, pane, tenkrát jsem byl šťastný.“

Major vzdychl a mimoděk vyhlédl oknem ven. Kontrolor sebou hnul a opřel bradu o druhou ruku.

„Jednou v zimě,“ mluvil dále major, „scházely se okresní daně tak rychle, že celý týden jsem neměl čas odnésti je do banky. Strkal jsem prostě šeky do škatule od doutníků a peníze do pytlíku, a zamykal jsem to do velké úřední pokladny. Ten týden jsem byl přepracován a k tomu ještě nějak nemocný. Mé nervy nebyly v pořádku, a zdálo se mi, že noční spánek není pro mě žádným odpočinkem. Doktor to nazval nějakým vědeckým jménem a předepsal mi medicínu. K tomu všemu jsem před spaním pořád myslel na ty peníze. Vlastně jsem se nemusel o ně bát, neboť pokladna byla dobrá, a kombinace neznal nikdo jiný než Bob a já. V pátek večer bylo v pytlíku asi 6500 dolarů na hotovosti. V sobotu ráno jsem přišel do kanceláře jako obvykle. Pokladna byla zamčena, a Bob psal u svého stolku. Otevřel jsem pokladnu – peníze byly ty tam. Zavolał jsem Boba a zalarmoval kdekoho a oznámil, že tu byla spáchána krádež. Zarazilo mě, že Bob přijal zprávu docela klidně, a přece se to týkalo jeho zrovna tak jako mne. – Dva dny uplynuly a nic jsme nevypátrali. Lupiči to nemohli býti, neboť pokladna byla otevřena regulérně pomocí kombinace. Lidé asi už o tom začínali mluvit, neboť jednoho odpoledne přišla Alice – to jest moje žena – s chlapcem a s dceruškou, a oči jí svítily a ona křičela: ‚Ta banda prolhaná – Tome! Tome!‘ a ještě jsem ji zachytil, když omdlávala, a přivedl ji k sobě, a ona položila hlavu na stůl a plakala a plakala po prvé od té chvíle, co přijala jméno a jmění Toma Kingmana. A Jack a Zilla – děti – co vždycky lítali jako mladá tygřata za Bobem a lezli mu na ramena, kdykoliv je pustil do soudní budovy, – stáli tu a krčili se k sobě jako vyplašené koroptve. To byl jejich první výlet do temných stínů lidského života. Bob pracoval u svého stolku, náhle povstal a beze slova odešel z místnosti. Porota zrovna tenkrát zasedala, a den na to k nim přišel Bob a přiznal se,

že peníze ukradl on. Řekl, že je prohrál v kartách. Za 15 minut našli na to ten náležitý paragraf a poslali mi zatykač, abych zatkl člověka, s kterým jsem tolik let žil jako bratr. Zatkl jsem ho a řekl jsem mu: ‚Tady je můj dům, a tamhle je můj úřad, a tamhle nahoře je stát Maine, a tímhle směrem je Kalifornie, a tamhle je Florida – to je prostora, kde se můžeš pohybovat, než se sejde soud. Já za tebe odpovídám. Musíš být zde, až tě budou volat.‘ – ‚Děkuji ti, Tome,‘ řekl Bob nějak bezstarostně. ‚Já jsem to tušil, že mě nezavřeš. Soud bude až v pondělí, a jestli proti tomu nic nemáš, zůstanu do té doby zde. Prosil bych tě jen o jedno – abys občas dovolil dětem přijít do zahrady, aby si se mnou trochu zadováděly – to bych byl rád.‘ – ‚Proč ne?‘ odpověděl jsem. ‚A k nám můžeš taky přijít, kdy chceš.‘ To víte, pane Nettelwicku, nemůžete si udělat ze zloděje přítele, ale taky si nemůžete jen tak lehce udělat z přítele zloděje.“ –

Kontrolor neodpovídal. V tom okamžiku ozvalo se pronikavé písknutí lokomotivy, vjíždějící do nádraží. Byl to vlak malé úzkokolejné dráhy, přijíždějící do San Rosaria z jihu. Major Tom zbystřil sluch, okamžik naslouchal a podíval se na hodinky. Vlak přijel přesně podle jízdního řádu – v 10.35. Major vypravoval dále:

„A tak Bob se potloukal po soudní budově, četl si noviny a pokuřoval. Vzal jsem na jeho místo jiného člověka. – Jednoho dne, když jsme byli sami v úřadě, Bob přistoupil k mé židli. Díval se nějak přísně a smutně – takový pohled míval, když celou noc stopoval indiány nebo sháněl stáda. ‚Tome,‘ povídá, ‚to je hroznější než prát se s rudochy. Horší než ležet v poušti 40 mil daleko od vody. Ale vydržím to, až do konce. Vždyť mě znáš, jaký jsem. Ale kdybys mi dal sebemenší znamení – kdybys aspoň řekl: Rozumím ti, Bobe – to bych to hned snášel lehčeji.‘ Byl jsem tím překvapen. ‚Nevím, co tím myslíš, Bobe,‘ řekl jsem, ‚to víš, že bych udělal všechno, abych ti pomohl; ale nevím, co chceš říci.‘ – ‚To je dobře, Tome,‘ řekl on, a odešel.

Teprve tu noc před přelíčením jsem poznal, co chtěl říci. Šel jsem toho večera spát zase s takovým pocitem nervové sklíčenosti.

Asi o půlnoci jsem se probudil. A když jsem se probudil, stál jsem napolo oblečený na chodbě, Bob mě držel za jednu ruku, lékař za druhou, a Alice mnou třásla a plakala. Poslala pro doktora bez mého vědomí, a když přišel, nenašli mě v posteli a začali mě hledat. ‚Náměsíčnictví,‘ konstatoval doktor. A všichni jsme se vrátili domů, a poněvadž mi bylo zima, otevřel jsem šatník a vytáhl z něho velkou starou pokrývku, kterou jsem tam zahlédl. A z ní se vykulil pytlík s penězi, pro jichž krádež měl být Bob zítra souzen a odsouzen. ‚Jak se to tam u všech hromů dostalo?‘ zařval jsem. Bob mi to ihned vysvětlil: ‚Ty starý chytráku, ty jsi to tam dal, já tě viděl. Pozoroval jsem tě, jak jsi otevřel pokladnu a vzal z ní peníze, a stopoval jsem tě. Díval jsem se oknem a viděl jsem, jak to schováváš do skříně.‘ – – ‚A proč jsi, potvoro stará, ušatá, ty krávo arizonská, říkal, že jsi to ukradl ty?‘ ‚Poněvadž,‘ řekl Bob prostě, ‚jsem nevěděl, že jsi při tom spal.‘ A při tom se podíval ke dveřím, kde stál Jack a Zilla, a v tu chvíli jsem poznal, co to znamená mít přítele jako je Bob.“

Major se odmlčel a zase vyhlédl oknem. Zahlédl, jak naproti v Dobytkářské bance někdo stahuje žlutou roletu ve velkém okně v průčelí, ačkoliv na tu stranu zrovna slunce nesvítilo.

Kontrolor Nettelwick povstal se židle. Vyslechl trpělivě majorovo vypravování, ale bez velkého dojetí. To přece s přítomnou situací nemá co dělat. „Mohu se vás zeptat,“ řekl posléze, „můžete-li uvést ještě něco, co by se vztahovalo přímo ke zmizelým jistotám?“

„Zmizelé jistoty, pane?“ Major Tom se náhle otočil na židli, a z modrých očí vyšlehl blesk na Nettelwicka. „Co tím míníte, pane?“

A vytáhl z kapsy hromádku listin, převázaných gumovou páskou, strčil je Nettelwickovi do ruky a povstal.

„Zde máte ty jistoty, pane, neschází ani jedna akcie, ani jeden cenný papír. Oddělil jsem je od směnek, zatímco jste přepočítával bankovní hotovost. Prohlédněte si je a srovnejte s knihovními záznamy.“

Major odcházel z privátního pokoje do bankovních místností. A za ním šel užaslý, ohromený vládní kontrolor, jako opařený, a ne-

věděl, co si o tom všem má myslet. Cítil, že se stal obětí něčeho, co nebyl sice žert, ale co ho uvedlo v situaci člověka, jenž byl napálen, ale neví, jak a proč. Kdož ví, nebylo-li při tom zesměšněno i jeho úřední postavení. Ale co dělat. Udělat o tom úřední oznámení – to by vypadalo hloupě. A byl si jist, že by se nikdy nedověděl, co se zde vlastně odehrálo. Chladně a mechanicky přezkoumal všechny jistoty, přesvědčil se, že se shodují se směnkami a záznamy, popadl svůj černý kufřík a chystal se k odchodu.

„Chci jen říci tolik,“ řekl ještě, zasvítiv uraženě svými brejlemi na Kingmana, „že vaše jednání nebylo ani obchodní, ani vtipné. Nechápu motivy takového jednání.“

Major Tom se na něho podíval vesele a ne nelaskavě.

„Milý synu,“ řekl, „je mnoho věcí v lesích a na prériích a v kaňonech, jež nechápete. Ale děkuji vám, že jste vyslechl prozaické vyprávění starého povídatvého dědka. My staří Texasáci rádi vypravujeme o svých dobrodružstvích a starých kamarádech, a zdejší lidi se dávají na útěk, sotva otevřeme hubu a začneme: ‚To bylo jednou,‘ a tak když k nám přijde cizinec, snažíme se ho chytit do svých tenat.“

Major se usmíval, ale kontrolor se chladně uklonil a rychle odešel z banky. Viděli ho, jak přechází ulici a vstupuje do Dobytkářské banky naproti.

Major Tom usedl za stůl a vytáhl z kapsy složený dopis, který mu před hodinou přinesl poslíček Roy. Poprvé ho přečetl jen chvatně, a teď si ho chtěl přečísti ještě jednou. A oči mu při tom jen hrály. Dopis zněl:

Milý Tome,

dovídám se, že jeden z honících psů Strýčka Sama dělá u vás revizi, a to znamená, že za necelé dvě hodiny ho budeme mít na krku i my. A tak tě prosím, abys pro mě něco udělal. Máme v bance na hotovosti na chlup 2200 \$, a podle zákona měli

bychom míti 20 000 \$. Včera odpoledne jsem půjčil Rossovi a Fisherovi 18 000 \$, aby mohli od Gibsona koupit to stádo krav. Vydělají do měsíce nejmíň 40 000 \$, ale tím se dnes má hotovost v očích kontrolorových nezvětší ani o cent. A jejich směnky mu nemohu ukázat, poněvadž to jsou docela holé směnky bez jakékoli záruky a jistoty, ale Ty víš dobře, že Pink Ross a Jim Fischer jsou nejspolehlivější běloši, jaké kdy Pán Bůh stvořil, a neošidí mě. Na Jima Fishera se přece pamatuješ – je to ten, co zastřelil tenkrát toho falešného hráče v El Paso. Telegrafoval jsem bance Sama Bradshawa, aby mi poslali 20 000 \$, a oni mi peníze pošlou vlakem v 10.30. Nemohu přece dopustit, aby u mne kontrolor našel jen 2200 \$ a zavřel mi banku. Tome, ty musíš kontrolora zdržet. Zdrž ho! Zdrž ho, kdybys ho měl svázat provazy a sednout si mu na hlavu. Dívej se na naše okno, až přijede vlak úzkokolejné dráhy v 10.30; až budeme mít peníze v ruce, dám ti znamení stažením rolety v průčelním okně. Do té doby ho nesmíš pustit. Spoléhám na Tebe, Tome!

Tvůj starý pardál

*Bob Buckley,
prezident Národní dobytčářské banky.*

Major roztrhal psaní na malé kousky a hodil je do koše. Přitom se tiše zachechtal.

Elixír lásky

Lékárna U Modrého světla je dole ve vnitřním městě, mezi Bowery a 1. avenue, tam, kde vzdálenost mezi těmito ulicemi je nejkratší. V Modrém světle se nedomýšlejí, že lékárna jest starožitnický krámk, kde můžete dostat také voňavky nebo zmrzlinu se sodovkou. Když si tam přijdete koupit něco pro utišení bolesti, nedají vám bonbon.

V Modrém světle pohrdají zvykem moderních lékáren, které kupují léky hotové. Přípravují si opium sami, vaří si laudanum a prodávají pilulky a vůbec všechny léky vlastní výroby. Obchod stojí na rohu, kde si ustavičně hrají hloučky otrhaných, vesele pokřikujících dětí, jistí to kandidáti kapek proti kašli a sirupů, jež se pro ně klohní uvnitř obchodu.

Ikey Schoenstein byl příručím u Modrého světla a měl den co den noční službu. Se svými zákazníky žil vždy na přátelské noze. Tak to chodí na východní straně Nového Yorku, kde srdce bohyně Farmacie ještě nezledovatělo. Zde – a tak by to mělo být všude – lékárník jest rádcem, zpovědníkem a důvěrníkem svých zákazníků, ochotným misionářem, jehož učenost jest respektována, jehož okultní věda jest uctívána a jehož medicíny se přechoasto bez ochutnání vylévají do žumpy. A tak byl Ikeyův špičatý nos, ověčený brejlemi, a vůbec celá jeho postava, schýlená pod tíhou tajných vědomostí, velmi dobře známa v celém okolí a jeho rozum i jeho rady velmi oceňovány.

Ikey bydli a stravoval se u paní Riddlové, dva bloky od lékárny. Paní Riddlová měla dceru a ta se jmenovala Rózy. Co vám budu dlouho povídat – beztoho jste to už uhodli – Ikey byl do Rózy zamilován. Všechny jeho myšlenky byly láskou zabarveny. Ona byla pro něho lékárnický výtažek všeho toho, co je na skladě chemicky čistého – v žádném lékárnickém ceníku by se nenašlo něco, co by se

jí vyrovnalo. Ale Ikey byl bojácný a jeho naděje a touhy nemohly se nikdy rozpustit v rozbředlé tekutině jeho nesmělosti a ustrašenosti. Když stál za pultem, připadal si jako vyšší bytost, jež si je klidně vědoma svých mimořádných vědomostí a své ceny. Jak vyšel ven, byl to krátkozraký strašpytel a nešika, jehož proklínali všichni šoféři. Šaty, které mu velmi špatně padly, byly pocákány chemikáliemi a čpěly všemi možnými pachy, zápachy a smrady.

Mouchou, jež spadla Ikeyovi do jeho milostné masti (třikrát sláva, že mne konečně napadl nějaký básnický obraz!) byl Chunk McGowan.

Pan McGowan také se snažil zachytit ten čtveračivý úsměv, jež Rózy kolem sebe rozhazovala. Ale nebyl takový nemotora jako Ikey. Byli však s Ikeyem přátelé. McGowan totiž byl také zákazníkem Modrého světla a často tam přicházel, aby si dal namazat nějakou pohmožděninu jodoformem nebo přilepit náplast na řeznou ránu, kterou si utřil při svých večerních potulkách na Bowery.

Jednou odpoledne McGowan zase přišel, mlčky – jako obyčejně – usedl na židli, byl hladce oholený a tvářil se velmi tvrdě, nezkrotně.

„Ikey,“ řekl k svému příteli, jenž seděl naproti němu a roztloukal něco v moždíři, „dávej pozor, co ti řeknu. Uděláme obchod, máš-li na skladě medicínu, jakou zrovna potřebuji.“

Ikey upřel pátravý pohled na McGowanův obličej, hledaje tam obvyklé stopy noční rvačky, ale neviděl nic takového.

„Svlékni si kabát,“ vyzval ho. „Zdá se mi, že tě někdo jak se patří píchl do žeber. Říkal jsem ti už kolikrát, abys už si dal s těmi Taliány pokoj.“

McGowan se usmál. „Co tě napadá,“ řekl, „žádný Talián, kdepak! Ale jinak tvá diagnóza trefila skoro to pravé – je to pod kabátem, a blízko žeber! Ikey, člověče – Rózy se rozhodla, že se mnou uteče a ještě dnes večer se vezmeme.“

Levý ukazováček Ikeyův byl pevně otočen okolo okraje moždíře. Praštil se do něj paličkou, ale v té chvíli to ani necítil. Mezitím se úsměv pana McGowana rozplynul a změnil v melancholickou starostlivost.

„Totiž,“ pokračoval, „jestli si to ona do večera nerozmyslí. Už si to spolu umlouváme dvě neděle. Jeden den říká, že uteče, a večer zase, že prý neuteče. Konečně jsme se dohodli, že utečeme dnes večer a Rózy tentokráte už celé dva dny mluví stejně – že uteče. Ale do večera je ještě pět hodin, a já se bojím, že zase couvne, až půjde do tuhého.“

„Říkal jsi, že chceš nějakou medicínu,“ poznamenal Ikey.

Pan McGowan vypadal náhle nemocně a nějak roztržitě – a choval se docela jinak než obvykle.

Vzal z pultu ceník patentních léčebných přípravků, svinul jej a otáčel si jej nedbale okolo prstu.

„Dal bych za to milion, aby to dnes večer dobře dopadlo,“ řekl posléze. „V Harlemské čtvrti jsem si již najmul malý byteček, s chryzantémama na stole a s kotlíkem na vaření. A zamluvil jsem si již jednoho flandáka, aby na nás čekal ve svém bytě o půl desáté. Už aby to bylo odbyto! A jen aby si to Rózy zase nerozmyslila!“ – Pan McGowan se odmlčel a bylo vidět, jak dravé pochybnosti ho žerou.

„Ale já pořád nevidím,“ řekl Ikey úsečně, „proč vlastně jsi mluvil o medicínách nebo co ode mne vůbec chceš.“

„Starý Riddle mě nemůže ani cítit,“ pokračoval zamilovaný rezervanec. „Už přes týden nedovolil Róze, aby vyšla se mnou před dům. Kdyby se nebáli, že přijdou o podnájemníka a strážníka, už by mě dávno vyhodili. Ale platím jim dvacet dolarů týdně, a to oni si to dobře rozmyslí, než si se mnou rozlijí ocet.“

„Musíš prominout, Chunku,“ řekl Ikey, „ale musím teď připravit lék na recept, pro který si lidé brzy přijdou.“

„Poslyš,“ řekl McGowan, pozvednuv náhle hlavu, „poslyš, Ikey, není nějaká taková medicína – nějaké takové prášky, aby se ženská do člověka ještě více zamilovala, když bych jí je dal užívat?“

Ikey sešpulil rty pod svým špičatým nosem, dáváje tím najevo pohrdání člověka, jenž má vyšší vzdělání. Ale než mohl odpovědět, pokračoval McGowan:

„Tim Lacy mi jednou vypravoval, že dostal něco takového od nějakého dryáčníka dole ve městě a namíchal to své holce do limonády. Jak se toho po prvé napila, už hořela jako došek, a žádný jiný mužský neměl u ní větší cenu než 30 centů. A než utekly dva týdny, byli svoji.“

Chunk McGowan byl silný a zároveň jednoduchý. Lepší znalec lidí než Ikey byl by hned poznal, že McGowan postupuje jako generál, který se chystá vpadnouti do nepřátelského území a zajišťuje si každý slabý bod proti případnému nezdaru.

„Myslím si,“ mluvil dále McGowan, plný naděje, „kdybych měl takový prášek a namíchal ho Róze, až dnes večer budu s nimi sedět u večere, že by jí to dodalo kuráže, aby se jí to nerozleželo v hlavě a aby opravdu se mnou utekla. Ono nebude, to se rozumí, potřebí dvou párů koní, aby ji odtáhli, ale je vždycky lepší, když má člověk ženskou na oprati než ji nechat běžet, jak jí to napadne. Kdyby takový prášek účinkoval jen pár hodin, měl bych vyhráno.“

„Kdy chceš to bláznovství provést?“ zeptal se Ikey.

„V devět hodin,“ řekl pan McGowan. „Večere bude v sedm. V osm půjde Rózy spát, řekne, že ji bolí hlava. V devět mě starý Parvenzano pustí zadem do svého dvorku a tam je jedno prkno vytrženo z plotu Riddlových, kteří bydlí ve vedlejší domku. Půjdu pod její okno a pomohu jí dolů po žebříku. Musíme si pospíšet, aby kněz na nás nemusil dlouho čekat. Půjde to náramně snadně, jen jestli Rózy to všechno nepokazí v rozhodné chvíli. Můžeš mi udělat takový prášek, Ikey?“

Ikey Schoenstein se zvolna poškrábal na nose.

„Chunku,“ řekl, „zrovna při takovýchhle medicínách musí býti lékárníci náramně opatrní. Ze všech svých známých jenom tobě troufám si svěřit takový prášek. Ale pro tebe to udělám, že jsi to ty. Uvidíš, jak po takovém prášku bude Rózy o tobě smýšlet.“

Ikey odešel za pult. Rozmačkal tam na prášek dvě tabletky, z nichž každá obsahovala malé kvantum morfia. K prášku přidal

trochu mléčného cukru, aby to nabylo, a když byla pilulka hotova, zabalil ji pěkně do bílého papírku. Když to dospělý člověk požije, bude spát několik hodin, jako by ho do vody hodil a docela nic mu to neuškodí. Ikey to podal Chunkovi McGowanovi, poradil mu, že nejlépe bude, když jí to dá v nějakém nápoji, a dostalo se mu za to vřelého poděkování.

Rafinovaná mazanost Ikeova objeví se v pravém světle, až se čtenář doví, co dělal dále. Po odchodu McGowanově vzkázal si pro pana Riddla a prozradil mu, že McGowan chce unést slečnu Rózy a jak to chce provést. Pan Riddle byl silný a zavalitý, plet' měl na způsob cihly a byl to člověk od rány, který se na nic dlouho nerozmýšlel.

„Děkuji vám za tu novinu“ řekl stručně k Ikeyovi. „Takový irčanský darmošlap a přivandrovalec! Můj pokoj je zrovna nad pokojíčkem Róziným. Sednu si tam k oknu po večeři, nabiju si flintu a budu čekat. Jestli ten chlap vlez do mého dvorku přes plot, odvezou ho v ambulanci místo ve svatebním kočáře.“

Ikey už v duchu viděl, jak Rózy padne do spárů Morfeových a bude spát několik hodin jako zabitá, a jak krvežíznivý otec, ozbrojený a předem varovaný, bude na číhané, a to vše Ikeyho přesvědčilo, že jeho sok se řítí střemhlav do záhuby.

Konal noční službu v Modrém světle a každou chvíli očekával zvěst o tragédii v domě Riddlových. Ale zvěst se nedostavovala.

V osm hodin ráno vystřídal ho příručí, který měl denní službu, a Ikey letěl rovnou k Riddlovým, aby se dověděl, jak to dopadlo. Ale sotva vykročil ze dveří lékárny, koho nespátril jako Chunka McGowana, jenž vyskočil z přejíždějící tramvaje a popadl ho za ruku – na tváři měl při tom úsměv vítěze a rděl se radostí.

„Dopadlo to báječně,“ zvolal Chunk a v jeho širokém smíchu se zrcadlilo celé Elysium. „Rózy se objevila na žebříku v pravý čas, byla přesná na vteřinu a u pastora jsme byli na puntík v 9 hodin a třicet a čtvrt minuty. Ona je teď v mém bytečku – k snídani mi už uvařila

vajíčka v modrém kimonu – Bože! Já jsem nejšťastnější člověk na světě! Musíš se k nám někdy podívat, Ikey, a zůstat u nás na oběd. Dostal jsem místo dole ve městě blízko u mostu, a teď tam jedu nastoupit práci.“

„A – a co ten prášek?“ vykoktal ze sebe Ikey.

„Oh, ten dryák, co jsi mi dal!“ řekl Chunk a jeho úsměv byl při tom ještě širší. „Abys věděl, to bylo takhle: Seděl jsem s Riddlovými včera u večeře a kouknu se na Rózy a v duchu si povídám: ‚Chunku, když chceš tu holku dostat, tak ji dostaň spravedlivě – nedělej žádný hokuspokusy s takovým dobře vychovaným děvčetem jako je Rózy!‘ A tak jsem ten papírek, cos mi dal, nechal v kapse. A v tom mi zraky padnou na jinou osobu, co s námi seděla u stolu a co nemůže ani cítit svého nastávajícího zetě, tak jsem využil té příležitosti a nasypl jsem ten prášek starému Riddlovi do kávy – co tomu říkáš?“

Dvojitá tvář herce Hargravese

Když se major Pendleton Talbot z Mobile ve státě Alabama, a jeho dcera sl. Lydie Talbotová přestěhovali do Washingtonu, ubytovali se v penzionu pí Wardemanové v tiché postranní uličce. Byla to staromódní cihlová budova s bílými pilíři. Dvůr byl zastíněn mohutnými akáty a jilmy, řady zimostrázových keřů vroubily plot a pěšinky. Byl to dům jižního stylu, a to se právě Talbotovým zamlouvalo. V tomto útulném soukromém penzionu si najali pokoje, počítaje v to i pracovnu majora Talbota, jenž právě dokončoval svou knihu „Anekdoty a vzpomínky z alabamské armády a soudní síně“.

Major Talbot byl typický kavalír z jižních států a ze staré doby. Přítomná doba ho nezajímala a v jeho očích nic neznamovala. V duchu žil pořád ještě v údobí před občanskou válkou, kdy Talbotové vlastnili tisíce akrové bavlněné plantáže a otroky, kteří na nich pracovali, kdy statek jejich rodiny byl sídlem knížecího pohostinství, kde vítali jako hosty příslušníky jižní aristokracie. Z té doby pocházela jeho starodávná hrdost a úzkostlivý smysl pro čest, uhlazenost a (to byste neřekli) i jeho garderobu. Šaty, jaké on nosil, se jistě už 50 let nenosily. Major byl vysoké postavy, ale když se po starodávnu a obřadně ukláněl, tu šosy jeho fraku se dotýkaly země. Ten jeho frak pokřtil jeden z obyvatel penzionu „otec Hubbard“.

Ale přes všechno jeho podivínství ho všichni nájemníci pí Wardemanové měli rádi. Někteří mladí úředníci rádi zaváděli řeč na předmět jemu nejdražší: tradici a historii jeho milovaného Jihu. A když se rozpovídal, rád citoval úryvky z „Anekdoty a vzpomínek“.

Slečna Lydie byla buclatá, malá pětatřicetiletá stará panna, s hladce přičesanými vlasy, jež ji dělaly ještě starší. Byla také staromódní, ale předválečná sláva z ní tak nevyzařovala jako z majora.

Měla vrozený smysl pro šetrnost, a měla na starosti finanční rodinné věci, platila došlé účty atd.

Nájemníci v penzionu paní Wardemanové byli většinou celý den mimo dům. Ale jeden byl mezi nimi, jenž byl doma od rána do večera. Byl to mladý muž jménem Henry Hargraves, herec z populárního vaudevilového divadla. Byl to oblíbený dialektový komik a měl na repertoáru celou řadu německých, irských, švédských a černošských figurek. Ale p. Hargraves nebyl prost ctižádosti a často říkal, že touží po tom, aby mohl ukázat své umění v opravdové činohře.

Tento mladý muž velice si oblíbil majora Talbota. Kdykoliv tento pán začal se svými reminiscencemi z Jihu nebo se svými anekdotami, byl Hargraves jeho nejděčnějším posluchačem. Zpočátku major jaksi se nedovedl spřátelit s tím „komediantem od divadla“, jak mu říkal, ale zanedlouho si ho mladý muž svými uhlazenými způsoby a zájmem o jeho historiky získal úplně. Záhy oba byli nejlepší kamarádi. Vždycky odpoledne mu major předčítal rukopis své knihy. Když vypravoval anekdoty, Hargraves se vždycky zasmál na pravém místě a v pravý čas. A když se hovor přesunul na staré zlaté časy, Hargraves naslouchal přímo pobožně. Jako všichni staří lidé, kteří mluví o minulosti, major s oblibou se šířil o malých podrobnostech. Když popisoval ty skvělé, skoro královské časy bývalých plantážníků, ustal často v řeči, pokud se nerozpomenul na jméno černocha, jenž mu tenkrát držel koně, nebo na přesné datum určité nepatrné události, nebo na počet bavlnových žoků, sklizených toho roku; ale Hargraves nikdy nedal najevo netrpělivost nebo nedostatek zájmu. Naopak, sám se vyptával na všechno možné, co souviselo se životem oněch vzdálených dob.

Hony na lišky, večere připravené z masa vačice virginské, radosti i trampoty černošských otroků, hostiny na plantáži, ke kterým se rozesílala pozvání na padesát mil dokola, občasné spory se sousedním panstvem, majorův souboj s Rathbonem Culbertsonem kvůli Kitty Chalmersové, která se později provdala za jednoho

z rodiny Thwaitů z Jižní Karolíny, privátní jachtové závody v zálivu Mobilském s báječnými cenami, podivné pověry, zlovyky a ctnosti i loajalita bývalých otroků – to vše zajímalo a bavilo majora i Hargravesa po celé hodiny.

Často pozdě večer, když mladý muž se vracel z divadla, objevil se major ve dveřích své pracovny a čtverácky na něho kývl prstem. Když Hargraves vstoupil, spatřil tam malý stolek s dvěma židlemi, na něm láhev, cukřenku, ovoce a velký svazek čerstvé zelené máty.

„Napadlo mě,“ začal major – byl vždycky velmi obřadný – „že budete asi dostatečně unaven po absolvování svých těžkých povinností v – – místě svého povolání, a že dovedete ocenit to, co asi měl na mysli básník, když psal o ‚sladké vzpruze znaveného těla‘ – sklenici našeho jižního nápoje julepu.“

Byla to pro Hargravesa rozkoš dívat se na majora, jak připravuje ten obcerstvující nápoj „julep“. Jak delikátně rozmačkal a rozmělnil mátu; jak půvabně odměřoval všechny ostatní přísady, jak pečlivě korunoval pak tu smíšeninu ovocem, svítícím rudě proti tmavozelelému sklu bowle! A s jakou hostitelskou gráciézností to nabízel, vybrav nejdříve nejlepší stéblo a ponořiv je do plné sklenice!

Když byli ve Washingtonu již čtyři měsíce, shledala slečna Lydie jednoho krásného dne, že jsou téměř bez peněz. „Anekdoty a vzpomínky“ byly hotovy, ale nakladatelé neskočili všema čtyřma po těchto perlách alabamského humoru a vtipu. Nájemné z malého domku, který byl dosud jejich majetkem v Mobile, již po dva měsíce nepřicházelo. A za tři dny měli sami platit nájemné a stravné ve svém penzionu. Slečna Lydie se svěřila otcí.

„Jsme bez peněz?“ zvolal překvapeně. „Je to skutečně mrzuté, pořád myslit na takové maličkosti. Skutečně, já –“ Prohledal kapsy, ale našel v nich jen dvoudolarovou bankovku, kterou zase zastrčil do kapsy u vesty. „Musím hned sehnat nějaké peníze, Lydie,“ řekl, „poslanec kongresu z našeho okresu, generál Fulghum, mě ubezpečil před několika dny, že vynaloží všechnen svůj vliv, aby kniha co

nejdříve vyšla. Zajdu ihned k němu do hotelu a uvidím, co v té věci udělal.“

Se smutným úsměvem dívala se slečna Lydie, jak si major zapíná „otce Hubbarda“ a odchází. Vrátil se až večer, již za tmy. Ukázalo se, že poslanec Fulghum mluvil s nakladatelem, u něhož ležel majorův rukopis. Nakladatel prý se vyjádřil, že kdyby ty anekdoty byly seškrtnány aspoň na polovičku a vypuštěno vše, v čem se jeví regionální a třídní předsudky, jimiž je celá kniha prosáklá, mohl by snad uvažovati o jejím vydání.

Major zuřil, ale v přítomnosti slečny Lydie se ihned uklidnil.

„Musíme sehnat nějaké peníze,“ řekla Lydie. „Dej mi ty dva dolary a já zatelegrafuji strýčkovi Ralphovi, aby nám něco poslal.“

Major vytáhl z kapsy u vesty malou obálku a položil ji na stůl. „Snad to bylo ode mne neprozřetelné, ale byla to tak nepatrná částka, že jsem koupil dvě vstupenky do divadla na dnešní večer. Dávají novou činohru, děj je z doby občanské války, a tu mě napadlo, že představení by tě mohlo zajímat, Lydie. Slyšel jsem, že náš Jih je ve hře vylíčen velmi sympaticky. Sám se už na to těším.“

Slečna Lydie zalomila rukama v němém zoufalství. Ale co se dalo dělat, lístky už byly koupeny. A večer již seděli v přízemí v divadle, a i slečna Lydie na tu chvíli zapomněla na své starosti. Major se vyjímal v parteru velmi vybraně a elegantně, v sněhobílém prádle a ve svém bizarním fraku těsně upjatém, s bílými vlasy poněkud načechranými. Opona se zvedla a první jednání činohry „Květ magnolie“ začalo. Na scéně objevila se typická jižní plantáž. Major Talbot projevil okamžitě velký zájem.

„Ach, podívej se!“ zvolala slečna Lydie, ukazujíc na program. Major si nasadil skřípec a přečetl si řádek v seznamu osob, na který ukazovala prstem:

Pluk. Webster Calhoun... H. Hopkins Hargraves.

„To je náš p. Hargraves,“ řekla slečna Lydie. „To je asi jeho první vystoupení v opravdové činohře, jak tomu říká. To mu ale opravdu přeji.“

Plukovník Webster Calhoun se objevil na scéně teprve v druhém jednání. Když vystoupil na jeviště, major Talbot si odfrkl, až to bylo slyšet, a zdálo se, že ztuhl na své židli. Slečna Lydie vydala ze sebe slabé zakviknutí a smáčkla v ruce program, neboť plukovník Calhoun se podobal majoru Talbotovi jako vejce vejci. Dlouhé, jemné bílé vlasy, na konci trochu zakudrnatělé, aristokratický nos jako orlí zobák, široká zmuchlaná náprsenka, úzká vázanka posunutá skoro až k uchu, objevily se zde jako v novém nezměněném vydání. Ale to nebylo vše – Hargraves měl na sobě frak, jenž vypadal tak, jako by vypadl z oka „otci Hubbardovi“.

Major a slečna Lydie seděli tu jako očarovaní a viděli před sebou na jevišti věrný kontrfej hrdého Talbota, „vláčený“, jak se major později vyjádřil, „otravným kalem skandální scény“.

Pan Hargraves byl skvělý. Dovedl k nerozeznání zachytit všechny zvláštnůstky majorovy řeči, jeho přízvuk, intonaci i jeho pompézní uhlazenost a zdvořilost – to vše ovšem trochu přehnaně pro účely jeviště. A když udělal na konci jednoho výjevu svou famózní poklonu, ozval se v posluchačstvu bouřlivý potlesk.

Slečna Lydie seděla bez hnutí a netroufala si pohlédnouti na otce. Občas si zakryla rukou obličej, jako kdyby chtěla zakrýti úsměv, který nemohla při nejlepší vůli potlačit.

Hargravesova troufalá imitace vyvrcholila ve třetím jednání. To bylo v tom výjevu, kde u plukovníka Calhouna je na návštěvě několik plantážníků ze sousedství. Stál uprostřed jeviště, kolem něho byli seskupeni přátelé, a tu on přednesl onen nenapodobitelný, rozvláčný, charakterový monolog, zatím co pro celou společnost připravoval svůj proslavený „julep“.

Major Talbot ani nedutal, bílý jako křída, a naslouchal, jak Hargraves opakuje z jeviště jeho nejlepší historky a anekdoty, jeho oblíbená úsloví a rozumy, jak podává ducha jeho „Anekdota a vzpo-

mínek“ ve formě poněkud přehnané a přibarvené. Nescházelo ani jeho oblíbené vyprávění (o souboji s Rathbonem Culbertsonem), přednášené ještě s ohnivějším zápalem, samolibostí a gustem než kdyby to vyprávěl on sám. Monolog končil roztodivnou, rozkošnou a vtipnou přednáškou o umění připravovat „julep“, ovšem s příslušnými gesty. Zde byl major Talbot napodoben k nerozeznání.

Na konci tohoto výjevu vybuchlo obecenstvo v ohlušující projev souhlasu a bouřlivý potlesk. Postava, kterou Hargraves vytvořil, byla tak přesná, zdařilá a do detailu vypracovaná, že ostatní vedoucí role se vedle ní ztrácely. Hargraves byl mnohokrát vyvolán, objevil se před oponou a ukláněl se, a na jeho rozzářeném, téměř rozveseleném obličejí bylo viděti, že je si vědom svého úspěchu.

Lydie si konečně dodala odvahy a pohlédla na majora. Jeho nozdry pracovaly jako rybí žábry. Položil obě ruce na opěradla sedadla a chtěl povstati. „Půjdeme, Lydie,“ řekl přiškrceným hlasem – „je to ohavné znesvěcování.“

Než mohl povstati, zabránila mu to Lydie. „Už to musíme vydržet,“ prohlásila. „Chceš snad dělat reklamu kopii tím, že ukážeš veřejnosti originál?“ A tak zůstali až do konce představení.

Hargravesův úspěch toho večera zdržel jej asi pozdě do noci, neboť neobjevil se ani u snídaně, ani k obědu. Asi ve 3 hodiny odpoledne zatukal na dveře majorovy pracovny. Major mu otevřel a Hargraves vešel s náručí plnou novin – byl tak opojený slávou, že nepozoroval v chování majorově nic neobyčejného.

„Včera jsem vyhrál na celé čáře, majore,“ začal vítězoslavně. „Vytřel jsem jim všem zrak! Poslyšte, co o mně píše dnešní ‚Post‘!“ A přečetl majorovi odstavce z kritiky, jež prohlašovala postavu plukovníka Calhouna, vytvořenou Hargravesem, za kabinetní kousek hereckého umění, dodávajíc, že již sám kabát Hargravesův byl geniálním nápadem. „Co tomu říkáte, majore? Napoprvé to stačí, ne?“

„Měl jsem čest,“ z hlasu majorova čísel zlověstný chlad – „býti včera večer svědkem vašeho pozoruhodného výkonu, pane!“

Hargraves se zarazil. „Vy jste tam byl? Nevěděl jsem, že vůbec chodíte – netušil jsem, že vás divadlo zajímá. Ale prosím vás, majore Talbote,“ zvolal bodře, „nepovažujte to za urážku! Připouštím, že jsem převzal některé vaše rysy, které mi znamenitě pomohly při studování úlohy. Ale věřte mi, jednalo se mi o podání typu – nikoliv osoby. To vidíte z toho, jak to obecenstvo přijalo. Dobrá polovička návštěvníků našeho divadla jsou lidé z Jihu. A těm se to líbilo.“

„Pane Hargraves,“ řekl major, zůstávaje státi, „urazil jste mě tak, že to nelze odpustit. Zesměšnil jste mou osobu, zradil mou důvěru, zneužil mého pohostinství. Kdybyste měl aspoň slabé ponětí, co jest čest gentlemana, vyzval bych vás na souboj, pane, třeba jsem tak starý. Prosím, abyste opustil tento pokoj, pane!“

Herec byl přiveden z rovnováhy a zdálo se, že nechápe plně význam toho, co starý pán říká. „Je mi velice líto, že se cítíte být uražen,“ řekl kajícně. „My zde na Severu se na to díváme jinak než vy. Zním lidi, kteří by koupili půl divadla, jen kdyby jejich osoba byla předvedena na jevišti tak, aby je publikum poznalo.“

„Ale ti nejsou z Alabamy, pane,“ odvětil hrdě major. „O to však nejde. Byla to osobní karikatura. To nemohu přehlédnouti, pane.“

„Majore Talbote,“ řekl Hargraves s líbezným úsměvem. „Přál bych si, abyste mě pochopil. Věřte, že mi ani ve snu nenapadlo, vás urážeti. Jsem herec, a všechen život náleží mně. Vybírám si z něho, co chci, a co mohu, a vracím to lidem z jeviště. Ale o tom teď nemluvm. Byli jsme po řadu měsíců dobří přátelé, a proto si dovolím riskovati, že vás urazím ještě jednou. Je mi známo, že jste ve finanční tísní – na tom nezáleží, jak jsem se to dověděl, ale v penzionu se takové věci neutají – a prosím, abyste mi dovolil, abych vám v této tísní vypomohl. Sám jsem byl nejednou v podobné situaci. Měl jsem v této sezoně dobrou gáži a něco jsem si ušetřil. Mohu vám vypomoci několika stovkami – třeba i více – než dostanete – –“

„Ani slova více!“ zavelel major a vztáhl proti němu ruku. „Domníváte se, že svými penězi můžete zahojiti rány, jež jste zasadil mé cti?“

Za žádných okolností bych nepřijal půjčku od náhodné známosti. A pokud se týče vás, pane, raději bych umřel hlady, než abych jen uvažoval o vaší urážlivé nabídce. Opakuji svou žádost, abyste okamžitě opustil můj byt.“

Hargraves již neřekl ani slova a odešel. A druhého dne se vystěhoval z domu pí Wardemanové.

Situace majora Talbota a slečny Lydie byla velmi kritická. Major neměl ve Washingtonu nikoho, na něž by se mohl obrátit se žádostí o půjčku. Slečna dopsala strýci Ralphovi, ale nebylo jisto, zda ten jim bude moci přispěti, neboť sám nežil ve skvělých poměrech. Major byl nucen poprosit pí Wardemanovou, aby mu nějaký čas poshověla s placením činže.

Vysvobození přišlo ze strany, odkud toho nejméně očekávali.

Jednoho dne přišla služka a oznámila, že nějaký starý černochoch si přeje mluvit s majorem Talbotem. Major ho přijal ve své pracovně. Ve dveřích se objevil starý černochoch s kloboukem v ruce, uctivě a neobratně se uklánějící. Byl docela slušně oblečen v černé šaty a jeho velké humpolácké boty svítily jako vyleštěná železná kamna. Kudrnaté vlasy byly šedivé, skoro bílé.

„Obávám se, že mě nepoznáváte, massa Pendleton,“ začal.

Major povstal a přistoupil blíže, když zaslechl slova, jež mu z dávných let byla tak povědomá. Nebylo pochybnosti: byl to jistě nějaký starý černochoch z plantáže. Ale nemohl se rozpomenouti ani na jeho hlas, ani na jméno.

„Nepoznávám vás,“ řekl laskavě, „leda že byste pomohl mé paměti.“

„Což se nepamatujete na Mojžíše staré tety Cindy, massa Pendleton, který se od vás odstěhoval hned po válce?“

„Počkejte chvílku,“ řekl major a přetřel si rukou čelo. „Mojžíš tety Cindy,“ vzpomínal. „Ano, ty jsi pracoval u koní – zajížděl jsi hříbata. Ano, již se pamatuji. Když jsi byl propuštěn, přijal jsi jméno – ano – Mitchell, a odešel jsi na západ – do Nebrasky.“

„Tak jest, pane, ano,“ – obličej starcův se roztáhl radostným úsměvem – „to je on, to jsem já. Do Nebrasky! To jsem já – Mojžíš – Mitchell. Starý strýček Mojžíš – Mitchell, jak mi teď říkají. Starý massa, váš tatínek, mi dal pár mul, byla to hříbata, abych měl něco do začátku. Pamatujete se na ta hříbata, massa Pendleton?“

„Na ta hříbata se nepamatuji,“ řekl major. „Ale sedněte si, sedněte si, strýčku Mojžíši. Jsem rád, že jsi přišel. Doufám, že se ti dobře vede.“

Strýček Mojžíš usedl na židli a položil klobouk opatrně vedle židle na podlahu.

„Tak jest, pane. V poslední době to jde znamenitě. Když jsem po prvé přišel do Nebrasky, lidé se sbíhali, aby uviděli ty muly, ta hříbata. Jaktěživi tam taková hříbata neviděli, v Nebrasce. Prodal jsem je za tři sta dolarů – tak jest, pane, za tři sta. Pak jsem si otevřel kovářskou dílnu, a vydělal nějaké peníze a koupil pozemky. Já a moje stará jsme měli sedm dětí, a všem se dobře vede, až na dvě, ty umřely. Před čtyřmi lety přišla železniční společnost a odkoupila ode mne pozemky, a pane, massa Pendleton, strýček Mojžíš má dnes jedenáct tisíc dolarů v penězích, majetku a pozemcích.“

„To rád slyším,“ řekl major srdečně, „to rád slyším.“

„A to vaše malé děťátko, massa Pendleton – co jste mu říkali slečinka Lyddy – vsadil bych se, že už je veliká a že by ji nikdo nepoznal.“

Major přistoupil ke dveřím a zavolal Lydii. Slečna Lydie přišla ze svého pokojíčku. Byla skutečně již velká, ale trochu ustaraná.

„Můj ty božíčku! Co jsem vám říkal? Já jsem věděl, že to děťátko už musí být velké! Vy se už nepamatujete na strýčka Mojžíše, děťátko?“

„To je Mojžíš tety Cindy, Lydie,“ vysvětloval major. „Opustil naši plantáž a odešel na západ, když ti byly dva roky.“

„Nemohu se na vás ovšem pamatovati, strýčku Mojžíši, vždyť jsem tenkrát byla malinká. Ale jsem ráda, že jste se na nás přišel podívat, i když se na vás nepamatují.“

A byla opravdu ráda. A major také. Zde měli náhle něco, co je spojovalo se šťastnější minulostí. Seděli a povídali si o starých časech a bylo jim blaze. Major se zeptal, co přivedlo starého muže do Washingtonu.

„Jsem zde jako delegát na konvenci černošské baptistické církve. Nejsem žádný řečník, ale poněvadž jsem starší našeho církevního sboru a mohu si sám zaplatit cestu a útraty, poslali mě sem. Ale nepřišel jsem jen proto, abych uviděl staré známé,“ řekl černošahaj do kapsy, „ale také proto, abych zaplatil massa Pendletonovi, co jsem mu dlužen.“

„Dlužen mně?“ zvolal major udiveně.

„Tak jest, pane – tři sta dolarů.“ A podal majorovi svitek bankovek. „Když jsem odcházel od starého pána, tak mi řekl: ‚Vezmi si ta hříbata, Mojžíši, a až jednou budeš moci, tak mi je zaplatíš.‘ Tak jest, pane – to byla jeho slova. Starý pán po válce zchudl. A poněvadž starý pán je už dávno mrtev, zdědil ten můj dluh mladý pán, massa Pendleton. Tři sta dolarů. Strýček Mojžíš má teď dost peněz, aby mohl platit dluhy. Přepočítejte si ty peníze, massa Pendleton. Tolik jsem za ta hříbata dostal. Tak jest, pane!“

Majorovi vyhrkly slzy z očí. Vzal Mojžíše za ruku a položil mu ruku na rameno.

„Můj věrný, starý služebníče,“ řekl pohnutým hlasem. „Neostýchám se ti říci, že massa Pendleton utratil zrovna před týdnem svůj poslední dolar. Přijímáme tyto peníze, strýčku Mojžíši, poněvadž jednak je to jakýsi druh splátky, a zároveň důkaz věrnosti a oddanosti starému režimu. Lydie, vezmi ty peníze k sobě. Ty s nimi dovedeš lépe zacházet než já.“–

Když strýček Mojžíš odešel, dala se slečna Lydie do pláče – plakala radostí. A major se otočil do kouta a bafal ze své dýmky jako vulkán.

Ve dnech, jež následovaly, bylo již u Talbotů veseleji. Slečna Lydie už nevypadala tak ustaraně, Major se objevil v novém fraku, ve

kterém, vypadal jako vosková figura, zosobňující památku starých zlatých časů. Druhý nakladatel, jenž si přečetl rukopis „Anekdota a vzpomínek“, byl ochoten knihu vydati, budou-li v ní provedeny některé menší změny a opravy. Celkem vzato, situace Talbotových byla mnohem utěšenější a také vyhlídky do budoucna byly veselejší.

Asi za týden dostala slečna Lydie dopis z Nového Yorku. Neznala v tom městě nikoho, byla velmi zvědavá, kdo jí to píše, a usednuvši ke stolu ve svém pokojíčku, rozřízla dychtivě obálku nůžkami. Dopis zněl:

„Milá slečno Talbotová!

Napadlo mě, že snad ráda uslyšíte, jaké štěstí mě potkalo. Přijal jsem nabídku novoyorské divadelní společnosti, abych u nich hrál plukovníka Calhouna v „Květu magnolie“ za honorář 200 dolarů týdně.

A ještě něco bych Vám rád sdělil. Myslím, že bude lépe, když o tom nic neřeknete majoru Talbotovi. Rád bych se mu byl odvděčil za velkou pomoc, jakou mi poskytl při studování mé role, a za mrzutost, kterou jsem mu tím způsobil. On to odmítl, ale já jsem to přece udělal. V upřímné úctě Váš

H. Hopkins Hargraves.

P. S. Jak jsem se Vám líbil v úloze strýčka Mojžíše?“

Major Talbot, jenž právě procházel předsíní, zahlédl otevřené dveře u pokoje slečny Lydie a zastavil se.

„Přišla dnes ráno nějaká pošta, Lydie?“ zeptal se.

Slečna Lydie uschovala rychle dopis pod zástěru.

„Přišly jen noviny pro tebe ‚Mobile Chronicle‘,“ odvětila rychle. „Položila jsem je na stůl ve tvé pracovně.“

Dva gentlemani

Dozorce vešel do vězeňské ševcůárny, kde Jimmy Valentine pilně sešíval svršky, a odvedl ho do kanceláře věznice. Tam správce věznice Jimmovi oznámil, že dnes ráno guvernér státu podepsal dekret o jeho amnestování. Jimmy vyslechl zprávu tak klidně, jako by se to rozumělo samo sebou. Odseděl si již skoro deset měsíců z trestu, který zněl na čtyři roky. Očekával, že v žaláři pobude nanejvýš jen asi tři měsíce. Když člověk, jenž má tolik přátel jako Jimmy Valentine, se dostane za mříže, nestojí to skoro ani za to, aby mu při nastoupení trestu ostríhali vlasy.

„Tak, Valentine,“ řekl dozorce, „zítra ráno nás opustíte. Polepšete se a hledte, aby z vás byl pořádný člověk. Nejste v podstatě špatný. Nevylupujte již pokladny a žijte, jak se na poctivého člověka patří.“

„Já?“ podivil se Jimmy. „Jak to? Vždyť já jakživ žádnou pokladnu nevylopil!“

„Oh, ne,“ zasmál se dozorce. „To se ví, že ne. Ale podívejme se na to. Jak to přijde, že vás zavřeli pro tu loupež ve Springfieldu? Snad že jste nechtěl dokázat své alibi ze strachu, abyste nekompromitoval nějakou vysoce postavenou osobnost? Nebo ta neřádná porota měla na vás pífku? Vy nevinně odsouzení vždycky máte nějakou takovou výmluvu.“

„Já?“ řekl Jimmy a vypadal při tom jako ztělesněná ctnost. „Člověče, abyste věděl – co jsem na světě, jsem ještě nikdy nebyl ve Springfieldu!“

„Odvedte ho, Cronine,“ zasmál se správce, „a připravte pro něho civilní šaty. Ráno v sedm hodin ho pusťte z cely a pošlete ho do kanceláře. A vy si vezte k srdci, co jsem vám řekl, Valentine.“

Ve čtvrt na osm ráno druhého dne stál již Jimmy v kanceláři. Měl na sobě laciné šaty, jež zřejmě nebyly šity podle jeho míry, a pár

nevzhledných, vrzajících bot, jaké stát dává svým nedobrovolným strážníkům, když je pouští na svobodu.

Dali mu železniční jízdenku a pětidolarovou bankovku, kterýžto peníz podle mínění zákona měl dostačit, aby se z něho stal zase řádný a prospívající občan. Dozorce mu přidal doutník a potřásl mu rukou. Valentine, dosud číslo 9762, byl zapsán do knihy jako „amnestovaný guvernérem“, a pan James Valentine vyšel po deseti měsících zase na slunce boží.

Nevšímal si ptačího zpěvu ani šumění zelených stromů, ani květinové vůně. Zamířil rovnou k restaurantu. Tam se nejdříve pokochal v radostech svobody ve formě pečeného kuřete a láhve bílého vína – pak si popřál doutník o něco lepší než ten, který mu daroval dozorce. Odtud pak šel pomalu k nádraží. Hodil čtvrtdolar do klobouku slepce, sedícího u vchodu a vsedl do vlaku. Po tříhodinné jízdě vystoupil na stanici v malém městečku. Zašel do kavárničky jakéhosi Mika Dolana, potřásl si s ním rukou. Mike byl v kavárně sám.

„Litovali jsme, že jsme to nemohli udělat dříve, Jimmy, hochu zlatý,“ řekl Mike. „Ale ve Springfieldě byli proti amnestii, měli jsme s nimi dlouhé tahanice a potom sám guvernér se zdráhal podepsati. Jinak se ti vede dobře?“

„Znamenitě,“ odpověděl Jimmy. „Dej mi klíč!“

Vzal od Mika Dolana klíč, vyšel po schodech nahoru a odemkl dveře pokoje na konci chodby. Vše tu bylo zrovna tak, jak to opustil. Na podlaze ležel ještě knoflík od límce Bena Price, slavného detektiva, jemuž byl ten límec utržen ve rvačce při zatýkání Jimmyho Valentina.

Jimmy odtáhl ode zdi skládací postel, odsunul dřevěnou desku ve stěně a vytáhl z úkrytu zaprášený kufřík. Otevřel jej a láskyplně se zadíval na krásný soubor kasařských nástrojů. Byla to úplná souprava z ocele k tomu účelu speciálně kalené, nejnovější druhy vrtáčků, sparáků, nebozezů, paklíčů, svěráků a pák, a mezi tím byly

dvě nebo tři úplné novinky, vynalezené samotným Jimmym, jež byly jeho pýchou. Stálo ho to všechno dohromady více než devět set dolarů, dal si to vše vyrobit v ***, kde takové věci dělají na objednávku.

Za půl hodiny sestoupil Jimmy po schodech dolů a vstoupil do kavárny. To už byl oblečen ve vkusné a elegantní šaty, v ruce nesl svůj oprášený a vyčištěný kufřík.

„Na výpravu za prací?“ zeptal se bodře Mike Dolan.

„Já?“ opáčil Jimmy udiveně. „Nechápu takovou otázku. Jsem zástupcem Novoyorské společnosti pro vyrábění křupavých piškotových bonbonů a pražených mandlí.“

Tato odpověď rozveselila Mika tak, že Jimmy musil hned vypít na jeho účet sklenici salterské vody. Nepil totiž nikdy alkoholických nápojů.

Za týden po propuštění Valentina č. 9762 byla provedena smělá a čistá loupež, vypáčení nedobytné pokladny v městě Richmondu ve státě Indiana. Pachatel nezanechal po sobě sebemenší stopy. Necelých 800 dolarů – to byla celá jeho kořist. Za dva týdny nato opět jedna patentní, zdokonalená, proti vloupání zabezpečená nedobytná pokladna v Logansportu byla rozříznuta, jako kdyby to byl kus sýra; zmizelo z ní za 1300 dolarů bankovek. Cenné papíry a stříbrné peníze zůstaly nedotčeny. Teď už se o to začali zajímat policisté a detektivové. Záhy na to přišla na řadu staromódní bankovní pokladna v Jefferson City – při jejím rozbití vylétlo z ní pět tisíc dolarů ve větších bankovkách. To už byla slušná částka, že Ben Price, slavný detektiv, začal stříhat ušima. To už náleželo do jeho třídy! Když se prozkoumaly podrobnosti tří loupeží, shledalo se, že byly všechny provedeny ve stejném kasařském stylu. Ben Price se o tom vyjádřil takto:

„To je rukopis šviháka Jima Valentina. Zahájil zase činnost. Podívejte se na tu kliku od kombinace – byla odkroucena tak snadno, jako když po dešti vytáhnete ředkvičku z hlíny. A podívejte se, jak čistě a elegantně byly navrtány tyhle zámky! Jimmy nikdy

nepotřebuje vyvrtat víc než jednu díru. Ano, myslím, že se musím poohlédnout po panu Valentinovi. Příští trest si už odsedí celý a bez hloupé guvernérské milosti.“

Ben Price znal dobře metody Valentinovy práce. Seznámil se s nimi, když vyšetřoval tenkrát tu loupež ve Springfieldu. Jimmy Valentine jezdil rychle z místa na místo, po loupeži hned zmizel, nikdy neměl společníka a rád se pohyboval v lepší společnosti. Proto vždy tak dlouho unikal spravedlnosti. Ben Price se nyní věnoval výlučně pátrání po Valentinovi, a ostatní kasaři si oddychli.

Jednoho dne po poledni vylezl Jimmy Valentine se svým kufříkem z poštovního dostavníku v Elmoru, malém to městečku, vzdáleném asi pět minut od dráhy, uprostřed temné pevniny státu Arkansas. Jimmy, jenž vypadal jako mladý atletický studující z koleje, vracející se na prázdniny, ubíral se po dřevěném chodníku směrem k hotelu.

Nějaká mladá dáma přecházela ulici, na rohu prošla kolem něho a vstoupila do dveří, nad nimiž byla firma „Elmorská banka“. Jimmy Valentine se jí podíval do očí, zapomněl úplně, čím až dosud byl a v tu chvíli byl z něho docela jiný člověk. Ona sklopila oči a slabě se zarděla. Tak elegantní a sliční mladí muži jako Jimmy byli v Elmoru vzácností.

Jimmy popadl za límec kluka, který seděl na schůdku u vchodu banky a lelkoval tak bezstarostně, jako kdyby byl jedním z akcionářů, a začal se ho vyptávat na poměry v městečku. Při tom mu strčil do ruky šesták. Po chvíli mladá dáma zase vyšla na ulici, tvářila se, jako by mladého muže s kufříkem ani neviděla a šla svou cestou.

„Nebyla to slečna Polly Simpsonová?“ zeptal se Jimmy lživě.

„Ne,“ odvětil chlapec. „To je Annabel Adamsová. Jejímu tatínkovi náleží tahle banka. Proč jste přijel do Elmoru? Ten řetízek u hodiček, co máte, je zlatý? Máte ještě šesták?“

Jimmy zašel do hotelu, zapsal se tam jako Ralph D. Spencer a našel si pokoj. Vrátnému hned začal vykládat, proč přijel. Chce prý se v Elmoru poohlédnout, zda by tu mohl otevřít obchod. Jaká je

teď v městě situace v obchodech s obuví? Dalo by se tu něco začít v tom oboru?

Šaty i způsoby Jimmovy udělaly na vrátného mohutný dojem. Sám byl považován v Elmoru za vzor elegance, ale teď náhle poznával, že se musí schovat. Zatím co se dohadoval, jak asi dělá pan Spencer ten elegantní uzel na kravatě, ochotně ho informoval o místní obchodní situaci. Ano, v městě by měl už být pořádný obchod s obuví. To tady chybí. Boty se musí elmorští občané kupovat v obchodech se střížním zbožím. Obchodům se v Elmoru celkem vzato dobře daří. Doufá, že p. Spencer se usadí v Elmoru. Uvidí, jak příjemně se tu žije, lidé jsou velmi společenští a milí.

Pan Spencer prohlásil, že se zdrží několik dní a očihne si situaci. Ne, ať vrátný nevolá sluhu. Pan Spencer si odnese sám ten kufřík nahoru. Je moc těžký.

Pan Ralph Spencer, fénix vzlétnuvší z popele Jimmyho Valentina – z popele, jenž vznikl z plamenů náhlého záchvatu milostného – usadil se v Elmoru a dobře se mu vedlo. Otevřel obchod s obuví a záhy se zavedl.

Ve společnosti měl také úspěch, a získal si mnoho přátel. A také přání jeho srdce nezůstalo nesplněno. Seznámil se se slečnou Annabel Adamsovou a byl den ze dne více okouzlen jejími půvaby.

Na konci roku byla situace p. Ralpha Spencera takováto: Ve veřejnosti těšil se veliké úctě, obchod s obuví vzkvétal, on sám byl zasnouben s Annabel a do dvou týdnů měla být svatba. Pan Adams, typický příčinlivý venkovský bankéř, nic proti Spencerovi nenamítal. Annabel ho vroucně milovala a zároveň – byla na něho hrdá. Spencer byl jako doma jak v rodině páně Adamsově, tak v rodině provdané sestry slečny Annabel, a všichni na něho hleděli již jako na člena rodiny.

Jednoho dne Jimmy usedl za stůl ve svém pokoji a napsal dopis, který odeslal na tajnou adresu jednoho ze svých dávných přátel v St. Louis. Dopis zněl:

*„Milý starý kamaráde,
prosím Tě, přijď příští středu v 9 hodin večer do Sullivanova
hostince v Little Rock. Rád bych, abys pro mne zlikvidoval něja-
kou maličkost. A rád bych Ti také odevzdal jako dárek soupravu
mých nástrojů. Víím dobře, že Ti to udělá radost – podobný
soubor bys dnes nesehnal ani za tisíc dolarů. Abys věděl, Billy,
praštil jsem se svou starou živností již před rokem. Zařídil jsem
si pěkný obchod. Živím se poctivě a za dvě neděle se ožením
s nejkrásnějším děvčetem pod sluncem. Život jest jen jeden.
Billy – život v poctivosti! Nesáhl bych nyní na cizí dolar ani za
milion. Až se ožením, prodám obchod a odstěhuji se na Západ,
kde nebude mi hrozit nebezpečí, že někdo proti mně vytáhne
staré vroubky. Říkám Ti, Billy, ona je anděl. Ona ve mě věří a já
bych ted' ani za celý svět nedovedl spáchatí nějakou špatnost.
Nezapomeň přijít k Sullivanovi, musím s tebou mluvit. Nástroje
přivezu s sebou. Tvůj starý přítel*

Jimmy.“

V pondělí večer po odeslání tohoto dopisu přijel do Elmoru ne-
nápadně v najaté bryčce slavný detektiv Ben Price. Bloumal klidně
po městě, jak to míval vždy v obyčeji, až našel to, co hledal. Z lékárny
na druhé straně ulice proti Spencerovu obchodu s obuví si dobře
prohlédl Ralphi D. Spencera.

„Oženit se s dceruškou bankéřovou? To by nebylo tak špatné,
Jimmy!“ řekl si Ben v duchu. „Ale, nevím, nevím!“

Druhého dne ráno byl Jimmy na snídani u Adamsových. Říkal, že
chce dnes odjetí do Little Rock objednat si svatební šaty a koupit
něco pěkného pro Annabel. Bude to po prvé, co opustí město od té
doby, co se v Elmoru usadil.

Myslil si, že již rok uplynul od jeho profesionálních „prací“, a tak
snad se může bez rizika odvážit ven.

Po snídani celá rodina zašla ještě do města – pan Adams, Annabel, Jimmy a provdaná sestra slečny Annabel se svými dvěma dceruškami, z nichž jedné bylo pět a druhé devět roků. Zastavili se u hotelu, kde Jimmy stále ještě bydlil, a on vyběhl nahoru do svého pokoje a vrátil se se svým kufříkem. Pak šli k bance. Tam stál již Jimmyho kůň a bryčka a také Dolph Gibson, jenž měl ho odvézti na vzdálené nádraží.

Všichni vstoupili za vyřezávanou dubovou přepážku dovnitř bankovní místnosti – Jimmy také, neboť budoucí zeť páně Adamsonův byl všude rád viděn. Úředníci měli radost, že je navštívil hezký, příjemný mladý muž, ženich slečny Annabel. Jimmy postavil svůj kufřík na zem. Annabel, jejíž srdce překypovalo štěstím a mládím, posadila si na hlavu Jimmyho klobouk a vzala do ruky jeho kufřík. „Nebyl by ze mne hezký obchodní cestující?“ zvolala Annabel. „Bože, Ralphe, ten kufřík je těžký! Jako kdyby byl napěchován zlatými cihlami.“

„Jsou tam kovová kopýtka,“ řekl Jimmy chladně, „která musím vrátit. Napadlo mě, že uspořím poštovné, když je vezmu s sebou. Začínám strašně šetřit.“

Pan Adams dal nedávno zřídit v bance novou nedobytnou pokladnu ve výklenku zdi. Byl na ni velice pyšný a každý, kdo zavítal do banky, musil si ji prohlédnouti. Výklenek byl malý, ale měl nejmodernější patentní dveře, s třemi solidními ocelovými svorníkovými závory, jež se zavíraly a otvíraly jednou klikou, a s hodinovým zámkem. Pan Adams zářil, když vysvětloval toto důmyslné zařízení panu Spencerovi, jenž projevoval sice zdvořilý zájem, ale zdálo se, že tomu moc nerozumí. Obě malá děvčátka, May a Agata, měly radost z lesklého kovu a podivného hodinového stroje a závora a klik.

Zatím co se obírali pokladnou, vešel do banky Ben Price a opřev se u přepážky o loket, pohlédl jako by mimoděk dovnitř místnosti. Úředníkovi u přepážky řekl, že si nepřeje nic – čeká prý jen na jednoho známého pána.

Pojednou se ozval zděšený výkřik z dvou ženských hrdel a nastalo velké vzrušení. Devítiletá holčička May v nestřeženém okamžiku

zavřela žertem pětiletou sestřičku Agatu do pokladny. Pak zavřela závory a otočila kliku kombinace, tak jak to před chvilkou viděla udělat pana Adamse.

Starý bankéř přiskočil ke klice a chvíli jí lomcoval. „Dveře nelze otevřít,“ zachroptěl. „Hodinový stroj nebyl natažen a kombinační zařízení také ne!“

Matka malé Agaty vykřikla ještě jednou, tentokrát již hystericky.

„Pst!“ řekl p. Adams, zvednuv třesoucí se ruku do výše. „Všichni buďte na okamžik zticha. Agato!“ zvolal ze vši síly. „Slyšíš mě?“ V tichu, jež následovalo, zaslechli jen tlumený zvuk vyděšeného dětského pláče uvnitř pokladny.

„Můj zlatý miláček!“ hořkovala matka. „Zemře tam hrůzou! Odemkněte ty dveře! Oh, rozbijte je a otevřte! Proč vy, mužští, něco neuděláte?“

„V celém okolí není nikdo, kdo by mohl tyto dveře odemknout, až v Little Rock,“ řekl pan Adams a hlas se mu třásl. „Milosrdný Bože! Spencere, co máme dělat? To dítě – dlouho to tam nevydrží. Nemá tam dostatek vzduchu, a i kdyby – dostane z té hrůzy smrtelné křeče.“

Matka Agatina, šílená strachem, bušila oběma rukama do kovových dveří. Někdo rozčileně navrhoval, aby se použilo dynamitu. Annabel obrátila ke Spencerovi své velké oči, bylo v nich vidět úzkost, avšak ne zoufalství. Žena nikdy nepřestane věřit, že pro muže, jež zbožňuje, není na tomto světě nic nemožného.

„Nemůžete něco udělat, Ralphe? Zkuste to, nemůžete?“

Pohlédl na ni se zvláštním něžným úsměvem na rtech i v očích.

„Annabel,“ řekl, „dejte mi tu růži, co máte na prsou, ano?“

Ani nevěřila, že dobře slyšela, co říká, ale nepřemýšlejíc o tom, vzala růžové poupě, jež měla přišpendlené na prsou, a podala mu je. Jimmy zastrčil květ do kapsy u vesty, shodil ze sebe kabát a vysoukal si rukávy. V tom okamžiku zmizel Ralph D. Spencer a místo něho stál tu Jimmy Valentine.

„Pryč, dále od těch dveří – všichni!“ zavelel úsečně.

Postavil svůj kufřík na stůl a otevřel jej. A pak již se zdálo, že vůbec neví a nestará se o to, zda je tu ještě někdo jiný mimo něho. Rychle a s velkou pečlivostí vyložil na stůl řadu lesklých podivných nástrojů. Při tom si potichu pohvizdoval, jak to mívával v obyčeji, když „pracoval“. Ostatní jako očarovaní sledovali každý jeho pohyb, v hlubokém mlčení a bez hnutí.

A za minutu již Jimmyho vrtáček začal vnikati do kovových dveří. Za deset minut – překonal dnes svůj vlastní kasařský rekord – vyvrátil všechny tři závory a otevřel dveře pokladny.

Agata spočinula v náručí své matky. Byla již téměř v bezvědomí, ale jinak se jí nic nestalo.

Jimmy Valentine si oblékl kabát, prošel mezi přepážkou a kráčel ke dveřím. Když byl ve dveřích, zdálo se mu, že odněkud zdaleka, zdaleka nějaký hlas, jež kdysi dobře znával, zavolal: „Ralphe!“ Ale nezastavil se, nezaváhal.

Ve dveřích připltl se mu do cesty nějaký muž.

„Haló, Ben!“ řekl Jimmy a měl pořád ten divný úsměv. „Konečně jste mne dostal, vidíte? Dobrá, pojďme. Nevím, ale myslím, že už je to jedno, teď!“

A tu se Ben Price zachoval dosti podivně.

„Myslím, že se mýlíte, pane Spencere,“ řekl. „Vždyť já vás vůbec neznám. Vaše bryčka na vás čeká před domem, není-liž pravda.“

A Ben Price se otočil a odešel.

Malý Rheinschloss

Občas si zajdu do pivní restaurace, která se jmenuje „Starý Mnichov“. Do nedávna to byl útulek bohémy, teď tam však chodí jen umělci a hudebníci a literáti. Ale plzeňské tam mají pořád dobré a já se tam vždy dobře bavím s číšníkem č. 18. Návštěvníci považují „Starý Mnichov“ za věrnou kopii starožitného německého města. Velký sál se zakouřeným trámovým stropem, s řadou hliněných džbáneků, s Goethovou podobiznou a s veršíky namalovanými na stěnách (byly přeloženy do němčiny z originálu cincinnatských poetů) je po stránce atmosférické docela správný, když se na něj člověk dívá dnem sklenice.

Před nedávnem však majitel připojil k tomu místnost v prvním poschodí, zvanou Malý Rheinschloss, a postavil nové schodiště. V té místnosti nahoře je imitace kamenného cimbuří, zarostlého břečťanem a stěny jsou vymalovány tak, že představují hloubku i vzdálenost, a dole se vine Rýn pěkně mezi vinicemi a zrovna proti vchodu ční na zdi hrad Ehrenbreitstein. To se rozumí, že tam jsou také stoly a židle a můžete si tam poručit pivo a jídlo, zrovna jako kdybyste přišli na nějaký hrad na Rýně.

Přišel jsem do starého Mnichova jednou odpoledne a usedl za stůl vedle schodiště jako obyčejně. Byl jsem však téměř nepříjemně překvapen, když jsem zpozoroval, že skleněná skříň na doutníky a cigarety vedle pódia pro hudbu je rozbita na padrt'. Nerad vidím, když se v Starém Mnichově něco stane. Co tam chodím, ještě se tam nikdy nic nestalo.

„Jak to, že ta skříň je rozbita?“ ptal jsem se číšníka č. 18.

„To vám mohu říci, pane,“ odpověděl. „Už se vám někdy stalo, že vám někdo podával plnými hrstěmi štěstí, zatímco vy jste měl obě ruce plné neštěstí?“

„Jen žádné hádanky,“ odvětil jsem. „Nemiluji takové chiromanství a šarádnictví.“

„Pamatujete se,“ řeklo č. 18, „na toho chlapíka v plechovém žaketu a železných kalhotách a litinovém klobouku, co nosil v ruce kombinaci řeznické sekery, ledařského háku a praporové žerdě a stával u zábradlí schodiště, po kterém se jde do Malého Rindschlossu?“

„Ovšem,“ odpověděl jsem. „To byl ten halapartník. Ale zblízka jsem si ho nikdy nevyšiml, myslil jsem, že je to jen takové brnění. Vypadal velmi vážně.“

„Byl to můj přítel,“ řeklo č. 18, „byla to reklamní figura. Šéf si ho najal, aby stál u schodů jako okrasa scenerie. Jak jste to říkal? Bonapartník, nebo co?“

„Halapartník,“ opravil jsem ho. „To je takový starodávný zbrojnoš z minulých století.“

„To bude tedy omyl,“ řeklo č. 18. „Tenhle nebyl tak starý. Bylo mu nanejvýš čtyřicet. Pana šéfa napadlo, že si opatří člověka v předválečném brnění, aby stál u zábradlí Rheinslochu. Ten plechový oblek koupil u vetešníka na Čtvrté avenue a vyvěsil cedulku: ‚Přijme se řádný halapartník – kroj k dispozici.‘ Za chvíli nato přišel nějaký mladý člověk v rozbitých dobrých šatech a s vyhladovělým obličejem a ptá se, kde je pan šéf.“

Zkrátka a dobře, šéf mu ozkusil to železné pyžamo, a poněvadž mu padlo, jako by na něj bylo ulito, přijal ho. Viděl jste ho – stával v rohu s halapartnou, koukal se před sebe a hlídal hradní pavlače. Šéf si umínil, že musí mít v lokále nefalšovanou atmosféru Starého světa. Halapartníci se hodí k Schleimsrossu jako krysy ke Crystal Palace a bílé bavlněné punčochy k tyrolácké vesnici, říkal šéf, který je celý pryč do archeologie.

Halapartník byl ve službě denně od 8 hodin večer do dvou ráno. Dostával za to dvojí večeři a dolar za noc. Jedl jsem s ním u jednoho stolu a on mě měl rád. Nikdy mi neřekl, jak se jmenuje. Myslím, že cestoval impromptu jako králové. Hned napoprvé jsem mu řekl:

„Vezměte si ještě brambory, pane Freilinghuysen.“ „Ó, nač ty formality,“ řekl on, „říkejte mi Hala – to je zkratka halapartníka.“ „Nemyslete si, že chci vyzvídat, jak se jmenujete,“ já nato, „já vím, jak to je, když člověk spadne z výše bohatství a slávy do hlubiny chudoby. Měli jsme tady už jednoho hraběte, který myl v kuchyni talíře; a číšník ve výčepu býval konduktérem spacích vagonů.“

„Osmnáctko,“ řekl on, „nebyl byste tak laskav a nerozkrájel mi ten řízek? Ne že by byl tvrdší než moje svaly, ale – –“ A při tom mi ukázal své dlaně. Byly samý puchýř a mozol, a pořezané a opuchlé, že vypadaly jako dvě syrové kotlety, natlučené a rozsekané nožem – takové jaké si řezníci schovávají stranou a berou domů, poněvadž vědí, co je dobré. „Nakládal jsem uhlí,“ povídá, „a podával cihly a skládal v pivovare sudy. Ale nemohl jsem to vydržet a musil jsem toho nechat. Můj úděl je být halapartníkem a 24 let jsem se na to vzdělával. Ale nemluvme raději o tom a podejte mi ještě kousek šunky. Musím moc dohánět,“ povídá, „dva dny jsem neměl teplou lžici v žaludku.“

V lokále měl velký úspěch, zvláště u dam. Některé do něj šťouchaly prstem, chtěly se přesvědčit, je-li živý nebo jen takový vycpaný panák. A když sebou hnul, vypískly leknutím a ještě se po něm ohlížely, když šly nahoru na hrad. Přespával v noclehárně na Třetí avenue za dva dolary týdně.

Jednou večer, bylo už půl dvanácté, přišla sem společnost takových zazobaných lidí, co pořád vyhledávají nové lokály, kde se dobře jí a kde je nějaká legrace. Byla to fešná dívka v závoji a v kožichu, jako nosí šoféři auta o 40 koňských silách a tlustý starý pán s bílými vousy po stranách a nějaký mladý chlap, který se té holce pořád věšel na paty a obstarožná dáma, která se koukala, jako by považovala život za něco nemravného a zbytečného. „To je báječné,“ říkali, „večeřet na hradě!“ A šli po schodech nahoru; ale za půl minuty byla již dívka zpátky, zastavila se u zábradlí a podívala se halapartníkovi ostře do očí.

„To jste vy!“ řekla s úsměvem, který mi připomněl citronovou zmrzlinu.

„To jsem já,“ odpověděl ten Parcival v brnění a ani se nehnul. „Já zde dělám jen lokální kolorit.“

„Co to má znamenat?“ řekla ona. „Má to snad být vtip? Pak ale nechápu pointu. Zaslechla jsem něco mluvit o tom, že jste pryč. Tři měsíce jsem – jsme vás neviděli ani o vás neslyšeli.“

„Halapartním, abych se uživil,“ řekl on. „Pracuji. Vy asi nevíte, co je to práce.“

„Přišel jste – přišel jste o peníze?“ zeptala se. Pan Parcival chvíli přemýšlel. „Budu chudší,“ řekl pak, „než nejchudší žebrák z ulice – nevydělám-li si na živobytí.“

„Tomuhle vy říkáte práce?“ ona na to. „Vždycky jsem si myslela, že opravdový muž pracuje rukama nebo hlavou a ne tím, že ze sebe dělá tatrmána. Zdá se, že se ani nestydíte za ten svůj prazvláštní vkus. Divím se, že vy, jehož jsem považovala za muže, nenosíte aspoň vodu nebo neštípete dříví, místo abyste se blýskal svou vlastní ostudou v této hanebné maškaře.“

Pan Parcival zařinčel brněním a prohlásil: „Heleno, nechtěla byste aspoň ještě chvílku zdržet se takových poznámek? Vy to nechápete – Musím dělat tuto práci ještě nějakou dobu.“

„Vám se to líbí dělat ze sebe harlekýna – či halapartníka, jak tomu říkáte?“ otázala se.

„Neopustil bych v přítomné době tuto práci,“ ušklíbl se, „ani kdyby mi nabídli úřad velvyslance u dvora sv. Jakuba.“

A tu ta dívka o 40 koňských silách zablýskla očima tak tvrdě, jako by to byly dva diamanty. „Dobrá,“ řekla. „Dnes večer budete mít víc než dosti příležitosti ukojiti své lokajské choutky.“ A plavala ke stolku našeho pana šéfa a usmála se na něho tak líbezně, že mu až spadl cvikr. „Ten váš Rindschloss,“ povídala, „je divukrásný jako sen. Je to kousek staré Evropy přesazený do Nového Yorku. Budeme tam večerjet, a aby iluze byla úplná, dáte nám toho halapartníka, aby nás u stolu obsluhoval.“

Tím padla našemu šéfovi do noty s tou jeho archeologií. „To je znamenitý nápad,“ zvolal, „to bude krásné. A orchestr bude při tom

pořád troubit Wacht am Rhein.' A šel hned dolů a řekl halapartníkovi, aby šel nahoru a nosil jídla těm břichopáskům na stůl.

„K službám,“ řekl železný rytíř, sundal si helmu, pověsil ji na halapartnu a postavil to ke zdi do kouta. Dívka šla nahoru a sedla si na své místo a bylo vidět, jak zatíná zuby pod tím svým úsměvem. „Bude nás obsluhovat opravdový halapartník,“ řekla, „takový, který je hrdý na své povolání. Není to roztomilé?“

„Báječné!“ řekl ten mladý elegantní panák. „Raději bych měl číšníka,“ řekl tlustý starý pán. „Doufám, že nepřišel z nějakého pokoutního muzea,“ řekla stará dáma, „aby neměl v tom kostýmu nějaké mikroby.“

Parcival šel nahoru ve svém brnění a s ubrouskem přes ruku a očekával rozkazy.

„A podívejme se, vždyť to je Deering!“ zvolal mladý elegán u stolu. „Haló, brachu. Co to – –“

„Račte prominout, pane,“ přerušil ho halapartník. „Moje povinnost je obsluhovat u stolu.“

Starý pán se na něho díval posupně jako bostonský býk. „Tak vy, Deeringu,“ řekl, „pořád ještě pracujete?“

„Ano, pane,“ řekl halapartník klidně a tak kavalírsky, jako kdybych to řekl já sám, „už pomalu tři měsíce.“ – „A za celou tu dobu jste nebyl nikdy propuštěn?“ vyptával se starý pán. – „Ani jednou,“ odvětil rytíř v plechovém kroji, „ale měl jsem několikrát sám příležitost najít si novou práci.“

„Číšníku,“ poroučela dívka úsečným a ostrým hlasem, „přineste mi jiný ubrousek.“ Přinesl jí poslušně ubrousek.

Jakživ jsem neviděl v jedné ženské tolik d'ábelství pohromadě. Na tvářích měla dvě velké červené skvrny a oči jí svítily jako divoké kočce, co jsem viděl v zoo. A nožkou pořád dupala pánovitě do podlahy. „Číšníku,“ komandovala, „přineste mi filtrovanou vodu, ale bez ledu! Přineste mi stoličku pod nohy! Odneste tu prázdnou slánku!“ Proháněla ho jako pejska, že nevěděl co dřív.

V lokále bylo tou dobou málo hostů a tak jsem stál poblíž dveří, abych halapartníkovi pomohl, kdyby bylo potřeba. Pokud nosil na stůl olivy a celer a likér, šlo mu to dost dobře. To není tak těžké. Ale pak přišla na řadu polévka ve velké stříbrné míse. Místo aby ji servíroval ze stolečku na kolečkách, popadl ji do rukou a kráčel s ní ke stolu. Ale najednou pustil mísu z rukou na podlahu a polévka se vylila dole na hedvábnou toaletu té mladé dívky.

„Pitomče – nešiko,“ zvolala a probodla ho pohledem. „Vy, se mi zdá, se nehodíte k ničemu jinému než stát v koutě s halapartnou v ruce.“

„Račte prominout, milostivá,“ omlouval se, „ale bylo to horké jako oheň. Nemohu za to opravdu.“

Starý pán vytáhl z kapsy notes a začal v něm listovat. „Dnes je 25. dubna, Deeringu,“ řekl. – „Já vím,“ řekl náš halapartník. – „A za deset minut bude půlnoc,“ prohlásil starý pán, „přisám Jupiter, ještě jste nevyhrál.“ A praštil pěstí do stolu a zařval na mě: „Číšníku, okamžitě zavolejte majitele – ať už je tady.“ Jdu pro pana šéfa a on se přihnul nahoru na hrad jako vítr.

„Žádám, abyste okamžitě propustil toho člověka,“ hulákal ten dědek. „Podívejte se, co provedl. Zničil mé dceři šaty! Stály při nejmenším 600 dolarů. Vyhod'te okamžitě toho nemotoru, nebo vás zažaluji o náhradu škody!“

„To by byl špatný obchod,“ prohlásil šéf. „Šest set dolarů to jsou velké peníze. Myslím, že si to musím – –“

„Počkejte okamžik, pane šéf,“ řekl plechový pan Parcival usmívaje se. Ale všechno to v něm vřelo, to jsem viděl i skrze brnění. A pak pronesl nejkrásnější řeč, jakou jsem kdy slyšel. Do slova to opakovat nedovedu, to dá rozum. Zvouchloval toho milionáře, jak se patří, tak pěkně kousavě a jízlivě, a hodil jim na hlavu ty jejich auta a lóže v opeře a brilianty; a pak přešel na dělnickou třídu a na žrádlo, co musí chudý člověk jíst a co hodin musí denně pracovat – a vůbec takové věci – všechno na plnou hubu, představte si! „Rozmařilí bo-

háči, volal, nejsou nikdy spokojeni se svým přepychem, pořád slídí v brlozích chudých a ponížených a baví se nedostatkem a neštěstím svých bližních. A dokonce i zde, pane Brockmanne, pokračoval, obraceje se k šéfovi, v tomto krásném Rheinschlossu, v této velkolepé a osvětlené reprodukci staroevropské historie a architektury, jsou tak drzí, že si troufají porušovat tuto symetrickou malebnost a žádají ve své zpupnosti, aby poctivý hradní halapartník je obsluhoval u stolu! Vykonoval jsem věrně a svědomitě povinnosti halapartníka. Nevyznám se v povinnostech číšníka. Byl to nestoudný vrtoch těchto novopečených, zhýčkaných aristokratů, kteří mě donutili, abych jim nosil na stůl jídlo. Mám snad být připraven o chleba pro tu malou nehodu, která byla zaviněna jejich nafoukaností a domýšlivostí? Ale co mě nejvíc bolí, to je profanace spáchaná na tomto nádherném Rindschlossu – tím, že halapartník jim musil sloužit jako čeledín.

I já jsem poznal, že je to legrace, ale šéf se toho chytil.

„Mein Gott!“ zvolal, „máte pravdu. Halapartník nemá právo podávat polévku. Já mu nedám výpověď! Dám vám jiného číšníka, je-li libo, a nechte mého halapartníka s pokojem, ať se drží své halapartny. Ale vy, pánové,“ a ukázal na starého pána, „jen jděte a žalujte mě, abych zaplatil ty šaty. Žalujte si mě na šest set nebo na šest tisíc!“ A pan šéf se otočil a už byl po schodech dolů. Je to takový starý olrajt Němec.

A zrovna v tu chvíli hodiny odbily dvanáctou a starý pán se dal do hlučného smíchu. „Vyhrál jste, Deeringu,“ zvolal. „Dovolte, abych to celé společnosti vysvětlil,“ pokračoval. „Před nějakým časem mě pan Deering požádal o něco, co jsem mu nechtěl dáti.“ (Podíval jsem se na dívku a ta se červenala jako nakládaná červená řípa.) „Řekl jsem mu, že mu dám, co ode mě žádá, jen pod tou podmínkou, že si bude celé tři měsíce vydělávat vlastní prací živobytí a nebude za tu dobu ani jednou propuštěn pro neschopnost. A ta lhůta vypršela právě dnes o půlnoci. Ale moc nechybělo a byl bych vás chytil, Deeringu, s tou polévkou!“ A povstal a podal rytíři Parcivalovi ruku.

Halapartník radostí vykřikl a vyskočil do vzduchu dobré tři stře-
více. ‚Podívejte se na mé ruce,‘ řekl a ukázal jim dlaně. Takové zbě-
dované ruce nikde nevidíte, leda u nádeníka ve vápencovém lomu.

‚Můj ty bože, hochu!‘ řekl pán s vousy po stranách, ‚kde jste si je
tak zřídil?‘

‚Oh,‘ řekl pan Parcival, ‚nakládal jsem uhlí a lámal kámen, to je
to. A když jsem už nemohl udržet v ruce ani lopatu, ani motyku,
stal jsem se halapartníkem, aby si trochu odpočinuly. Horká mísa
s polévkou, to byl na ně špatný obkladek.‘

To jste jakživ neviděl, co ta holka dělala. Takové ženské jsou hned
tak a hned zas naopak, to znám ze zkušenosti. Mihla se kolem stolu
jako cyklon a popadla halapartníka za obě ruce. ‚Ubohé ručičky –
mé zlaté ručičky,‘ zaspívala a ronila na ně slzy a tiskla je k prsoum.
To si dovedete představit, že celá scenerie na hradě Schweinslochu
se hned změnila jako na divadle. A halapartník si sedl ke stolu vedle
dívky a pak už jsem je obsluhoval já. A to bylo všecko, až na to, že
když odcházeli, on svlékl brnění a odešel s nimi.“

* * *

Nemám rád, když se o něčem začne mluvit a na konec se na to za-
pomene.

‚Vy jste mi však neřekl,‘ řekl jsem číšníkovi číslo 18, ‚jak to při-
šlo, že se rozbila ta skleněná skříň na doutníky.‘

‚Ó, to bylo včera večer,‘ řeklo číslo 18. ‚Pan Parcival a ta dívka
přijeli sem v elegantním autu a večereli v Rindschlossu. ‚Sedneme
si zase k tomu stolu,‘ řekla ta dívka, když šli po schodech nahoru.
Já jsem je obsluhoval. Měli jsme tady už nového halapartníka, ta-
kového chlapa s křivýma nohama a s obličejem jako ovce. A když
odcházeli, pan Parcival mu vtiskl do rukou desítidolarovou ban-
kovku. Nový halapartník upustil halapartnu a ta padla na tu skříň
s doutníky. A to jsem vám chtěl právě vypravovat.‘

Žlutý knoflík

Přijel jsem do Nashvillu ve státě Tennessee vlakem v 8 hodin večer. Nedovedu popsat toto město s pomocí přídavných jmen a raději to učiním ve formě receptu: Vezměte 30 částek Londýna, 10 částek malárie, 20 částek ucházejícího plynu, 25 částek ranní rosy z cihelny, 15 částek vůně zimolezové, smíchejte to dohromady a máte přibližnou představu Nashvillu, když tam poprchává. Do hotelu jsem se dal odvézt v předpotopní bryčce, tažené antikvárními zvířaty a řízené něčím tmavým na způsob černošského kočího.

Hotel byl nedávno přestavěn a renovován, samé mramorové sloupy, elektrické osvětlení a mosazná plivátka ve dvoraně. Při večeři jsem se zeptal černošského číšníka, zda je ve městě něco, co by stálo za zhlédnutí. Rozmýšlel se dobrou minutu, než odpověděl: „Ani bych neřekl, pane, že po slunce západu by v Nashvillu bylo něco, co by stálo za podívání.“

Bylo již po západu slunce, a kromě toho přšelo, takže bych byl ani západ slunce nespatriil, i kdybych byl přijel dříve. Přes to však jsem si vyšel do ulic, abych viděl, co se ve městě děje. Sotva jsem vyšel před hotel, vrhla se na mne smečka černochoů, ozbrojených ne sice flintami, nýbrž biči. A za nimi spatřil jsem stojící karavanu černých, staromódních drožek. A když spustili všichni divoký pokřik: „Je libo drožku, pane šéf, za 50 centů do kterékoli části města,“ rozbřeslo se mi, že ve mně vidí svého pasažéra, nikoliv svou obět'.

Šel jsem pěšky a prošel několik ulic, jež vesměs byly do kopce. Na hlavní třídě byly ještě tu a tam osvětlené obchody, tramvaje vezly ještě ojedinělé občany, z cukráren a výčepů zazníval tu a tam smích. Postranní ulice byly již tiché a prázdné. Za záclonami oken bylo viděti světlo, z některých zaznívalo klinkání piana. V Nashvillu se skutečně nic nedělo. Škoda, že jsem nepřišel před slunce západem.

A tak jsem se vrátil do hotelu, usedl do křesla ve dvoraně a zadíval se na lesklá, zbrusu nová, impozantní, objemná mosazná plivátka, stojící v řadě podél stěn. Byla vysoká jako urny a nahoře tak široká, že i dámy, hrající házenou, by se do nich mohly snadno míčem strefiti na vzdálenost pěti kroků. Ale co mě nejvíce překvapilo – nebyla ta plivátka vůbec nic znečištěna! Zato ta krásná podlaha kolem nich! – přísám Jefferson! – jakživ jsem neviděl tak zaplivanou podlahu. Vzpomněl jsem si na bitvu u Nashvillu, za občanské války v listopadu r. 1864, kdy generál konfederované jižní armády Hood táhl na město, ale byl ve strašné řeži poražen generálem Thomasem, jenž na něho vyrazil z Nashvillu s armádou Severu. Napadlo mi, jak synové tehdejších nashvillských hrdinů degenerovali a nedovedou již tak mířit a strefovat se jako jejich otcové.

Zde jsem po prvé spatřil majora Wentwortha Caswella. Na první pohled jsem poznal, že je to odporný chlap, zvíře, krysa, lidský hmyz. Major Caswell se potloukal slídivě po hotelové dvoraně jako vyhladovělý pes, jenž zapomněl, kde si zahrabal ohryzanou kost. Měl obličej široký jako stavební parcela, zarudlý, oteklý a ospale masivní jako Buddha. Jediná okolnost mluvila v jeho prospěch: byl hladce oholený. Kdyby major Caswell nebyl toho dne oholený, byl bych mu jistě dal najevo, že o jeho známost nestojím a kriminální rejstřík světový mohl být chudší o jednu vraždu.

Stál jsem asi dva kroky od plivátka, jež si major vybral za svůj terč. Bylo to jako vojenský útok, ale ne pěchoty, nýbrž těžkého dělostřelectva, a tak jsem rychle uskočil stranou, což zavadalo majorovi Caswellovi příležitost, aby se mi jakožto neutrálovi omluvil. Byl to děsný žvanil a otrava. Ve čtyřech minutách se se mnou začal přátelit a zatáhl mě k baru.

V baru začal mlátit pěstí do stolu a vykládat něco o rodokmenech a mimo jiné mi dokázal, že praotec Adam byl druhý bratranec jedné větve rodu Caswellových z babiččiny strany. Když vyčerpал látku genealogickou, začal k mé velké nelibosti kecat o svých soukromých

rodinných záležitostech. Mluvil o své ženě a celém jejím příbuzenstvu a hulákal při tom jako na lesy. V té chvíli jsem ho začínal podezřívát, že chce tím rámusem zатуšovat tu okolnost, že poručil sobě i mně něco k pití a že mě chce popléstí tak, abych to zaplatil. Ale když byly sklenky prázdné, hodil na pult stříbrný dolar, až to zařinčelo. Ted' byla řada na mně, abych se revanšoval. Poručil jsem také dvě sklenky, a jakmile jsem zaplatil, rozloučil jsem se s ním beze všech komplimentů. Měl jsem ho již po krk. Ale než mě pustil, chvástal se ještě chvíli, jak jeho žena dovede vydělávat a jaké má příjmy a ukázal mi hrst stříbrných peněz.

Když jsem si bral klíč od pokoje, řekl mi správce hotelu zdvořile: „Jestli vás ten chlap Caswell obtěžoval a kdybyste si na něho chtěl stěžovat, dáme ho vyhodit. Je to děsný ničema a darmošlap a nikdo neví, z čeho vlastně je živ, ačkoliv má skoro pořád dost peněz. Ale prozatím nemáme žádný legální důvod, abychom ho odtud vyhodili.“

„Což,“ řekl jsem po krátkém přemýšlení. „Nevím, proč bych si měl stěžovat. Ale to musím říci, že o jeho společnost nestojím.“

A šel jsem spát. Bylo teprve deset hodin, ale město bylo již docela tiché. Vyhlédl jsem z okna. Pršelo stále a ve tmě zářila tu a tam blikavá svítilna.

Musím konečně říci, za jakým účelem jsem přijel do Nashvillu. Cestoval jsem vlastně někam jinam za svými obchodními záležitostmi, ale redakce jednoho literárního magazínu na Severu mě požádala, abych se zastavil v Nashvillu a navázal tam osobní styky s jedním z jejich občasných přispěvatelů, jakousi Azaleou Adairovou. Tato Adairová, o níž jinak nikdo nic bližšího nevěděl, poslala jim několik esejí a básní, které se velmi líbily čtenářům i vydavatelstvu. A tak mi uložili, abych ji vyhledal a uzavřel s ní smlouvu, podle které měla dostávat dva centy za slovo.

Druhého dne ráno v devět hodin hned po snídani jsem vyšel z hotelu do deště, jenž ještě neustal. Na prvním rohu jsem narazil na strýčka Caesara, černošského drožkáře. Byl to ramenatý hromotluk,

negr jistě starší než pyramidy, s šedými vlasy a s obličejem, jenž mi připomínal Bruta nebo afrického potentáta. Jakživ jsem neviděl tak divný kabát, jako on měl na sobě. Sahal mu až po kotníky a kdysi býval šedé vojenské barvy. Ale deště, slunce a stáří ho zpestřily tak, že strakatá suknice Josefa Egyptského by vedle něho vypadala jako jednobarevná. Popisuji ten plášť poněkud podrobněji, poněvadž bude hrát důležitou úlohu v tomto příběhu. Býval to podle všeho za dávných časů důstojnický plášť, ozdobený šňůrami, třepením a prýmký. Ale místo toho všeho byl teď ozdoben jen záplatami a knoflíkové dírky byly olemovány reznými nitěmi. A chyběly všechny knoflíky, až na jeden. Zbýval pouze druhý knoflík odshora na tomto komickém a zároveň patetickém kabátě. Byl velký asi jako půldolar, byl vyřezán ze žluté rohoviny a přišit hrubou nití.

Černoch stál u svého povozu, jenž byl tak starý, že snad už Noe do něho zapřahal svá předpotopní zvířata, která vyvedl z archy. Když jsem se přiblížil, pootevřel dvířka drožky a řekl hlubokým rachotivým hlasem: „Račte si sednout, pane šéf; na sedadlech není ani trochu prachu – právě jsem se vrátil z pohřbu.“ (Z toho jsem usoudil, že v Nashvillu se provádí generální čištění drožek při smutných funusových příležitostech.)

Podíval jsem se do notesu, kde jsem měl adresu Azaley Adairové. „Rád bych zajel do Jessamine Street číslo 861,“ řekl jsem a chtěl jsem vlézt do drožky. Ale v tom okamžiku mi tlustá, dlouhá, gorilí ruka černochova zatarasila cestu a v jeho obličejí se objevil náhle podezíravý a skoro nepřátelský pohled. Hned se však zase vzpamatoval a zeptal se uctivě: „Co tam chcete dělat, pane?“

„Co je vám do toho?“ odsekl jsem mu drsně.

„Nic, pane, docela nic. Já jen, že je to takový zastrčený kout a nikdo se tam nikdy nedává dovézt. Račte vstoupit. Sedadla jsou čistá – zrovna jsem se vrátil z pohřbu, pane.“

Jeli jsme dobré půldruhé míle po strašlivém dláždění a jednotvárnými ulicemi. Číslo 861 v Jessamine Street byl sešlý a zchátralý dům,

ale bylo vidět, že kdysi to bývala panská rezidence. Od ulice byl oddělen zahradou s krásnými starými stromy a dávno již nestříhanými keři. Vrátka v rozviklaném plotu se zavírala na kličku z provázku. Když drožka zastavila, podal jsem černému kočímu 50 centů a ještě jsem přidal čtvrt dolar. Ale on to nepřijal. „Dělá to dva dolary, pane,“ řekl.

„Jak to?“ zvolal jsem. „Vždyť včera večer jste před hotelem vykřikovali všichni padesát centů do kterékoli části města! Na mě si nepřijdete, nejsem žádný zeleňák ze Severu. Copak to na mně není vidět?“

Černoch trochu zkontroloval, ale trval na svém: „Dělá to dva dolary, pane šéf. Je to moc daleko od hotelu.“ Hádal jsem se s ním ještě chvíli, až konečně změkl docela: „Máte pravdu, pane, má to být jen 50 centů. Ale já *potřebuji* nutně dva dolary. *Musím* mít dva dolary. Já už je od vás nežádám, já jen říkám, že *musím* dnes večer mít dva dolary a obchod jde moc špatně.“

Podíval jsem se mu do očí, z nichž vyzařoval mír, důvěra a naděje. A pak jsem sáhl do kapsy a dal mu dvě dolarové bankovky. Když jsem mu je podával, všiml jsem si, že jedna z nich je ve zbědovaném stavu. Hoření růžek vpravo byl utržen a bankovka kromě toho byla nedávno přetržena ve dvě a pak zase slepena proužkem modrého průsvitného papíru.

Otevřel jsem branku v plotě a šel do domu. Byla to zanedbaná budova, dvacet let jistě již neopravovaná.

Azalea Adairová byla padesátiletá, bělovlasá dáma; na první pohled jsem viděl, že je z rodiny starých jižanských kavalírů, hubená a křehká jako dům, v němž bydlila. Měla na sobě nejlacinější šaty, jaké jsem kdy viděl, ale přijala mne jako opravdová, dobře vychovaná dáma.

Během rozmluvy jsem seznal, že je posledním potomkem staré rodiny z Jihu, kdysi bohaté, dnes zřejmě úplně zchudlé. Její vzdělání nebylo obsáhlé, ale hluboké, a ona sama mluvila velmi bystře a originálně. Byla vychována v úzkém kruhu rodinném a svět znala jen z čet-

by a z vlastní intuice. A právě takoví lidé dovedou psáti nejlepší eseje. Mluvila, a co říkala, bylo velmi vtipné, a byla v tom i jakási filozofie.

Ze všeho jsem viděl, že Azalea Adairová je velmi chudobná. Myslím, že neměla nic než ten dům a šaty, co měla na sobě. Naslouchal jsem jejímu hlasu, jenž zněl jako dobře naladěné piano, a shledal jsem, že s ní nemohu hned mluvit o smlouvě. V přítomnosti devíti Múz a tří Grácií jsem se rozpakoval snížiti konverzaci na dva centy za slovo. Budu musít přijít ještě jednou projednat s ní obchodní stránku jejího spolupracovníctví. Řekl jsem jí, oč běží, a dohodli jsme se, že přijdu zítra ve 3 hodiny odpoledne a pak dojednáme smlouvu.

„Vaše město,“ řekl jsem již na odchodu, „zdá se mi být takové klidné, fádní hnízdo. Všechno je v Nashvillu tak sousedské, že bych řekl, že tady se nikdy nic zvláštního neděje.“

Azalea Adairová se zamyslela. „Tak bych to ani neřekla,“ řekla tak upřímně a s vroucností sobě vlastní. „Což se právě nejzajímavější věci nepřiházejí na tichých a klidných místech? Představuji si, že když Pán Bůh začínal tvořiti zem tenkrát v pondělí ráno, bylo takové ticho, že člověk by se byl mohl vyklonit z okna a naslouchat, jak mu kape bláto a malta se zednické lžíce, když zrovna stavěl hory a údolí. A co zbylo naproti tomu konec konců z nejhlučnějšího podniku světového – ze stavby Babylonské věže? Mluvnice esperanta!“

„Ovšem,“ řekl jsem a cítil jsem, že mluvím banálně, „lidská povaha je všude stejná. Ale některé město má – hm – více lokálního koloritu – jakési místní romantiky – než jiná města.“

„Snad jen na povrchu,“ řekla Azalea Adairová. „Cestovala jsem již několikrát kolem světa ve zlaté vzducholodi, nesené dvěma křídly – tiskem a fantazií. A všude jsem našla dost romantiky, i když to bylo zdánlivě tak klidné a jednotvárné město jako Nashville.“ A to, co říkala dále, bylo duchaplné a jiskřilo to myšlenkou a vtipem.

Vtom někdo zaklepal na zadní vchod domu. Omluvila se a vyšla se podívat, kdo to je. Za tři minuty byla zpátky a oči měla rozjasněné a tváře se jí rděly, a vypadala náhle o deset let mladší. „Musíte

se mnou vypít šálek čaje, než odejdete," řekla, „a nějaký koláček.“ Zazvonila na malý železný zvonek. Vstoupilo malé černošské děvče, asi dvacetileté, bosonohé, a ne zrovna příliš čistotné. Azalea Adairová otevřela odřenou peněženku a vytáhla z ní dolarovou bankovku, a já si hned všiml, že bankovce chybí hoření růžek vpravo a že byla přetržena a že je slepena uprostřed proužkem modrého průsvitného papíru. Byl to dolar, který jsem dal před hodinou drožkářskému černošskému potentátovi – o tom se nedalo pochybovati.

„Skoč za rohem do obchodu p. Bakesa," pravila, podávajíc dolar služebně, „a kup čtvrt libry čaje – ten druh, co obyčejně kupujeme – a za desetník koláčků. A pospěš si! Zásoba čaje nám zrovna došla," dodala mně na vysvětlenou.

Služka odešla zadními dveřmi. Ale ještě nedoznely kroky jejích bosých nohou na zadní verandě, když celým domem se rozlehl děsný ječivý výkřik. Byl jsem přesvědčen, že to vykřikla ona. Vzápětí ozval se hluboký, nevrlý mužský hlas a v něj se mísily výbuchy pláče a nesrozumitelná slova mladé černošky.

Azalea Adeirová, na níž nebylo vidět překvapení ani vzrušení, vyšla ven. Po dvě minuty slyšel jsem zvenčí drsný a zlobný hlas mužský, pak něco jako sprosté zaklení a zvuky nějaké tahanice nebo pračky. A pak se Azalea Adairová objevila zase v pokoji.

„Dům je velký," vysvětlovala, „a část jsem ho pronajala jednomu pánovi. Lituji však, že jsem nucena odvolati své pozvání na čaj. Kupec nemá na skladě čaj té kvality, jaký vždy požaduji. Snad zítra ho bude zase mítí.“

Nevěřil jsem, že služka vůbec opustila dům za tu krátkou chvíli. Vypstal jsem se, kudy mám jít k tramvaji a poroučel jsem se. Když jsem se blížil k hotelu, vstoupil mi do cesty strýček Caesar, můj afrikánský drožkář, pootevřel dvířka své čtyřkolé archy a spustil: „Račte vstoupit, pane šéf. Povož je čistý – zrovna jsem přijel z pohřbu. Padesát centů do kterékoliv části –“ Vtom mě poznal a zasmál se, vyceňiv bílé zuby: „Promiňte, pane, vy jste ten pán, co jsem ho dnes vezl.“

„Zítرا odpoledne ve 3 hodiny pojedu zase do čísla 861 a budete-li zde, vezmu si váš povoz. Tak vy znáte slečnu Adairovou?“ zeptal jsem se a myslil při tom na svůj papírový dolar.

„Kdysi jsem náležel jejímu otci, soudci Adairovi, pane,“ odpověděl a naznačil tím, že býval před občanskou válkou ještě nevolníkem.

„Mně se zdá, že je velmi chudobná, moc peněz asi nemá?“

V tváři afrického potentáta se objevil záblesk jakési umíněné hrdosti, ale hned zase uctivý pohled drožkáře.

„Hlady však neumře, pane,“ řekl pomalu. „Má přece nějaké příjmy, pane, to má.“

Odešel jsem do hotelu a zalhal si telegraficky. Poslal jsem redakci literárního magazínu tuto depeši: „Adairová požaduje osm centů za slovo.“

Za hodinu tu byla telegrafická odpověď: „Souhlasíme.“

Zrovna před obědem se zase na mě přilepil „major“ Wentworth Caswell, hlásil se ke mně už jako starý známý. Málokdo byl mi v životě tak protivný jako tenhle člověk. A nemohl jsem se ho nijak zbavit. Stál jsem u baru, když mě přepadl, a nemohl jsem před ním utéci. S gestem milionáře vytáhl z kapsy dva dolary a hodil jeden na stůl. A byl to zase papírový dolar s utrženým pravým hořením růžkem a uprostřed slepený modrým proužkem průsvitného papíru. Nemohl jsem se mýlit – byl to zase můj dolar!

Šel jsem do svého pokoje a s myšlenkou na ten dolar jsem usnul.

Černošský potentát a drožkář Caesar na mě už druhého dne čekal před hotelem a zavezl mě k číslu 861 v Jessamine Street. Řekl jsem mu, aby na mne počkal a odvezl mě zpět, až vyřídím svou záležitost.

Azalea Adairová byla ještě bledší a čistotnější než včera. Když podepsala smlouvu o osmi centech za řádek, zbledla ještě více a najednou se smekla ve mdlobách ze židle. Zvedl jsem ji ze země, položil na starou pohovku, vyběhl na chodbu a zvolal na Caesara, aby běžel pro doktora. S rychlostí, jakou jsem od něho neočekával, se dal do běhu

a za deset minut byl tu se starým šedovlasým lékařem. Několika slovy (ani jedno nestálo za 8 centů) jsem doktorovi vyložil, jak jsem se dostal do toho tajuplného domu. Kýval hlavou na znamení, že rozumí, a otočil se k starému černochovi: „Strýčku Caesare, běžte do mého domu a požádejte slečnu Lucy, ať sem hned pošle láhev čerstvého mléka a láhev portského vína. Ale pospěšte si!“

Když černoch odešel, podíval se doktor na mě a řekl: „Je to případ nedostatečné výživy. Jinými slovy: následky chudoby, hrdosti a hladu. Paní Caswellová má mnoho přátel, kteří by jí rádi pomohli, ale ona nechce přijmout nic od nikoho, jen od toho starého černocha strýčka Caesara, jenž před dávnými lety sloužil jako nevolník v jejich rodině.“

„Jakže?“ zvolal jsem překvapeně. „Paní Caswellová?“ A pak jsem se podíval na smlouvu a shledal, že se podepsala: Azalea Adair-Caswellová. „Domníval jsem se, že je to slečna Adairová.“

„Je provdána za notorického opilce a ničemu,“ řekl doktor. „Lidé říkají, že ji okrádá i o ty malé peníze, které ten starý černoch jí z dávné příchylnosti dává na živobytí.“

Když Caesar přišel s mlékem a vínem, přivedl starý lékař omdlelou dámu brzy k vědomí. Usedla a vysvětlila svou náhlou nevolnost zastaralým srdečním neduhem. Doktor musil ještě jinam, i vyprovodil jsem ho přede dveře; před odchodem mi řekl: „Snad ani nevíte, že váš černošský drožkář je z královské krve. Dědeček starého Caesara býval prý králem v Kongu. Však občas má královské manýry, jak jste si asi všiml.“

Když doktor odcházel, zaslechl jsem uvnitř hlas Caesarův: „Vzal vám oba ty dolary, slečno Azaleo?“ – A slabý hlas slečny Azaley odpověděl: „Ano, Caesare.“ – Vstoupil jsem dovnitř a skončil obchodní jednání se slečnou Adairovou a na vlastní odpovědnost jsem jí dal 50 dolarů zálohy pod záminkou, že si musíme její spolupracovnictví zajistit. A pak mě strýček Caesar odvezl zpět do hotelu.

K šesté hodině jsem si vyšel na procházku. Strýček Caesar stál zas na rohu, pootevřel dvířka svého vozu a spustil: „Račte vstoupit,

pane šéf. Za 50 centů do kterékoliv části města – povoz je čistý – zrovna jsem přijel z pohřbu.“

Vtom mě poznal. Zdálo se mi, že jeho zrak se velmi zhoršil. Jeho podivný plášť zdál se ještě ošumělejší a umazanější, na několika místech byl potrháný – a poslední knoflík – ten ze žluté rohoviny – byl již pryč. Potomek afrických králů vypadal velmi zbědovaně.

O dvě hodiny později spatřil jsem před jednou lékárnou sběh lidí. Byl jsem zvědav, co se stalo, a vstoupil jsem dovnitř. Na pohovce improvizované z několika prázdných beden a židlí ležela tam mrtvola majora Wentwortha Caswella. Přivolaný lékař právě konstatoval smrt. Našli prý majora zabitého v jedné tmavé uličce a přinesli ho sem. Všechny okolnosti nasvědčovaly tomu, že před smrtí svedl s útočníkem tuhý zápas. Jeho pěsti byly tak pevně sevřeny, že se nedaly vůbec otevřít. Kolem stáli diváci a bylo vidět, že by rádi řekli o mrtvém něco hezkého, jak se to v takových případech říká. Posléze jeden dobrácký starý pán řekl po dlouhém přemýšlení: „Když Caswell chodil do čtvrté třídy, měl jedničku z krasopisu.“

A jak jsem tu stál, prsty na pravé ruce mrtvého muže se uvolnily a pootevřely a něco z nich vypadlo zrovna mně k nohám. Rychle jsem na to šlápl a za chvíli jsem to nepozorovaně zvedl a uschoval do kapsy u vesty. Usoudil jsem, že major ve svém zápase o život popadl bezděčně tento předmět a ve smrtelné křeči jej stiskl do hrsti.

V hotelu se toho večera nemluvilo o ničem jiném než o násilné smrti majora Caswella. Zaslechl jsem, jak kdosi praví: „Podle mého názoru, pánové, byl Caswell zavražděn pro peníze nějakým tím černošským ničemou. Ještě dnes měl u sebe padesát dolarů a ukazoval je v hotelu několika pánům. Ale u mrtvolky se ty peníze nenašly.“

Odjel jsem z Nashvillu druhého dne ráno v devět hodin, a když vlak přejížděl most nad řekou Cumberland, vytáhl jsem z kapsy u vesty žlutý knoflík z rohoviny, velký asi jako půldolar a vyhodil jsem ho oknem do líně tekoucí špinavé vody pod mostem.

Cesta, kterou se člověk dá

Expresní rychlík Sunset Express zastavil dvacet mil západně od Tuksonu, aby nabral vody z čerpadla při trati. Ale zatím co topič spouštěl hadici k čerpadlu, vyšplhali se na lokomotivu Bob Tidball, Žralok Dodson a indiánský míšenec zvaný John Velký pes a namířili strojvůdci do očí ústí svých revolverů. Strojvůdce byl tak dojat dalšími případnými možnostmi těchto tří revolverů, že bez rozmyšlení zdvihl obě ruce do výše s gestem, jako by chtěl udiveně a nedůvěřivě říci: „Ale jděte!“

Žralok Dodson, jenž byl vůdcem útočících lupičů, vykřikl drsný povel, načež strojvůdce poslušně sestoupl na zem a odpojil lokomotivu a uhlák od vlaku. John Velký pes usedl na uhlí, čtveračivě namířil revolver na topiče a strojvůdce a nařídil jim, aby popojeli s lokomotivou asi o 80 yardů a tam čekali na další rozkazy.

Bob Tidball a Žralok Dodson nezajímali se o cestující ve vlaku a o chudý obsah jejich kapes, nýbrž vrhli se na vydatnější kořist v poštovním voze. Tam seděl nic netušící poštovní úředník, klidně a pevně věřící, že Sunset Express se zastavil jen proto, aby nabral čisté vody. Zatím co Bob mu tuto víru vytloukal z hlavy rukojetí revolveru, Žralok Dodson otvíral již dynamitem nedobytnou pokladnu.

Po explozi vydala ze sebe pokladna 30 000 dolarů, ve zlatě i v bankovkách. Cestující zvědavě vystrkovali hlavy z oken vagonů. Průvodčí vlaku lomcovali šňůrami signálových brzd, ovšem marně, neboť spojení s lokomotivou bylo přeříznuto. Žralok Dodson a Bob Tidball nacpali kořist do plátěného pytle, vyskočili z vozu, běželi k lokomotivě a vylezli na ni.

Strojvůdce sice zuřil, ale vida nezbytí, uposlechl jejich rozkazu a odjel s lokomotivou ještě dále od stojícího vlaku. Ale než se to stalo, vzpomatoval se poštovní úředník z prvního uleknutí, popadl

svou winchestrovku a umínil si, že se musí celé hry nějak zúčastnit. Pan John Velký pes, sedící na uhláku, zaujal zrovna v té chvíli jaksi nevhodnou pozici na způsob terče v pouťové střelnici, a poštovní úředník si ho vzal na mušku. Kulka projela míšenci přesně uprostřed mezi oběma lopatkami. Svalil se bezduchý na zem, čímž zvětšil svým lupičským kamarádům podíl z kořisti o jednu šestinu každému.

Asi dvě míle od vlaku nařídili oba banditi strojvůdci, aby zastavil. Lupiči zamávali zpupně na pozdrav a sklouzli po náspu dolů do hustého lesa vedle trati. Pět minut se prodírali chaparralovým podrostem, až se dostali na mýtinu, kde stáli tři koně, uvázaní ke stromu. Jeden z koňů čekal na Johna Velkého psa, jenž však už nikdy si na něho nesedne. Banditi z něho sňali sedlo a postroj a pustili ho – ať běží kam chce. Sedli na druhé dva koně, pytel s kořistí uvázali k sedlu a tryskem ujížděli ve stínu lesa pustou nehostinnou roklí. A tam se náhle stalo, že kůň, na kterém seděl Bob Tidball, klouzl na omšném, mokrém balvanu a zlomil si přední nohu. Dorazili ho střelnou ranou do hlavy, sestoupili a potom usedli na zem, aby se poradili, co dále. Prozatím jim nehrozilo nebezpečí, neboť v této vzdálenosti a v tak neschůdném terénu otázka času nehrála již tak důležitou úlohu. Mnoho mil a mnoho hodin leželo mezi nimi a jejich pronásledovateli, byť byli tito seberychlejší. Kůň Žraloka Dodsona těžce oddechoval a začal se pástí na trávě podél potůčku, úžlabinou protékajícího. Bob Tidball otevřel pytel, vytáhl z něho plné hrstí balíčků s bankovkami a menší sáček zlatých mincí a zachechtal se s dětinskou radostí.

„Poslyš, ty mazaný piráte,“ zvolal rozjařeně na Dodsona, „ty jsi řekl, že se to musí povést – a taky se to povedlo. Ty máš finanční talent, že bys strčil do kapsy všechny bankéře arizonské.“

„Ale jak to uděláme teď s koněm pro tebe, Bobe? Tady se nesmíme dlouho zdržovat. Než se začne rozednívat, budou nám v patách.“

„Oh, myslím, že tvůj valach nás unese oba,“ odvětil Bob bezstarostně. „A prvního koně, kterého potkáme, zfendujeme. Ale jen co je

pravda, provedli jsme to chlapácky, nemyslíš? Podle těch značek na balíčkách máme zde nejmíň 30 000 dolarů – na každého připadne 15 000 dolarů!“

„Je to méně, než jsem čekal,“ řekl Žralok Dodson a kopl při tom lehce špičkou boty do balíčků s penězi. A pak se starostlivě zadíval na zpocené boky svého znaveného koně.

„Bolivar je už pořádně utahán,“ řekl pomalu. „Dal bych za to nevím co, kdyby se tvému ryzákovi nestala ta nehoda.“

„Já taky,“ odpověděl Bob srdečně, „ale jaká pomoc. Bolivar však je ještě při síle – unese nás oba a vydrží to, než se dostaneme někam, kde budeme moci koupit nového koně. Ale jak povídám, Žraloku, bylo to ohromné, a pořád mi vrtá hlavou, že člověk z Východu jako ty se tak vyzná v západáckých hejblech a mohl by nám dávat hodiny, jak se mají přepadat vlaky. Z které části Východu jsi sem vlastně přišel, když už o tom mluvíme?“

„Ze státu Nový York,“ řekl Žralok Dodson, usedaje na balvan a okusuje ulomenou větvíčku. „Narodil jsem se na farmě v okrese Ulster. Když mi bylo sedmnáct, utekl jsem z domova. A na Západ jsem se dostal čirou náhodou. Šel jsem po silnici, šaty jsem měl v ranečku, a měl jsem namířeno do Nového Yorku. Měl jsem takové předsevzetí, že se tam usadím a že tam musím zbohatnout. Od mládí se mi zdávalo, že se mi to podaří. A jednou navečer, jak kráčím po silnici, jsem přišel na takové místo, kde se silnice rozdvjovala, a já jsem najednou nevěděl, kterým směrem se mám dát. Přemýšlel jsem o tom dobrou půlhodinu a pak jsem se pustil cestou nalevo. Ještě ten večer jsem narazil na kočující kovbojskou divadelní společnost, která tam cestovala po malých městečkách, přidal jsem se k nim a pustil se s nimi na Západ. Často už mě od té doby napadlo, jestli by to bylo se mnou dopadlo jinak, kdybych se byl dal na tom rozcestí doprava.“

„Ale jaképak přemýšlení – byl bys skončil zrovna tak,“ podotkl filozoficky Bob Tidball. „Nezáleží na tom, po které cestě se dáme; jen to, co je v nás, rozhoduje a určuje, co z nás bude a jací budeme.“

Žralok Dodson povstal a opřel se o strom.

„Dal bych za to nevím co, kdyby se tvému koni byla nestala ta nehoda, Bobe,“ opakoval, tentokrát skoro pateticky.

„A já teprve,“ přikývl Bob; „byl to přece jak se patří kůň. Ale Bolivar nás ze všeho vyvede, ten ještě hodně vydrží. Ale abychom už jeli dále, nemyslíš, Žraloku? Dám prášky zpátky do pytle a budeme hledět dostat se do hostinnějších sfér.“

Bob Tidball vecpal balíčky s dolary zpátky do pytle a převázal pytel provázkem. Když pozvedl hlavu, spatřil před sebou ústí Dodsonova revolveru, namířené přímo na čelo.

„Nech takových hloupých špásů,“ řekl s úšklebkem. „Musíme koukat, abychom se už odtud dostali.“

„Ticho, ani slovo!“ velel Žralok. „Ty už nemusíš koukat, jak se odtud dostaneš, Bobe. K smrti nerad ti to říkám, ale na záchranu pro oba není ani pomyšlení. Bolivar dva neunes.“

„Byli jsme kamarádi, já a ty, Žraloku Dodson, celé tři roky,“ řekl Bob klidně. „Spolu jsme riskovali život a smrt, a ne jednou, mockrát. Jednal jsem s tebou spravedlivě a myslil jsem, že jsi správný mužský. Slyšel jsem ovšem všelijaké divné historky, že jsi zastřelil člověka nebo dva lidi za podezřelých okolností, ale nevěřil jsem tomu. Jestli to myslíš jen tak žertem a chceš mě postrašit, Žraloku, zastrč tu bouchačku, a sedneme si na Bolivara a vytratíme se odtud. Chceš-li mě opravdu zastřelit – střel, mizerný z čubky synu!“

Na tváři Žraloka Dodsona objevil se lítostivý výraz.

„Ani nevíš, jak mi je, a jak mi je líto,“ povzdechl, „že tvůj kůň si zlomil nohu, Bobe.“

Výraz tváře Dodsonovy se v tom okamžiku změnil ve výraz studené dravosti smíšené s nelítostnou ziskulačností. Duše člověka ukázala se na okamžik, jako když se ďábelsky zločinecký obličej objeví v okně počestného domu.

Bob Tidball opravdu už nikdy nebude musit koukat, jak by se někam dostal. Smrtící zbraň zrádného přítele třeskla a celá rokle

se otrásla výstřelem, jehož ozvěnu vracely skalní stěny s jakousi indignací. A Bolivar, nevědomý spoluviník, odnášel na svém hřbetě poslední zbylého lupiče z místa vraždy. Nemusil se už báti, že ponese dva.

Ale zatímco Žralok Dodson jel sám dále, zdálo se mu najednou, že les po obou stranách mu mizí před zrakem. Revolver v jeho pravici začal se měnit v zahnuté opěradlo mahagonového křesla. Sedlo pod ním bylo náhle vycpané sedadlo. Otevřel oči a shledal, že nemá nohy ve třmenech, nýbrž na trnoži dubového psacího stolu.

* * *

Zkrátka a dobře – jaképak dlouhé řeči – pan Dodson, šéf bankovní firmy Dodson & Decker, Wall Street, Nový York, otevřel oči. Pan Peabody, jeho sekretář a důvěrník, stál u jeho křesla a netroufal si ho osloviti. Z ulice zaznívalo šumění a rachocení kol, v místnosti pobrukoval elektrický vějíř na ochlazování vzduchu.

„Aha, hm! Peabody, to jste vy,“ řekl p. Dodson, mžouraje očima. „Mně se zdá, že jsem spal. A zdály se mi takové divné věci. Co je, Peabody?“

„Venku čeká pan Williams, pane, pan Williams, šéf firmy Tracy & Williams. Chce prý likvidovat své podíly v X. Y. Z. Octl se ve velké momentální tísní, jak snad račte vědět, pane šéf.“

„Ovšem, vím o tom. Jak jsou dnes na burze kvotovány X. Y. Z., Peabody?“

„Sto pětaosmdesát, pane šéf.“

„Tolik tedy musí zaplatiti Williams.“

„Račte prominout,“ řekl Peabody nějak nervózně, „račte prominout, že se do toho míchám, ale mluvil jsem s panem Williamsem. Je to váš starý přítel, pane šéf, a vy přece jste skoupil skoro všechny X. Y. Z. A tak jsem si myslil, že byste snad mohl – napadlo mě, že jste asi zapomněl, že je u nás měl za 98. Když to zlikviduje podle

dnešního kurzu, bude úplně na mizině, přijde o všechno, jeho rodina bude zničena, bude to katastrofa, neboť on ty peníze musí mít.“

Výraz tváře Dodsonovy se v tom okamžiku proměnil ve výraz studené dravosti smíšené s nelítostnou ziskulačností. Duše člověka ukázala se na okamžik, jako když se ďábelsky zločinecký obličej objeví v okně počestného domu.

„Musí dát sto pětadesát,“ prohlásil Dodson. „Bolivar dva neunes.“

Loutky

Policista stál na rohu 24. ulice u velmi tmavé postranní uličky. Byly dvě hodiny v noci a poprchávalo. Nějaký muž v dlouhém svrchníku, s kloboukem vtlačeným hluboko do čela, nesoucí něco v ruce, vyšel náhle potichu, ale spěšně z černé uličky. Strážník mu zastoupil cestu a oslovil ho – zdvořile, ale sebevědomě, jak je to dovoleno úřední osobě. Pozdní hodina noční, tmavá ulička, spěšný krok neznámého muže, břímě, jež nesl – to vše vzbuzovalo podezření.

Podezřelý muž zůstal státi, nadzvedl trochu klobouk a sáhnuv do vnitřní kapsy svrchníku, vytáhl navštívenku a podal ji strážníkovi. Při světle svítilny přečetl policista na ní jméno: MUDr. Charles Spencer James. Ulice a číslo domu na vizitce nasvědčovaly, že dr. James bydlí nedaleko odtud, v okolí nanejvýš solidním a úctyhodným. Pohled na černý kufřík se stříbrným kováním utvrdil strážníka v přesvědčení, že vizitka nelže. „Ol rajt, pane doktore,“ řekl, „to víte, našinec musí být opatrný, v poslední době se město hemží lupiči a kasaři. Rozkaz je rozkaz.“

Doktor James něco zabručel a spěchal dále. Dnešní noci již po třetí ho zastavil policista, ale vždy se dal odzbrojiti jeho navštívenkou a lékařským kufříkem. Mohli se ostatně všichni druhého dne ráno přesvědčiti, že dr. James skutečně provozuje lékařskou praxi v domě uvedeném na navštívence. A celé sousedstvo mohlo dosvědčiti, že je to výborný a oblíbený lékař, těšící se nejlepší pověsti jako občan i jako otec rodiny.

Velmi překvapen byl by však kterýkoliv z těch nočních strážců bezpečnosti, kdyby byl nahlédl do lékařova černého kufříku. Při otevření byla by mu nejdříve padla do oka kompletní souprava nejmodernějších kasařských nástrojů. Byly tu nejjemnější a nejpraktičtější vrtáčky, paklíče, páčidla, hasáky, sparáky, šídla, kleště – vše,

čeho je potřebí k vypáčení nejnedobytnějších pokladen, do nichž se lupičská souprava dr. Jamese mohla zakousnouti tak lehce jako myši chrup do bochníku ementálského sýra. Ve zvláštní přihrádce v kufríku měl dr. James malou lahvičku nitroglycerinu, dnes již poloprázdnou. Pod nástroji ležela hromádka zmačkaných bankovek a něco zlatých mincí – celkem 830 dolarů.

V úzkém kruhu přátel byl dr. James znám pod jménem „Otevřená hlava“, neboť on to byl, jenž jako osoba, mající při svém povolání lékařském přístup do četných domů, podával své kasařské tlupě cenné informace a vypracovával plány k odvážným lupičským podnikům. Ostatní členové tohoto důvěrného kroužku byli „Vrtošivý Morgan“ a „Gumový Decker“, oba zkušené kasaři, a p. Leopold Pretzfelder, zlatník dole v městě, jenž od nich kupoval klenoty a cenné předměty příležitostně ukořistěné.

Dnešní jejich výprava nevynesla jim tolik, kolik očekávali. Nedobytná pokladna starého solidního obchodu se střížným zbožím měla by v sobotu obsahovati více než 2500 dolarů. Ale více v ní nenašli a poctivě se o to na místě rozdělili. A dr. James nesl svůj díl domů v lékařském kufríku.

Dr. James šel po 24. ulici, jež byla úplně liduprázdná. Poprchávalo stále silněji a studený vítr vál mezi domy. Kráčel zrovna kolem o samotě stojícího vilového domu, když se rozléty domovní dveře a po schůdkách seběhla dolů na chodník naříkající stará černoška. Mezi pláčem vyrážela zmatená a nesouvislá slova, jako by mluvila sama k sobě – jak to dělávají černoši ve chvílích neštěstí a úzkosti. Bylo viděti, že je to jedna z těch starých, oddaných a věrných černošských služebnic, s jakými ještě dnes se setkáváme ve starých rodinách z Jihu. Byla tlustá a čistotná, na sobě měla bílou zástěru a čepeček. Na chodníku srazila se s dr. Jamesem. „Bůh vám žehnej!“ zvolala. „Vy jste doktor, pane?“

„Ano, jsem lékař,“ odvětil dr. James váhavě. „Pro lásku boží pojd'te se tedy podívat na pana Chandlera, pane. Dostal nějaké křeče nebo

co. Leží jako by byl, prosím, mrtvý. Slečna Amy mě poslala pro doktora. Sám Hospodin mi vás poslal do cesty, pane doktore. Kdyby starý pán věděl jen setinu z toho, co se u nás děje, byl by z toho jistě souboj, střelba na pistole, na to můžete vzít jed. A ta nebohá nevinná ovečka, slečna Amy – –“

„Zaved'te mne dovnitř,“ přerušil ji dr. James, stoupaje na schůdky před vchodem.

Černoška ho vedla po schodech pokrytých kobercem do prvního poschodí, kde na konci chodbičky otevřela jedny dveře. „Přivádím pana doktora, slečno Amy,“ prohlásila.

Dr. James vstoupil do pokoje a uklonil se před mladou dámou, stojící vedle postele. Kufřík postavil na židli, odložil svrchník a přistoupil k posteli.

Na lůžku ležel nějaký muž – ustrojený elegantně podle nejnovější módy, jen boty mu někdo stáhl. Ležel zde bez hnutí jako mrtvola.

Z doktora Jamese vyzařoval vždy jakýsi klid a jistota, jež působily na jeho pacienty velmi konejšivě. Působil tím zejména na ženy, jež v jeho přítomnosti věřily, že dr. James svou sebevědomou a klidnou jistotou dovede vítězit nad nemocí i smrtí. Vzbuzoval takovou důvěru, že ženy by se mu bez rozpaků svěřily, kam schovávají na noc své brilianty, aby je lupiči nenašli.

Zkušené oči doktorovy, vycvičené dlouholetou praxí, jediným pohledem odhadly a ocenily bohatý a vkusný nábytek a celé zařízení pokoje. Pak pohlédl na mladou dámu. Byla málo přes dvacet a útlé postavy. Její obličej byl příjemně krásný, ale zkalený spíše stínem trvalé melancholie než náhlým zármutkem. Nad levým okem měla zarudlou podlitinu, jež – jak lékař ihned poznal – pocházela od zranění utrpěného v posledních šesti hodinách.

Dr. James vzal ležícího muže za ruku a zkoumal jeho tep. Při tom tázavě pohlédl na mladou ženu.

„Jsem paní Chandlerová,“ řekla s protáhlým jižním přízvukem. „Můj muž byl stížen náhlým záchvatem asi deset minut před vaším

příchodem. Míval již před tím občas potíže se srdcem... Dnes večer byl dlouho mimo dům – byl, tuším, kamsi pozván na večeři.“

Dr. James věnoval nyní svou pozornost pacientovi. Při vykonávání obou svých povolání – ať již běželo o „případ“ či „práci“ – počínal si vždy velmi vážně a důkladně.

Nemocný muž byl asi třicetiletý. Rysy jeho obličeje prozrazovaly prostopášný život, ale přesto nepostrádaly úměrnosti a nebyly nesympatické. Z jeho šatů bylo cítit zápach rozlitého vína. Lékař rozhalil mu košili na prsou, přiložil ucho k srdci a naslouchal pozorně. Po chvíli pozvedl hlavu, zadíval se před sebe, pak ji opět přiložil k prsům nemocného a opět dlouho naslouchal. Tentokrát zašeptal něco s naprostou jistotou a bylo vidět, že učinil již správnou diagnózu.

„Madam,“ řekl pak konejšivým tónem, „jest zde velká pravděpodobnost –“ Ale když se otočil k mladé dámě, spatřil, jak se zapotácela, zbledla jako křída a klesla ve mdlobách do náručí staré černošky, jež začala zase hořekovati: „Nebohá, nešťastná ovečka! Kéž Bůh svým hněvem ztrestá toho, kdo jí ublížil a kdo jí zlomil srdce –“

„Vemte ji za nohy,“ řekl dr. James, zvedaje ženu ze země. „Kde je její pokoj? Musíme ji odnést na postel.“

Odnesli ji do vedlejšího pokoje a uložili na lůžko. Její pulz byl slabý, ale pravidelný. Neprobrala se k vědomí a přímo ze mdloby upadla v hluboký spánek. „Je příliš zesláblá,“ řekl lékař. „Spánek bude pro ni nejlepším lékem. Až se probudí, dejte jí kokosové mléko – a jedno vajíčko do toho, snese-li to. Jak přišla k tomu poranění nad okem?“

„Uhodila se, pane doktore. Chudinka upadla. – Ale ne, pane – není to pravda – nebudu na stará kolena lhát kvůli tomu ďáblu. On ji uhodil, pane. Kéž Hospodin ochromí tu ruku, která – ale ne! Slíbila jsem jí, že to nikomu neřeknu. Slečna Amy, pane, se uhodila do čela.“

Dr. James stáhl světlo v lampě stojící na malém stolku. „Zůstaňte zde se svou velitelkou,“ nařizoval, „a buďte zticha, aby mohla nerušeně spáti. Kdyby jí bylo hůře, zavolejte mě. Je to všechno nějak divné.“

„Ó, tady je ještě víc divných věcí, v tomto domě,“ spustila stará černošská služebná, ale lékař ji umlčel pokynem ruky. Vrátil se do předního pokoje a tiše za sebou zavřel dveře. Muž na posteli se nehýbal, ale oči měl otevřené. Zdálo se, že jeho rty snaží se něco říci. Dr. James se k němu sklonil. „Peníze! Peníze!“ zašeptal nemocný.

„Rozumíte tomu, co vám říkám?“ zeptal se lékař šeptem.

Nemocný přikývl.

„Jsem lékař, vaše paní pro mne poslala. Jste velmi nemocen. Nesmíte se rozčilovat ani namáhat.“

Zdálo se, že nemocný mu dává znamení pohledem. Doktor zachytil slabě tato slova: „Peníze – dvacet tisíc dolarů.“

„Kde jsou ty peníze? – v bance?“

Oči nemocného daly zápornou odpověď. „Řekněte jí,“ zašeptal ještě slaběji, „dvacet tisíc dolarů – její peníze –“

„Uschoval jste ty peníze někde?“ Hlas dr. Jamese zněl lákavě jako hlas sirény. „Jsou v tomto pokoji?“

Zdálo se mu, že nemocný přikývl na důkaz souhlasu. Pulz nemocného ozýval se velmi slaboučce pod prsty doktorovými.

A tu se v mozku a srdci dr. Jamese probudily pudy jeho druhého povolání. Bez váhání, jak to bylo v jeho povaze, se rozhodl, že se musí dovědět, i za cenu lidského života, kde jsou ty peníze ukryty. Vytáhl z kapsy útržkový blok receptů, načmáral na první lístek nějaký vhodný předpis, pootevřel dveře vedlejšího pokoje a zavolav tiše starou černošku, řekl jí, aby doběhla do lékárny pro lék. Když odešla, přistoupil k lůžku spící ženy. Zkusil pulz, jenž byl již poněkud silnější. Čelo měla chladné a zvlhlé. Nebude-li vyrušena, bude pevně spát ještě dvě hodiny. Vrátil se do předního pokoje, ale zamkl za sebou na klíč. Podíval se na hodinky. Zbývalo mu půl hodiny času, dříve se nemůže černoška vrátit z lékárny. Pak hledal, až našel džbán s vodou a skleněný pohár. Ze svého kufříku vyňal lahvičku nitroglycerinu.

Do sklenice odměřil kapku této husté tekutiny. Vytáhl stříbrnou stříkačku na podkožní injekce a připevnil k ní injekční jehlu. Kapku nitroglycerinu rozpustil ve sklenici asi do polovice naplněné vodou.

Dvě hodiny předtím dr. James touže stříkačkou vstříkl čistý nitroglycerin do otvoru navrtaného do zámku nedobytné pokladny a rozbil její nýty a závory přidušenou explozí. Týmž způsobem chtěl nyní rozbítí nejjemnější ústrojí lidského těla, umlčeti srdce pacientovo – a v obou případech to dělal pro peníze. Prostředky byly stejné, jen forma jiná, neboť tekutina ve sklenici a ve stříkačce, kterou právě pečlivě naplnil, byl roztok glonoinu, nejúčinnější stimulant srdeční činnosti, jaký lékařská věda zná. Dvě unce stačily na rozbítí zámku u pokladny. Setinou téhož množství chystal se nyní zastaviti navždy jemný stroj lidského života.

Ale ne hned. To nebylo jeho úmyslem. Nejdříve nastane rychlé a prudké zesílení vitality, mohutné povzbuzení a vzpružení všech orgánů a schopností. Srdce oživne vlivem vstříknutého dráždidla, krev v žilách rychle se vrátí k svému prameni. Ale dr. James dobře věděl, že po krátkém podráždění dostaví se náhlý konec. Po posledním vzplanutí všech sil nastane smrt.

Lékař rozhalil prsa Chandlerova, jenž zase upadal v bezvědomí. Obratně vstříkl mu obsah syringy pod kůži do svalů v srdeční krajině.

Po třech minutách Chandler otevřel oči a slabým hlasem se zeptal, kdo to zde je. Dr. James mu znovu vysvětlil svou přítomnost.

„Kde je má žena?“ otázal se nemocný.

„Spí – usnula vysílením a starostmi,“ řekl doktor. „Nechci ji budit, leda že byste snad –“

„Není – potřeba,“ mluvil Chandler trhaně, „ona stejně – o to nestojí – abyste ji vyrušoval – kvůli mně –“

Dr. James přisedl k posteli. Tato konverzace nesmí přece být zbytečně promarněna. „Před několika minutami,“ řekl vážně, „chtěl jste mi něco říci o nějakých penězích. Nechci se vtírat do vaší důvěry,

ale jest mou povinností upozorniti vás, že máte malou naději na uzdravení. Chcete-li učiniti nějaké sdělení – abyste si ulevil – ohledně těch dvaceti tisíc – tuším, že takovou sumu jste jmenoval – bude lépe, když tak učiníte nyní.“

Chandler otočil oči směrem k doktorovi. „Řekl jsem – kde ty peníze – jsou?“

„Ne,“ odvětil lékař. „Vyrozuměl jsem pouze, že máte obavu o jejich bezpečnost. Jsou-li v tomto pokoji – –“

Dr. James se zarazil. Neprozrazuje se? Neřekl již příliš mnoho? Ale odpověď Chandlerova ho vzápětí uklidnila.

„Kde by jinde měly být,“ vydechl nemocný, „než tamhle – v té pokladně?“ A zrakem ukázal do rohu pokoje, kde teprve nyní lékař zpozoroval malou železnou pokladnu, zpola zakrytou cípem záclony. Vzal nemocného za ruku. Pulz bil dosud silně, ale již v delších zlověstných intervalech. „Zvedněte ruku,“ řekl lékař.

„Vždyť víte – že se – nemohu hnout, doktore.“ Lékař chvatně přistoupil ke dveřím do chodby, pootevřel je a naslouchal. Všude bylo ticho. Bez otálení přikročil k pokladně a začal ji zkoumati. Jako zkušený kasař seznal na první pohled, že má zámek tak primitivní a chatrný, že nebude musit použít ani svých nástrojů k jejímu otevření. Poklekl na zem, položil ucho ke kombinaci a pomalu otáčel kulatou klikou. Jak již tušil, byl to velmi jednoduchý zámek – dal se otevřít otočením na jedno číslo. Bystrým uchem zachytil slabé zacvaknutí v zámku – učinil několik pokusů – a hle, páka uvnitř se otočila. Otevřel pokladnu dokořán.

Ale uvnitř byla pokladna docela prázdná – nebyl tam ani kousek papírku. Dr. James povstal a kráčel zpět k posteli.

Čelo umírajícího muže bylo zpocené, ale na jeho rtech i v jeho očích objevil se sarkastický pošklebek.

„To jsem – jakživ – neviděl,“ vypravil ze sebe namáhavě, „lékaře a lupiče – v jedné osobě. Vyplácejí se – vám – doktore – obě ta povolání – dobře?“

Nikdy ještě nebyla duševní síla dr. Jamese podrobena takové zkoušce. Zatlačen ďábelským humorem své oběti do směšné a zároveň nebezpečné pozice, zachoval si svou důstojnost i duchapřítomnost. Vytáhl hodinky a čekal, až Chandler zemře.

„Měl jste – trochu moc velkou – starost – o ty peníze. Ale před vámi – byly v bezpečí, pane doktore. Jsou v bezpečí. Jsou všechny – v kapsách bookmakerů. Dvacet tisíc – jmění mé ženy Amy. Prohrál jsem je – při dostizích – do posledního centu. Byl jsem darebák – pane lupiči – pardon – pane doktore – ale správný. Myslím – že jsem se jakživ nesetkal – s takovým syčákem – jako vy – pane lupiči – pardon – doktore. Nepřítčí se to lupičské morálce – doktore – podat své oběti – pardon – pacientovi – trošku vody?“

Dr. James mu podal vody. Chandler ji stěží spolkl. Účinky smrtonosné injekce se jevily stále prudčeji. Ale umírající fantazie ještě jednou se zablýskla.

„Karbáník – opilec – marnotratník – to všechno jsem byl, ale – lékařem-lupičem – nikdy!“

Na tento úšklebek odpověděl doktor svým způsobem. Sklonil se k Chandlerovi, zachytil jeho skelný pohled a ukázal na dveře, za nimiž spala mladá žena, tak velitelským gestem, že umírající s napětím posledních sil nadzvedl hlavu a pohlédl na dveře. Nespatřil tam nic, ale zaslechl studená slova doktorova, poslední to zvuky z tohoto světa:

„Já jsem nikdy v životě – neudeřil žádnou ženu.“

Tak tito dva mužové – jeden vrah a lupič, stojící nad svou obětí, druhý bídák a zhýralec, ležící opuštěný v domě své ženy, kterou týral, okrádal a bil – navzájem si vyslovovali své opovržení a hnus, každý z nich z ničemnosti druhého chtěje dokázat čistotu svého štítu, ne-li dokonce svou počestnost.

Ale poslední věta doktorova, jak se zdálo, Chandlerovi přece jen dodala. Hluboká červeň zalila mu obličej, dech se zastavil – a Chandler vypustil duši, takřka se ani nezachvěl.

Za několik minut po jeho skonu přiběhla udýchána stará černoška s lékem z lékárny. Dr. James, jenž právě zatlačoval nebožtíkovi oči, podal jí zprávu o jeho skonu. Ne ze zármutku, ale z vrozeného děsu ze smrti dala se do usedavého pláče a hrozného naříkání: „Tak už je na pravdě boží, už stojí před tváří Hospodinovou! Ten jediný soudí hříšníky a těší nešťastné. Ten nás teď musí potěšit a pomoci nám v nouzi. Poslední čtvrt dolar jsem vydala zrovna za tuhle medicínu a ta teď není k potřebě.“

„Chcete říci,“ zeptal se dr. James, „že paní Chandlerová je úplně bez peněz?“

„Peníze, pane? Víte, proč slečna Amy upadla a z čeho je tak zesláblá? Z hladu, pane, prosím! Již tři dny jsme nejedly nic jiného než sucharové drobečky. Ta mučednice prodala poslední prsteny a hodinky již minulý měsíc. A domácí nás chce vystěhovat, že neplatíme činži. Ten ďábel – odpusť mi to slovo, Hospodine, už je v Tvých rukou a Ty ho budeš soudit – ten ji připravil o všecko.“

Lékař mlčel a to dodalo černošce kuráže, aby se rozpovídala. Byla to obvyklá smutná historie o zklamaných iluzích, umíněnostech, neštěstích, ukrutnostech a pýše. Z černoščina vyprávění jako jasnější body vystupovaly jednotlivé obrázky a scenerie: slunný domov ideální mladé dívky kdesi na Jihu – nešťastné manželství, jehož neprestala litovati – řada nešťastných roků plných týrání a utrpení – a náhle nečekané dědictví, jež slibovalo vykoupení – ale surový muž se zmocnil všech peněz a za dva měsíce je prohýřil – pak se k ní zase vrátil a pokračoval ve svém zhýralém a násilnickém životě. A celým tím chmurným příběhem vinula se jako čistá bílá stužka jen prostá, trpělivá a oddaná láska staré černošky, jež doprovázela svou nešťastnou velitelku věrně při každém kroku po té křížové cestě.

Když černoška skončila, zeptal se lékař, je-li v domě trochu whisky nebo nějakého likéru. „Ano – je zde půl láhve brandy, uschované v kredenci toho padoucha.“

„Připravte jí posilující nápoj, jak jsem vám již řekl,“ pravil doktor. „Probud'te svou velitelku, ať to vypije a povězte jí, co se stalo.“

Asi za deset minut vstoupila paní Chandlerová, opírajíc se o rámě staré černošky. Dr. James již před tím přikryl mrtvé tělo na loži prostěradlem.

Mladá dáma bázlivým pohledem zavadila o mrtvolu a přivinula se ještě úže k oddané služebné. Dr. James stál u stolu, svrchník měl již na sobě, klobouk a černý kufřík držel v ruce. Mluvil vlídně a stručně a slíbil, že sem pošle někoho, kdo by jim byl nápomocen při přípravách k pohřbu.

„Nakonec ještě něco,“ řekl posléze, ukazuje na otevřenou pokladnu v koutě. „Váš manžel, paní Chandlerová, věděl, že se blíží jeho konec a požádal mě, abych otevřel tuto pokladnu. Řekl mi číslo kombinace. Pro případ potřeby si pamatujte, že je to číslo čtyřicet jedna. Nechtěl, abych vás budil, ačkoliv věděl, že umírá. Řekl mi, že v pokladně má uschovanou částku peněz – není to mnoho, ale stačí to, abyste mohla splnit jeho poslední vůli. Ta zní, abyste se vrátila do svého starého domova a později, až čas zahojí vaše rány, abyste mu odpustila vše, čím se na vás prohřešil.“

Ukázal na stůl, kde ležela hromádka bankovek a na ní sloupek zlatých mincí. „Zde jsou ty peníze – jak mi to naznačil – osm set třicet dolarů. Zde je moje vizitka, kdybyste snad později potřebovala mé pomoci.“

Tak tedy přece na ni v posledních chvílích myslil – a s láskou! Tak pozdě! A přece ta lež rozdmýchala poslední jiskřičku něhy v jejím srdci, kde myslila, že vše už se obrátilo v popel! Zaštkala hlasitě: „Roberte! Roberte!“ A na srdci staré černošky rozplynul se všechen její žal v přívalu slz, jež jí přinesly úlevu. A možná, že po mnohých letech, jež následovala, svítila lež lékaře-vraha jako malá hvězda nad hrobem lásky a byla jí útěchou a vymohla i odpuštění, které jest samo o sobě dobré a žádoucí, ať už o ně někdo žádá nebo nežadá.

Vyplakavši se jako malé dítě na černých prsou staré služebné, pozvedla konečně hlavu – ale doktor byl již pryč.

O. Henry
Gentleman i podfukáři
Amerika v humoru

Překlad Josef Mach
Ilustrace na obálce z volných zdrojů
Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 18. 11. 2022

ISBN 978-80-274-2879-3 (epub)
ISBN 978-80-274-2880-9 (pdf)
ISBN 978-80-274-2881-6 (prc)